

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
נצבים
כ"א – כ"ז אלול תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

פרשת פר כהן משיח – כתיבא ברישא, והדר כתיבא פר העלם דבר של צבור. "ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת" – דהיינו לפר כהן משיח, למה ליה למיהדר וכתב "כאשר שרף את הפר הראשון". **וכפר בעדו** – והדר "ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל". **פר דעבודה זרה** – הוי עולה. **חטירא אל"ף** – למימרא דעולה קדמה. **כתיב ביה** – בפר דעבודה זרה, דבתר כתיבה אזלינן, ועולה ברישא כתיבא. **שעיר יחיד קודם לבבשת יחיד** – כגון שהיו שנים, זה הביא בשבה וזה הביא שעירה. **שבן נתיבתה באלית** – דעו אינה טעונה אליה. **בנין יום** – בגלל יום. **כבש גלל עומר**, וכבשים בגלל שתי הלחם. **משנה עופות בקלקלה** – האיש למשכב זכור. **גמרא אמו קודמת לכולם** – דאית לה זילותא טפי. **[חכם קודם למלך ישראל** – שאין כל ישראל ראוין לחכמה, אבל מלך, כל ישראל ראוין למלכות]. **מלך קודם לכהן גדול** – מדאמר מלך לכהן גדול "קחו עמכם מעבדי אדוניכם" [ועל כרחך אנפשיה קאמר] – אלמא מלך עדיף. **אמרבלא** – שממונה על כולם, ואין משיבין על דבריו. **גזבר** – הממונה על האוצרות שבמקדש. **אביעא להו לענין טומאה** – ליטמא למת מצוה ומשוח מלחמה, אי אזי מהם קודם? להחזיותו – הוא קודם לסגן, משום דצבור צריכים לו למשוח מלחמה לצורך מלחמה שפה מסגן. **דכתיב ויבדל אהרן** – אלמא כהן עדיף מלוי. **[בבלל ארוד** – כנען. לא מצא נח קללה לכנען גדולה מזו שיהא עבד לאחיו, מכאן שכל עבד הרי הוא בבלל ארור]. **הכל רוצין לישא ניוחת** – שמתרצין לישא גיורת מלישא משוחררת. **משוחררת לא** היתה בחזקת שמור – דסתם שפחה מופקרת. לשון אחר: גיורת בעיא לאיגיורי ומשמרת עצמה, לפי שבדעתה להתגייר. אבל שפחה אין בידה לשחרר עצמה, ואינה משמרת עצמה. **מפני מה הכל מושלין בעכברים** – כלומר מפני מה נתנה מפלה יתירה לעכברים, שנרדפין תדיר תדיר. **אמר להם מפני שסורין רע** – שיצר לבם רע הוא יותר מדאי. סורו=שר שלהם, כדאמר (בבא מציעא נט, ב) בגר שסורו רע – דהיינו יצר הרע, ששר שלו רע הוא. **מאי היא** – היכי הוי סורן רע. **אמר רבא אפילו גלימי** – דלאו מאכל, ולית בהו הנאה – אפילו הכי גייצי להו. גייצי=גישבין. שופתא

1 "פַּר כֹּהֵן מָשׁוּחַ וּפַר עֲדָה" כו'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ
2 רַבָּנָן: "וְשָׂרַף אוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֶת הַפָּר הָרִאשׁוֹן"
3 - מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "הָרִאשׁוֹן"? שֶׁיְּהֵא רִאשׁוֹן קוֹדֵם
4 לְפַר הָעֲדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו. תָּנוּ רַבָּנָן: פַּר כֹּהֵן מָשׁוּחַ וּפַר
5 הָעֲדָה עוֹמְדִים - פַּר כֹּהֵן מָשׁוּחַ קוֹדֵם לְפַר הָעֲדָה
6 בְּכָל מַעֲשָׂיו, הוֹאִיל וּמָשׁוּחַ מִכַּפֵּר וְעֲדָה מִתְכַּפֶּרֶת,
7 דִּין הוּא שֶׁיְּקֻדִּים הַמְכַפֵּר לַמִּתְכַּפֶּר, וְכֵן הוּא אוֹמֵר:
8 "וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל". פַּר
9 הָעֻלָּם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר קוֹדֵם לְפַר שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה.
10 מַאי טַעְמָא? הָאי חַטָּאת וְהָאי עוֹלָה, וְתַנְיָא: "וְהִקְרִיב
11 אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה" - מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? אִם
12 לְלַמֵּד שֶׁתְּהֵא חַטָּאת רִאשׁוֹנָה, הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר: "וְאֶת

13 הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עוֹלָה כַּמִּשְׁפָּט"! אֶלָּא זֶה בָּנָה אָב, שֶׁיְּהוּ כָּל חַטָּאוֹת קוֹדְמוֹת לְעוֹלוֹת הַבָּאִים עִמָּהֶם, וְקַיְּימָא לָן, דַּאֲפִילּוּ חַטַּאת הָעוֹף
14 קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת בְּהֵמָה. פַּר עֲבוֹדָה זָרָה קוֹדֵם לְשָׂעִיר עֲבוֹדָה זָרָה. אַמַּאי? הָאי חַטָּאת וְהָאי עוֹלָה! - אָמְרִי בְּמַעֲרָבָא מְשַׁמֵּיהּ
15 דְּרַבָּה בַּר מָרִי: חַטַּאת עֲבוֹדָה זָרָה חֲסֵירָא אל"ף, "לְחַטָּת" כְּתִיב. רַבָּא אָמַר: "פַּמִּשְׁפָּט" כְּתִיב בֵּיהּ. שָׂעִיר עֲבוֹדָה זָרָה קוֹדֵם לְשָׂעִיר
16 נָשִׂיא. מַאי טַעְמָא? הָאי צִבּוּר וְהָאי יָחִיד. שָׂעִיר נָשִׂיא קוֹדֵם לְשָׂעִירַת יָחִיד. מַאי טַעְמָא? הָאי מָלֵךְ וְהָאי הֶדְיוֹט. שָׂעִירַת יָחִיד
17 קוֹדֶמֶת לִכְבָשַׂת יָחִיד. - וְהָא תְּנַיָּא: כִּבְשַׂת יָחִיד קוֹדֶמֶת לְשָׂעִירַת יָחִיד! אָמַר אַבַּיֵי: תְּנַאי הִיא, מָר סָבַר: שָׂעִירָה עֲדִיפָא, שֶׁבֵּן
18 נִתְרַבְּתָה אֵצֶל עֲבוֹדָה זָרָה בְּיָחִיד; וּמָר סָבַר: כִּבְשָׂה עֲדִיפָא, שֶׁכֵּן נִתְרַבְּתָה בְּאַלְיָה. עוֹמֶר קוֹדֵם לַכִּבְשֵׂי הָעֲצֶרֶת - שְׁתֵּי הַלֶּחֶם
19 קוֹדְמִים לַכְּבָשִׂים הַבָּאִים עִמָּהֶם. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר הַבָּא בְּגִין לְיוֹם - קוֹדֵם לְדָבָר הַבָּא בְּגִין לְחֶם. **משנה** הָאִישׁ קוֹדֵם לָאִשָּׁה -
20 לְהַחֲיוֹת וּלְהַשִּׂב אֲבֵדָה, וְהָאִשָּׁה קוֹדֶמֶת לָאִישׁ - לְכִסּוּת וּלְהוֹצִיא מִבֵּית הַשֵּׁבִי. בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶם עוֹמְדִים בְּקַלְקָלָה - הָאִישׁ קוֹדֵם
21 לְאִשָּׁה. **גמרא** תְּנוּ רַבָּנָן: הָיָה הוּא וְאָבִיו וְרַבּוֹ בַּשֶּׁבִי - הוּא קוֹדֵם לְרַבּוֹ, וְרַבּוֹ קוֹדֵם לְאָבִיו, אִמּוֹ קוֹדֶמֶת לְכוּלָּם. חָכָם קוֹדֵם
22 לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: חָכָם שֶׁמֵּת - אֵין לָנוּ כֵּיוֹצֵא בּוֹ, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁמֵּת - כָּל יִשְׂרָאֵל רְאוּיִם לְמַלְכוּת. מֶלֶךְ קוֹדֵם לְכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר:
23 "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ (אֵלֵיהֶם) [לָהֶם] קְחוּ עִמָּכֶם (או מעבדי) [אֶת עַבְדֵי] אֲדֹנֵיכֶם" וגו'. כֹּהֵן גָּדוֹל קוֹדֵם לִנְבִיא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמָשַׁח אֹתוֹ
24 שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא", הַקְּדִים צָדוֹק לְנָתָן; וְאוֹמֵר: "שְׁמַע נָא יְהוֹשָׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אַתָּה וְרֵעֶיךָ" וגו', יָכוֹל הֲרֵיוֹטוֹת הָיוּ?
25 תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי אַנְשֵׁי מוֹפֵת הֵמָּה", וְאֵין "מוֹפֵת" אֶלָּא נְבִיא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת". מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה קוֹדֵם
26 לִמְרוּבֶּה בְּגָדִים; מְרוּבֶּה בְּגָדִים קוֹדֵם לִמְשׁוּחַ שֶׁעָבַר מֵחֲמַת קְרִיו; מָשׁוּחַ שֶׁעָבַר מֵחֲמַת קְרִיו קוֹדֵם לְעָבַר מֵחֲמַת מוּמוֹ; עָבַר מֵחֲמַת
27 מוּמוֹ קוֹדֵם לְמִשּׁוּחַ מִלְחָמָה; מָשׁוּחַ מִלְחָמָה קוֹדֵם לִסְגָן; סְגָן קוֹדֵם לַאֲמַרְכָּל. מַאי אֲמַרְכָּל? אָמַר רַב חִסְדָּא: אָמַר בּוּקָּא. אֲמַרְכָּל
28 קוֹדֵם לִגְזְבָר; גִּזְבָר קוֹדֵם לְרֹאשׁ מִשְׁמָר; רֹאשׁ מִשְׁמָר קוֹדֵם לְרֹאשׁ בֵּית אָב; רֹאשׁ בֵּית אָב קוֹדֵם לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. אִיבָּעְיָא לְהוּ: לְעִנְיַן
29 טוּמְאָה, סְגָן וּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה אֵיזֶה מֵהֶם קוֹדֵם? אָמַר מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: סְגָן וּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה שֶׁהָיוּ
30 מְהַלְּכִים בְּדֶרֶךְ וּפָגַע בָּהֶם מֵת מִצְוָה, מוּטָב שֶׁיִּטַּמֵּא מְשׁוּחַ מִלְחָמָה וְאַל יִטַּמֵּא סְגָן, שֶׁאִם יְאֻרַע בּוֹ פְּסוּל בְּכֹהֵן גָּדוֹל, נִכְנָם הַסְּגָן
31 וּמְשַׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו. וְהָתַנְיָא: מְשׁוּחַ מִלְחָמָה קוֹדֵם לִסְגָן! אָמַר רַבִּינָא: כִּי תַּנְיָא הַהִיא - לְהַחֲיוֹתוֹ. **משנה** כֹּהֵן קוֹדֵם לְלֵוִי, לֵוִי לְיִשְׂרְאֵל,
32 יִשְׂרְאֵל לְמַמְזֵר, וּמַמְזֵר לְנָתִין, וְנָתִין לְגֵר, וְגֵר לְעֶבֶד מְשׁוּחְרָר. אִימָתַי? בִּזְמַן שֶׁפּוֹלְטִים שָׁוִים, אֲבָל אִם הָיָה מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם וְכֹהֵן
33 גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ - מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם קוֹדֵם לְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ. **גמרא** "כֹּהֵן קוֹדֵם לְלֵוִי" - שֶׁנֶּאֱמַר: "(ובני) [בְּנֵי] עַמְרָם אַהֲרֹן
34 וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן (לְהַקְדִּישׁוֹ) קֹדֶשׁ (הקדשים) [קָדָשִׁים]". לֵוִי קוֹדֵם לְיִשְׂרָאֵל - שֶׁנֶּאֱמַר: "בָּעֵת הַהִיא הִבְדִּיל ה' אֶת
35 שֵׁבֶט הַלֵּוִי (מתוך)" וגו'. יִשְׂרָאֵל קוֹדֵם לְמַמְזֵר - שֶׁזֶּה מְיוּחָס, וְזֶה אֵינוֹ מְיוּחָס. מַמְזֵר קוֹדֵם לְנָתִין - זֶה בָּא מִכַּתָּפָה כְּשֵׁרָה, וְזֶה בָּא
36 מִכַּתָּפָה פְּסוּלָה. נָתִין קוֹדֵם לְגֵר - זֶה גֵּרֵל עַמֵּנוּ בְּקָדוּשָׁה, וְזֶה לֹא גֵּרֵל עַמֵּנוּ בְּקָדוּשָׁה. גֵּר קוֹדֵם לְעֶבֶד מְשׁוּחְרָר - זֶה הָיָה בִּכְלַל
37 אָרוּר, וְזֶה לֹא הָיָה בִּכְלַל אָרוּר. "אֵימָתַי בִּזְמַן שֶׁפּוֹלְטִין שָׁוִין" כו'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב אַחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר קְרָא: "עֵקֶרֶת הִיא
38 מְפַנִּינִים", מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנִּכְנַס לִפְנֵי וְלִפְנִים. תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אוֹמֵר: בְּדִין הוּא שֶׁיְּקֻדִּים עֶבֶד מְשׁוּחְרָר לְגֵר, שֶׁזֶּה גֵּרֵל עַמֵּנוּ
39 בְּקְדוּשָּׁה, וְזֶה לֹא גֵּרֵל עַמֵּנוּ בְּקְדוּשָּׁה, אֶלָּא זֶה הָיָה בִּכְלַל אָרוּר, וְזֶה לֹא הָיָה בִּכְלַל אָרוּר. שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי
40 צָדוֹק: מִפְּנֵי מָה הַכֹּל רָצִין לִישָּׂא גִּיּוֹרֶת, וְאֵין הַכֹּל רָצִין לִישָּׂא מְשׁוּחְרֶרֶת? אָמַר לָהֶם: זוֹ הָיְתָה בִּכְלַל אָרוּר, וְזוֹ לֹא הָיְתָה בִּכְלַל
41 אָרוּר. דָּבָר אַחֵר: זוֹ הָיְתָה בְּחֶזְקַת שָׁמוּר, וְזוֹ לֹא הָיְתָה בְּחֶזְקַת שָׁמוּר. שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר: מִפְּנֵי מָה הַכֶּלֶב מַכִּיר אֶת
42 קוֹנוֹ, וְחָתוּל אֵינוֹ מַכִּיר אֶת קוֹנוֹ? אָמַר לָהֶם: יָמָה הָאוֹכֵל מִמַּה שֶּׁעָכְבָר אוֹכֵל מְשַׂחֵר, הָאוֹכֵל עַכְבָּר עַצְמוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.
43 שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר: מִפְּנֵי מָה הַכֹּל מוֹשְׁלִים בָּעַכְבָּרִים? מִפְּנֵי שֶׁפּוֹרְנִין רָע. מַאי הִיא? רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ גְּלִימֵי גַּיְיצִי.

שופתא – ביתד של מרא דעץ הוא גייץ. **המניח כליו** – מלבושיו. **פת פחמין** – פת האפוי בגחלים. **של שיורי העיסה** – שנשתיירה מלישה. **משכח לעוד של שבעים שנה** – שסדור בפיו כל שבעים שנה. **משיב** – מחזיר את הלמוד שנשתכח הימנו כבר שבעים שנה. **וסימנך** – לגרסא, שלא תטעה שאם לא תדע אם אחד אומר אחד ולא שתים, ואחד אומר שתים ולא שלש, או שמא אחד אומר שתים ולא שלש, ואחד אומר שלש ולא ארבע, יהא סימן קמיצה. בלומר, בפוף הקמיצה ונשתיירו מאותן אצבעות של יד העומדין לבד שתי אצבעות זקופין כסדרן מכאן, דהיינו אצבע ואמה מכאן, זורת מכאן, דהיינו שתי אצבעות מכאן ואצבע אחד מכאן. ובכך תהא זכור שאחד אומר אחת ולא שתים, ואחד אומר שתים ולא שלש. גודל לא קא חשיב הכא עם שאר אצבעות, משום דלא קאי בסדר אצבעות. **האוכל פת** – ופחמין עצמן כחדא חשיב להו. קשים ללמוד – שהערשה אותן יהא קשה לשמוע. **העובר תחת אפסר** גמל – כל שכן תחת גמל עצמו כחדא חשיב להו. **העובר תחת ריח של נבילה** – כלומר ההולך ומריח ריח נבילה. דכל ההולך ומריח הוי עובר תחת אותו ריח, שהריח הולך ועולה. **וזהמא ליכסייה** – אותו כף שבחושין את הקדרה קרי להו הכי, על שם שמעבירין הזוהמא לצדדין. ["על שני צדיו" תרגום: על תרין סטרוהי]. **כל הקם עופיין** – כל השורות בולן, אפילו הן מאה. ועיקר לו – שתי שורות בלבד. **עשיר איתן** – לבני חכמים שממונים אביהם פרנס על הצבור. **סניף** – שמושיבין אותן בצד הזקנים מפני כבוד אביהם. דהויין סניפין לזקנים בסניף זה שמצניפין לקורה גדולה, סנ"ף בלעז. **אלא לקמנים** – דאנוס הוא. אבל יצא לגדולים אינו נכנס וישב במקומו. דפושע הוא, משום דהוה ליה למיבדק נפשיה. כי**ש שלא יתרחק** – דהיינו לפנות ביום צריך שיתרחק מן הדרך, כדי שלא יהו אחרים רואים אותו, כדאמרינן במסכת ברכות. **אמר רבא וכחי אביהם** – הא דעושים סניפין מפני כבוד אביהם. **נשנית משנה** – הא דתניא לעיל: כשהנשיא נכנס וכו'. **נתקן מילתא** – לגרסא, נעבד ליה כי היכי דעבד הוא לדידן, ואית דגרסי: נתקין מילתא כי ליתנן. בלומר, נתקין מילתא דלהוי לזכרון לעולם לדורות אפילו כי אינן בעולם. ואית דאמרי: נתקין מילתא כי ליתני, לומר לו שילמדנו דבר שאינו יודע ללמוד, ויתביישי. **גלי עוקצים** – שיין סדור לו. **פשט** = פירש. **ותנא** = גרס ושנה. **אטר** – רבן שמעון בן גמליאל: מאי דקמא? דלמא חס ושלום כו'. **בתר דאוקים** = בתר שסיים. ושדו ליה – לפיתקא בי מדרשא. שאלות דדוה מפיקיל מתרץ, ומה שלא היה מתרץ – כתבו אינהו הפירוקין ושדו בי מדרשא. [תוהה מבחוץ כו' – או הם יבנסו לבית המדרש, או אנו נצא אליהם ונשב עמהם]. **נהי דאתני לך קמיא דאבוך** – כלומר דאתני לך חשיבותא דאביך דהוית אב בית דין, אבל למהוי נשיא מי אתני לך דקא בעית למהוי נשיא. **קמיא** = אבנט מוזהב. כדאמרינן במסכת שבת בפרק "במה אשה" (נט, ב). מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה אחרים אומרים אילו (לא) היה תמורה לא היה קרב – דתנן במסכת בכורות בפרק בתרא (ס, א): קרא לתשיעי "עשירי", ולעשירי "תשיעי", ולאחד עשר "עשירי" – שלשתן מקודשין. התשיעי נאכל במומו, והעשירי מועשר, והאחד עשר קרב שלמים ועושהו תמורה, דברי רבי מאיר. אמר לו רבי יהודה: וכי יש תמורה עושה תמורה? והא קיימא לן דאין תמורה עושה תמורה. כדתנן במסכת תמורה בפרק קמא (ה, ב): "אך בכור שור קדש וגו' וכו' – הן קריבין ואין תמורתן קריבין, ומעשר יליף עברה עברה מבכור, כתיב הכא "כל אשר יעבור תחת השבט" וכתיב התם בבכור "והעברת כל פטר רחם" וגו'.

אמר

1 רַב פָּפָּא אָמַר: אֲפִילּוּ שׁוֹפְתָא מָרָא גַּיְיצִי. תָּנוּ רַבָּנָן,
2 חֲמִשָּׁה דְּבָרִים מְשַׁכְּחִים אֶת הַתַּלְמוּד: הָאוֹכֵל מַמָּה
3 שֶׁאוֹכֵל עַכְבָּר וּמַמָּה שֶׁאוֹכֵל חָתוּל, וְהָאוֹכֵל לֵב שֶׁל
4 בְּהֵמָה, וְהָרָגִיל בְּזֵיתִים, וְהַשּׁוֹתֶה מַיִם שֶׁל שִׁיּוּרֵי
5 רְחִיצָה, וְהִרְהֵחַ רַגְלָיו זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ; וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף
6 הַמַּנִּיחַ כֵּלָיו תַּחַת מְרָאשׁוֹתָיו. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים מְשִׁיבִים
7 אֶת הַתַּלְמוּד: פַּת פַּחָמִין וְכָל שֶׁכֵּן פַּחְמִין עַצְמָן,
8 וְהָאוֹכֵל בֵּיצָה מְגוּלְגֶּלֶת בְּלֹא מֶלַח, וְהָרָגִיל בְּשָׂמֶן זַיִת,
9 וְהָרָגִיל בֵּין וּבְשָׂמִים, וְהַשּׁוֹתֶה מַיִם שֶׁל שִׁיּוּרֵי עִיסָּה;
10 וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַטּוֹבֵל אֲצָבָעוֹ בְּמֶלַח וְאוֹכֵל. "וְהָרָגִיל
11 בְּשֶׁמֶן זַיִת"; מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן, דַּאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
12 כָּשֵׁם שֶׁהַזַּיִת מְשַׁכֵּחַ תַּלְמוּד שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה, כָּךְ
13 שֶׁמֶן זַיִת מֵשִׁיב תַּלְמוּד שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה. "וְהָרָגִיל
14 בֵּין וּבְשָׂמִים"; מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבָּא, דַּאֲמַר רָבָא: חִכְּרָא
15 וְרִיחֲנֵי פַּקְחִין. "וְהַטּוֹבֵל אֶצְבָּעוֹ בְּמֶלַח"; אָמַר רֵישׁ
16 לָקִישׁ: וּבְאַחַת. כְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁתַּיִם וְלֹא
17 שָׁלֹשׁ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שָׁתַיִם וְלֹא שָׁלֹשׁ; וְסֵימָנְךָ:
18 קְמִיצָה. עֲשָׂרָה דְּבָרִים קָשִׁים לַתַּלְמוּד: הָעוֹבֵר תַּחַת
19 הָאַפְסָר [הַגָּמָל] וְכָל שֶׁכֵּן תַּחַת גָּמָל [עַצְמוֹ], וְהָעוֹבֵר
20 בֵּין שְׁנֵי גְּמַלִּים, וְהָעוֹבֵר בֵּין שְׁתֵּי נָשִׁים, וְהָאִשָּׁה
21 הָעוֹבֶרֶת בֵּין שְׁנֵי אֲנָשִׁים, וְהָעוֹבֵר מִתַּחַת רֵיחַ רַע שֶׁל
22 נְבֵלָה, וְהָעוֹבֵר תַּחַת הַגֶּשֶׁר שֶׁלֹּא עָבְרוּ תַּחְתָּיו מַיִם
23 אַרְבָּעִים יוֹם, וְהָאוֹכֵל פַּת שֶׁלֹּא בְּשֶׁל כָּל צָרְכּוֹ, וְהָאוֹכֵל בְּשָׂר מִזֶּה־הֶמָּה לִיטְמְרוֹן, וְהַשּׁוֹתֶה
24 מֵאֲמַת הַמַּיִם הָעוֹבֶרֶת בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְהַמִּסְתַּפֵּל בִּפְנֵי הַמֵּת; וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַקּוֹרֵא כְּתֹב תָּנוּ רַבָּנָן: כְּשֶׁהַנָּשִׂיא
25 נִכְנָס, כָּל הָעָם עוֹמְדִים, וְאֵין יוֹשְׁבִים עַד שֶׁיֹּאמַר לָהֶם: שְׁבוּ; כְּשֶׁאָב בֵּית דִּין נִכְנָס, עוֹשִׂים לוֹ שׁוּרָה אַחַת מִכָּאן וְשׁוּרָה אַחַת מִכָּאן
26 עַד שֶׁיַּשֵּׁב בִּמְקוֹמוֹ; כְּשֶׁהֶחָכָם נִכְנָס, אֲחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב עַד שֶׁיֵּשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ. בְּנֵי חֲכָמִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, בְּזֶמֶן שֶׁרַבִּים צְרִיכִים
27 לָהֶם - מְפַסִּיעִין עַל רֹאשֵׁי הָעָם, יָצָא לְצוֹרֵךְ - יִבָּנֵס וְיֵשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ. בְּנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמְּמוּנִים אֲבִיהֶם פַּרְנָס עַל הַצִּבּוּר, בְּזֶמֶן
28 שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דַּעַת לְשָׁמוֹעַ - נִכְנָסִים וְיוֹשְׁבִים לִפְנֵי אֲבִיהֶם וַאֲחוֹרֵיהֶם כִּלְפֵי הָעָם, בְּזֶמֶן שֶׁאֵין לָהֶם דַּעַת לְשָׁמוֹעַ - נִכְנָסִים וְיוֹשְׁבִים לִפְנֵי
29 אֲבִיהֶם וּפְנֵיהֶם כִּלְפֵי הָעָם. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי [צָדוֹק] אוֹמֵר: אַף בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה עוֹשִׂים אוֹתָם סְנִיפִין. [אָמַר מָר:] יָצָא לְצוֹרֵךְ -
30 נִכְנָס וְיוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ. אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא לְקַטָּנִים, אֲבָל לִגְדוֹלִים לֹא, הָוֶה לֵיהּ לְמִבְדַּק נַפְשֵׁיהּ מֵעִקָּרָא, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה
31 אָמַר רַב: לְעוֹלָם יִלְמַּד אָדָם עַצְמוֹ לְהִשְׁפּוֹת וּלְהַעֲרִיב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרַחֵק. (אמר רבא:) הָאִידָּנָא דַּחֲלִשָּׁא עָלְמָא, אֲפִילּוּ לִגְדוֹלִים נָמֵי.
32 רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי [צָדוֹק] אוֹמֵר: אַף בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה עוֹשִׂים אוֹתָם סְנִיפִים. אָמַר רָבָא: בְּתְחִי אֲבִיהֶם, בִּפְנֵי אֲבִיהֶם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
33 בִּימֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל נִישְׁנְיָת מִשְׁנָה זוֹ, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל - נְשִׂיא, רַבִּי מֵאִיר - חָכָם, רַבִּי נָתָן - אַב בֵּית דִּין, כִּי הָוֶה
34 רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הָתָם הָוֶה קָיְימִי פּוּפֵי עָלְמָא מִקַּמַּיְיהוּ, כִּי הָוֶה עָיְילִי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי נָתָן הָוֶה קָיְימִי פּוּפֵי עָלְמָא מִקַּמַּיְיהוּ, אָמַר
35 רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לָא בָּעוּ לְמֵיהֲוֵי הֵיכָּרָא בֵּין דִּילִי לְדִידְהוּ? תַּפֵּק הָא מַתְנִיתָא. הֲהוּא יוֹמָא לָא הָוֶה רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי נָתָן הָתָם,
36 לְמָחָר כִּי אֲתוּ, חֲזוֹ דִּלָּא קָמוּ מִקַּמַּיְיהוּ פְּרִרְגִילָא מִילְּתָא, אָמְרִי: מַאי הַאי? אָמְרוּ לְהוּ: הָכִי תַּקִּין רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר לֵיהּ
37 רַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי נָתָן: אֲנָא חָכָם וְאַתְּ אַב בֵּית דִּין, נִתְקַן מִילְּתָא בֵּי לְדִידָן. מַאי נַעֲבֵיד לֵיהּ? נֵימָא לֵיהּ: גְּלֵי עוֹקָצִים, דְּלֵית לֵיהּ,
38 וְכֵיוָן דְּלָא נָמַר, נֵימָא לֵיהּ: "מִי יִמְלֹל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ", לְמִי נָאֶה לְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה'? מִי שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלּוֹתָיו,
39 עַבְרֵיהּ, וְהֵי אֲנָא אַב בֵּית דִּין וְאִתְּ נָשִׂיא. שִׁמְעִינְהוּ רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן קָרְשִׁי, אָמַר: דִּלְמָא חַס וְשָׁלוֹם אֲתָיָא מִלְּתָא לִידֵי כִּיסּוּפָא, אַוֵּל
40 יָתִיב אַחוֹרֵי עִילְּוֵיהּ דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, פָּשֵׁט, גָּרַם וּתְנָא, גָּרַם וּתְנָא. אָמַר: מַאי דְּקָאָמַר? דִּלְמָא חַס וְשָׁלוֹם אֵיפָא בֵּי מִדְרָשָׁא
41 מִירְּיוּ! יָהֵב דַּעְתַּיהּ וּגְרָסָה. לְמָחָר אָמְרוּ לֵיהּ: נֵיתֵי מָר וְיַתְנֵי בְּעוֹקְצִין, פְּתַח וְאָמַר. בְּתַר דְּאוֹקִים, אָמַר לְהוּ: אִי לָא נָמִירְנָא כְּסִיפְיְתִנָן,
42 פְּקִיד וְאַפְקִינְהוּ מִבֵּי מִדְרָשָׁא. הָוּוּ כָּתְבֵי קוֹשְׁיָיתָא [בְּפִתְקָא] וְשָׁדוּ לֵיהּ בְּתַר דְּאוֹקִים, דִּלְמָא הָוּוּ מִיפְרְיֵק כָּתְבֵי פִּירּוּקֵי וְשָׁדוּ,
43 אָמַר לְהוּ רַבִּי יוֹסֵי: תּוֹרָה מִבַּחוּץ וְאָנוּ מִבִּפְנִים? אָמַר לָהֶן רַבָּן [שִׁמְעוֹן בֶּן] גַּמְלִיאֵל: נֵיעָיֵילִינְהוּ, מֵיהוּ נִיקְנְסִינְהוּ דִּלְמָא נֵימְרוּ שִׁמְעָתָא
44 מְשַׁמְעִיהוּ. אַפִּיקוּ לְרַבִּי מֵאִיר - "אֲחֵרִים", וּלְרַבִּי נָתָן - "יֵשׁ אוֹמְרִים". אֲחָוֵי לְהוּ בְּהֶלְמֵיהוּ: זִילוּ פַּיְיסוּהוּ [לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל],
45 רַבִּי נָתָן אָזֵל, רַבִּי מֵאִיר לָא אָזֵל, אָמַר: דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין. כִּי אָזֵל רַבִּי נָתָן, אָמַר לֵיהּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: נְהִי
46 דְּאַהֲנֵי לָךְ קְרָא דְּאַבּוּךְ לְמֵהֱוֵי אַב בֵּית דִּין, שְׁוִינְיךָ נַמִּי נָשִׂיא?! מְתַנִּי לֵיהּ רַבִּי לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בְּרֵיהּ, אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אִילּוּ הָיָה תְּמוּרָה

אמר ליה האויב תמו חרבות לנצח – דמשמע: אף על פי שכבר מתו – חרבות לנצח, ואין יפה להזכירם. **אפילו רבי** – דעניו הוה, הכא לא נהוג ענותנותא יתירא. דאמר משום רבי מאיר, ולא רצה לומר בהדיא: אמר רבי מאיר. **סיני עירייך** – מי ששנה משנה ובריייתא סדורין לו בנתינתן מהר סיני. **וחד אמר עוקר הרים** – דדריף ומפולפל בתורה, אף על פי שאין משנה ובריייתא סדורין לו כל כך. **רב יוסף** – קרו ליה "סיני" לפי שהיו משניות ובריייתות סדורות לו בנתינתן מהר סיני, אבל לא היה מפולפל כרבה. **הבל צריכין לימרי חטיא** – כלומר: רב יוסף הוא מרי חטיא, שמשנה ובריייתא סדורין לו מפי השמועה בנתינתן מהר סיני. דמשנה ובריייתא אבהתן דהלכתא. **אימנא לביתיה לא קיא** – שלא רצה לנהוג שררה בעצמו כל אותן השנים שמלך רבה, אפילו בהאי שררותא, שלא רצה להביא שום אומן בתוך ביתו. אלא כשהוא רוצה להקיז דם היה האומן על לביתיה דרבה, ושם היה מקיז. ואיתי דגרסי: שלא רצה לנהוג שררות בעצמו כל אותן שנים שמלך רבה. כלומר, שלא היה לו פנאי להקיז עצמו, אלא היה עוסק כל שעה בתורה לפני רבה. **חזייה לאבוי דנבה רישיה** – כלומר, ראה לו הרמת ראש. **נחמני פתח** – ואמור דרשא, דמשמיא פסקו ליה רבותא. אבייי קרו ליה נחמני. (ואיכא דאמרי דבלשון גנאי קרי ליה נחמני, כלומר: עדיין אתה תלמידו של רב נחמן). חריף ומקשה – מתוך פלפול יתירא דהוה ליה הוה מקשה ומתרץ, אבל רבה בר מתנה לא הוה חריף כל כך אלא מתוך שהוא שוהה ומעיין יפה יפה מסיק אליבא דהלכתא.

הדרן עלך כהן משיח ומליקא לה מסכת הוריות

1 לֹא הָיָה קָרֵב. אָמַר לוֹ: מִי הֵם הַלָּלוּ שֶׁמִּימֵיהֶם אָנוּ
2 שׁוֹתִים וּשְׁמוֹתָם אֵין אָנוּ מַזְכִּירִים? אָמַר לֵיהּ: בְּנֵי אָדָם
3 שֶׁבִּקְּשׁוּ לַעֲקוֹר כְּבוֹדְךָ וְכִבּוֹד בֵּית אָבִיךָ. אָמַר לֵיהּ:
4 "גַּם אַהֲבָתָם גַּם שִׂנְאָתָם גַּם קִנְאָתָם כְּבָר אָבְדָה"!
5 אָמַר לֵיהּ: "הָאוֹיֵב תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח". אָמַר לֵיהּ: הֲנֵי
6 מִלֵּי הֵיכָא דְּאַהֲנוּ מַעֲשָׂיִיהוּ, רַבָּנַן לָא אַהֲנוּ מַעֲשָׂיִיהוּ!
7 הַדַּר אֲתֵי לֵיהּ, אָמְרוּ מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אִילּוּ הָיָה
8 תְּמוּרָה לֹא הָיָה קָרֵב. אָמַר רָבָא: אֲפִילּוּ רַבִּי דְּעָנְוּתָנָא
9 הוּא, תְּנָא "אָמְרוּ מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר", "אָמַר רַבִּי מֵאִיר" לֹא אָמַר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פְּלִיגוּ בָּהּ

10 רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנַן, חַד אָמַר: סִינַי עָדִיף, וְחַד אָמַר: עוֹקֵר הָרִים עָדִיף. רַב יוֹסֵף סִינַי, רַבָּה עוֹקֵר הָרִים, שָׁלְחוּ לְתַמָּן: אֵיזֶה
11 מֵהֶם קוֹדֶם? שָׁלְחוּ לְהוּ: סִינַי עָדִיף, דְּאָמַר מָר: הַכֹּל צְרִיכִין לְמָרֵי חִטְיָא. וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא קַבִּיל רַב יוֹסֵף עֲלֵיהּ. פָּלְגָה רַבָּה עֲשָׂרִין וְתַרְתֵּי
12 שְׁנִין, וַהֲדַר פָּלְגָה רַב יוֹסֵף, וְכָל שְׁנֵי דְּפָלְגָה רַבָּה, רַב יוֹסֵף אֲפִילּוּ אוּפְנָא לְבֵיתֵיהּ לָא חָלִיף. אַבַּיֵי וְרָבָא וְרַבִּי זֵירָא וְרַבָּה בַּר מַתָּנָה הָווּ
13 יָתְבֵי וְהָווּ צָרִיכֵי רֵישָׁא, אָמְרִי: כָּל דְּאָמַר מִלְּתָא וְלָא מַפְרֵיךְ לֶהֱוֵי רֵישָׁא. דְּכוּלְּהוּ אֵיפְרִיךְ, דְּאַבַּיֵי לָא אֵיפְרִיךְ. חַזְיֵיהּ רַבָּה לְאַבַּיֵי דְּגַבֵּהּ
14 רֵישָׁא, אָמַר לֵיהּ: נַחְמָנִי, פְּתַח וְאֵימָא. אֵיבָעֵיָא לְהוּ: רַבִּי זֵירָא וְרַבָּה בַּר רַב מַתָּנָה הֵי מִנַּיְיהוּ עָדִיף? רַבִּי זֵירָא חָרִיף וּמַקְשֶׁה, וְרַבָּה
15 בַּר רַב מַתָּנָה מָתוּן וּמַסִּיק, מַאי? תֵּיקוּ.

הדרן עלך כהן משיח ומליקא לה מסכת הוריות

כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן. שנשחט עולה לשם שלמים: **בשרים.** לזרוק דמן ולהקטיר אימוריהם ולאכול את הנאכלין אע"פ שמצותן לשחוטן לשמן בדליקי בגמ': **אלא שלא עלו וכו'.** וצריך להביא אחד לחוצנו או לנדרו וישחוטנו לשמו: **חוץ מן הפסח והחטאת.** שהן פסולין לגמרי ויליף לה בגמ': **הפסח בזמנו.** [פסול] שלא לשמו כל זמן שחיטתו דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב אבל קודם לבן ואחר מכאן קיימא לן (לקמן דף ז:) דפסח בשאר יממות השנה [שלמים] הוא וכל דינו כשלמים ואמרינן לעיל דשאר זבחים בשרין שלא לשמן ובגמ' יליף לה מקראי: **אף האשם.** כדמפרש טעמא ואזיל: **הנשחטין לשם פסח.** כל שאר זבחים שנזבחו בי"ד בניסן לשם פסח או שנזבחו לשם חטאת בכל זמן פסולין כי היכי דאיתנו פסולין לשם אחרים ובגמרא יליף טעמא דאחרים לשם פסח בברייתא: **שמעון אחי עזריה.** על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צורכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון כדאמרי' בסוטה (דף כא.). **אם יתן איש את כל הון ביתו וגו'** לא בשמעון אחי עזריה כי לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו: **שחטן.** לשאר זבחים לשם גבוה מהן בשרין כדמפרש ואזיל ובגמרא (לקמן דף יא:) יליף לה ומפרש להאי בשרין אי בשרין (ועלו) קאמר ובתרתי פליגי אי בשרין ולא עלו קאמר ובגבוה ובנמוך הוא דפליגי: **לשם נמוך מהן פסולין.** לגמרי: **בכור** ומעשר בהמה נמוכין משלמים כדאמרינן בפ' כל התדיר (לקמן דף פט.) מפני שהשלמים טעונין מתן אברע סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק: **נמ' למה לי למיתני אלא.** להאריך בלשונו ליתני ולא עלו לבעלים כו' לשון קצרה בדקיימא לן (פסחים דף ג.) לעולם ישנה אדם בלתלמידו דרך קצרה: **הא קמ"ל.** שאין בהם שום ירידה אלא אותה לבדה: **אבל בקדושתייהו קיימי ואפור לשנויי בהו.** תו שינויא אחרינא לעבוד אחת משאר עבודות לכתחילה שלא לשמה מיהו אם עבר ושינה כשר: **משום דשני בה.** חדא זימנא לישני בה כל הני דניזיל:

נדר

כל הזבחים שנזבחו כו'. עבודה קמייתא נקט והוא הדין קבלה והולכה זריקה כדקתני סיפא (לקמן ד' יג.), ושינוי קודש שייך בהנך ארבע עבודות בגון עולה לשם שלמים אבל שינוי בעלים לא שייך אלא בזריקה בגון שוחט או מקבל או מוליך קרבן ראובן ע"מ לזרוק דמו לשם שמעון כדמוכח לקמן בפירקין (דף י.), וצריך לדקדק מנא ליה להש"ס שינוי בעלים דקבעי לקמן בפרקין (דף ד.) מנא לן דבעינן זביחה לשמה כו' והדר קאמר אשכחנא שינוי קודש שינוי בעלים מנא לן משמע דאמתניתין קאי וכולה מתניתין לא משתמעא כלל שינוי בעלים דלישנא דלשמן משמע לאפוקי שינוי קודש וכולה מתניתין לא נקיט אלא שינוי קודש דקתני נמי בסיפא (שם דף יג.) כיצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח לשם שלמים ונראה דסמך אמתניתין דלקמן פרק בית שמאי (דף מו:) דתנן לשם ששה דברים הזובה נזבח לשם זבח לשם זובה והדיינו שינוי בעלים וכן פירש בקונטרס בגמ' וא"ת אי אהדיה קאי א"כ היה ליה לפרושי נמי מנא לן לשם השם לשם אישים [לשם ריח] לשם ניחוח ור"ל דלא אתי לפרושי אלא בהני דכשירין ולא עלו לשם חובה אבל הנך בשירין ומרצין ועלו לשם חובה כמו שאפרש ועוד יש לומר דשלא לשמן דמתניתין משמע בין שינוי קודש בין שינוי בעלים כמו ברייתא דרבי שמעון קמצה שלא לשמה דמוקי ריש פ"ק דמנחות (דף ב:) בשינוי בעלים ולהכי נמי [לא פריך] בפירקין דהנך ארבעה דברים מנא לן דלא מיירי בהן במתני' ומיהו רבה דוקא מוקי לה בשינוי בעלים אבל רבא ורב אשי לא מוקמי לה הכי והאם ואם תאמר והא בפרק בית שמאי (לקמן דף מו:) דריש להו מדכתיב עולה אשה ריח ניחוח לה' עולה לשם עולה הדיינו שינוי קודש ובפירקין בגמ' (לקמן דף ד.) דריש שינוי קודש מקרא אחרינא ויש לומר דקרא דהתם בהקטרת אימורים הכא בעבודת הדם ואע"ג דקתני לשם ו' דברים הזבח נזבח הוא הדין הזבח נקטר דהא קרא דמייתי התם בהקטרה מיירי ומ"מ שפיר דריש מקרא דהתם זביחה לשם ו' דברים מדאיתקש אל שם זבח דלשם זבח דהדיינו שינוי קודש הוי בין בעבודת דם [בדליקין] מקראי דפירקין בין בהקטרה [בדליקין] מקרא דהתם ה"ה שאר חמשת דברים יהו בזביחה כמו בהקטרה ומיהו הא לא מצינן למילף מהיקישא דינמא ולא עלו לשם חובה ואינה מרצה בבל (מקום) הנך ו' דברים דהתם קרא כתיב בהקטרת אימורים והוא עצמו שלא הוקטרו אימורים בשר ולקמן דמייתי קרא לשם זבח דהדיינו שינוי קודש לא מייתי נמי קרא לשם זובח דהדיינו שינוי בעלים משום דהנהו ו' דברים לא שייך לפרש בשעת הקטרה דבשעת הקטרה לא משכחת לשם זובח דשינוי בעלים ליתיה אלא בשוחט ע"מ לזרוק או מקבל ומוליך ע"מ לזרוק כדמוכח בפירקין (לקמן ד' ח.) ובשעת הקטרה כבר נזרק הדם ואם כן מהיכא תיתי הקטרה לשם זובח דהתהוא קרא לעולה אשה ריח ניחוח לה כתיב ומעבודת דם לא אתי דעבודת דם גופיה ליתיה אלא בע"מ לזרוק כדפרישית והשתא זביחה לשם ששה דברים והקטרה לשם חמשה אי נמי הא דקאמר זביחה לשם ששה דברים לא שחישב בשעת שחיטה לשם ו' דברים אלא כלומר הזבח נעשה לשם ו' דברים וכל אחת בשעתה ובפ' המפקיד (ב"מ דף מג:) פירשתי הא דמחשבה פוסלת בקדשים אי בדיבור הזבח נעשה [שלא] לשמה או אפילו במחשבה: **הפסח** בזמנו. אבל שלא בזמנו לא ואפי' שחטו לשם עולה ואפילו למ"ד בעי עקירה מ"מ הוי שלמים כדדרשינן ואם מן החצאן קרבנו לזבח שלמים ליתוי לקמן בפירקין (דף חמ:): **החטאת** באה על חטא והאשם בא על החטא. איכא חטאת ואשם נמי דאין באין על חטא בגון חטאת יולדת ואשם מצורע אלא משום דרובא אתו על חטא משוו להו אהדדי: **לשם** גבוה מהן בשירין. בגמרא מיבעי לן אי בעי למימר בשירין ומרצין ופליגי בתרתי או בשירין ואין מרצין ולא פליגי אלא בחדא [משמע דלא מספקא אלא בחדא] בגון בגבוה אבל בנמוך פשיטא ליה דפסולין לגמרי קאמר ותימה מנא ליה דילמא פסול ולא עלו קאמר דאשכחן [בברייתא] כי האי גוונא דתניא (לקמן דף ד.) שלמים ששחטן לשם תודה פסולין והיינו פסולין ולא עלו ולא פסולין לגמרי ויש לומר משום דדרשינן טעמא דשמעתא בגמרא (שם דף יא:) מדכתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו במורם [מהם] אין מתחללין בנמוך מהם מתחללין וחילול משמע פסול גמור ואע"ג דדרשינן בגמרא קדשים מתחללין קדשים ואין חולין מתחללין קדשים ולא מיפסלו שאר קדשים שלא לשמן מכל מקום שייך בהן חילול משום פסח וחטאת דמיפסלו ועוד יש לדקדק מגופה דמתניתין הבבור ודמעשר ששחטן לשם שלמים בשירין משום דהוי לשם גבוה דאי לשם נמוך מיפסלי והיינו לענין פסול גמור דבבור ובמעשר לא שייך לא עלו לבעלים לשם חובה:

ואפור לשנויי. יש מקומות שהתיבה [אינו] חושש לאשמעינן חידוש זה ובפרק התכלת (מנחות דף מה:) גבי שאר שלמי נזיר וגבי אשם נזיר ואשם מצורע דקתני בשירין ולא עלו ולא קתני אלא: **קרי** ליה נדר וקרי ליה נדבה. משמע הכא דכל היכא דכתיב נדר נדר דוקא נדבה נדבה דוקא וכן בפרק קמא דר"ה (דף ו.) לענין בל תאחר ואפילו לר"מ בפ"ק דחולין (דף ב.) דדריש טוב אשר לא תדור טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר אלמא קרי לנדבה נדר שאני הכא דדריש מדשני קרא בריבוריה אי נמי בחולין דריש דבין דחויה קרא לתקלה לא שנא נדר לא שנא נדבה דבתרוייהו איכא למיחש אי נמי משום דנדר נפקא לן מקרא דכי תחדל לנדור ש"מ דטוב אשר לא תדור לנדבה אתא:

ואם

כֹּל

1 הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ
2 לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת, הַפֶּסַח
3 בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמַן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף
4 הָאָשָׁם הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם בְּכָל זְמַן. אָמַר
5 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַחַטָּאת בָּאָה עַל חֵטְא, וְהָאָשָׁם בָּא עַל
6 חֵטְא. מַה חַּטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אַף הָאָשָׁם
7 פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. יוֹסֵי בֶּן חוֹנִי אוֹמֵר, הַנִּשְׁחָטִין
8 לְשֵׁם פֶּסַח, וּלְשֵׁם חַטָּאת, פְּסוּלִין. שִׁמְעוֹן אָחִי עֲזַרְיָה
9 אוֹמֵר, שֶׁחָטָן לְשֵׁם גְּבוֹהַּ מֵהֶן כְּשֵׁרִין. לְשֵׁם נָמוּךְ מֵהֶן
10 פְּסוּלִין כֵּיצַד קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדָשִׁים קַלִּים
11 פְּסוּלִין, קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים
12 כְּשֵׁרִין, הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם שְׁלָמִים, כְּשֵׁרִין,
13 שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם בְּכוֹר וּלְשֵׁם מַעֲשֵׂר, פְּסוּלִין.
14 **גמ'** **מַתְנִי'** לָמָּה לִי לְמֵיתְנָא ״אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ״, לֵיתְנֵי
15 ״וְלֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה״ הָא קָא מַשְׁמַע לַן
16 לַבְּעָלִים הוּא דְּלֹא עָלוּ לְשֵׁם חוֹבָה אֲבָל בְּקִדּוּשָׁתַיְיהוּ
17 קַיְימִי, וְאָסוּר לְשַׁנּוֹיֵי בָּהוּ וְכִדְרָבָא. דְּאָמַר רָבָא, עוֹלָה
18 שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אָסוּר לְזָרוֹק דָּמָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ
19 אֵיבָעֵית אֵימָא, סְבָרָא. אֵיבָעֵית אֵימָא, קְרָא. אֵיבָעֵית
20 אֵימָא, סְבָרָא מְשׁוּם דְּשַׁנּוֹיֵי בָּהּ, כָּל הֲנֵי לִישָׁנֵי בָּהּ וְלֵיזִיל
21 אֵיבָעֵית אֵימָא, קְרָא, ״מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ,
22 כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה׳ אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה׳ וגו׳, הַאי נְדָבָה

נדר

ואם לאו יהא נדבה. אע"ג דבפ"ק דר"ה (דף ו.) דריש ליה לעניין בל תאחר דלא שייך לאחר שחיטה הכא דריש מפשיטה דקרא דמשמע דקרי ליה לנדר נדבה: **זבחים** בסתם לשמן הן עומדין. ואינו פסול עד שיכוין שלא לשמן (וא"ת בפ"ק דחולין (דף יב:) בעי ר"י אי קטן יש לו מחשבה וכו' ופי' בקונטרס כגון בשחיטת קדשים דליף ברייש זבחים דבעי לשמה ושחט קטן עולה לשמה מי הוי כוונה או לא הא משמע הכא דמסתמא נמי כשר ואינו פסול עד שיכוין שלא לשמן) וי"ל דסתמא דקטן גרע דאין לו דעת להכין שהן קדושים וסבור שהן חולין והוה ליה מתעסק ופסול דאפי' בפרק בית שמאי (לקמן דף מו:) לשם חולין בשיריין משום חולין פסולה והאי קטן אפילו אומר יודע אני שהן קדושים ולשמן אני מתכוין מיבעיא לן אי כוותבו כוותה או דילמא לא מהני אי אמרינן בפ' מעשיו הן מעשיו: **סתם** אשה לאו לגירושין עומדת. ואפי' דיעבד תחת בעלה מכל מקום לאו להתגרש בגט זה עומדת וגם אם לא ירצה הבעל לא יגרשנה אלא שלא תשמשנו ומתוך הא מילתא מיתרצא מה שמקשים בסוף פרק שני דגיטין (דף כב.) דאמר גוי אדעתא דנפשיה עבידי ואינו כשר לכתוב את הגט ובפ' שני דעבודה זרה (דף כה:) אמרי' יכול ארמאי ואל יכול כותי משום דכותי מתכוין לשם הר גריזים (והשם נמי) בינינו לשמה בדדרשינן (שם דף כז.) מלה' המול (יכול) ואפי' הכי מכשרינן ארמאי דיש לחלק בין גט למילה כמו שמחלק כאן בין זבחים לגט הא שתמא פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ולכך נמי [בגיטין] פסול אע"ג דעביד סתם אבל מילה שתמא לשמה קיימא כמו זבחים דילכך גוי כשר אע"ג דעביד סתם: **הא** לשם פסח וסתמא כשר. פי' בקונטרס דסוף שחיטה שתמא אישתחיט ותימה בין דאמר בתחילת שחיטה לשם פסח וכי כל שעה יש לו לדבר עד שיגמר שחיטתו ונראה לפרש דבשתי עבודות איירי בגון דשחיט לשם פסח וקיבל סתם ומיהו בפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט:) מיבעי לן אי בעבודה אחת תנן או בשתי עבודות ועבודה אחת היינו כדפירש הקונטרס ויש ליישב דאפילו אם תימצי לומר לשם פסח וסתמא פסול (אפ"ה) אין צריך לדבר כל שעה אלא שבתחילת שחיטה יאמר שעושה כל השחיטה לשם שחיטת פסח:

אתנו בית דין דלא לימא לשמה דילמא אתי למימר שלא לשמה. בשמעתא קמייתא דגיטין (דף ג.) דמפרש דלכך לא תיקנו לומר בפני נכתב לשמה ל"ד לפי שאין בקיאין לשמה משום דאי מפשת ליה לדיבורא אתי למיגזזיה לא הוי מצי למימר דילמא אתי למימר שלא לשמה דמי הוא שוטה כל כך שנותן גט לאשה זו שנכתב לשמה והוא אומר שלשם אחרת נכתב אבל אדם השוחט קרבן פעמים שטועה וסבור שהוא קרבן אחר וכן המקבל ומוליך וחוזר:

קיימי בית דין ומתני כו'. יש תימה למה לו להאריך כל זה הא בהדיא אמר סתמא כשר ונראה לפרש דמה שלא היה בלבו היינו שלא אמר בהדיא לשם אחד מכל אלו אבל חישב בלבו למה שדינו להיות הא סתמא פסול להכי [דיקן] מתנאי בית דין וכי מתנו בית דין דלא לימא בהדיא ובמחשבה סגי ושמא אתי לידי פסול שלא יחשב כלל וישחוט סתמא ויפסל:

כסופרים העשויין להתלמד עסקינן. ואפילו למאן דאמר בפרק קמא דעירובין (דף יג.) גבי מגילת סוטה דמוחקין אותה מן התורה אף על גב דבעינן לשמה ואף על גב דתנורה

נֶדֶר הוּא. אֶלָּא אִם כָּמָּה שֶׁנִּדַּרְתָּ עֲשֹׂיתָ יְהֵא נֶדֶר וְאִם לֹא נְדָבָה יְהֵא וּנְדָבָה מִי שָׁרֵי לְשַׁנּוּיֵי בָּהּ אֲמַר לֵיהּ רַבִּינָא לְרַב פָּפָּא, לֹא חָיְית נָבֵן בְּאוּרְתָּא בְּתַחּוּמָא בֵּי חַרְמָךְ דְּרְמֵי רָבָא מֵילֵי מְעַלְּיֵיתָא אַהֲדָדֵי, וְשָׁנֵי לְהוּ מַאי מֵילֵי מְעַלְּיֵיתָא תְּנַן 'כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כו', מַעֲמָא דְּשֶׁלֹּא לִשְׁמָן הָא סְתָמָא, עָלוּ נַמִּי לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה. אַלְמָא, סְתָמָא נַמִּי כִּלְשָׁמָן דָּמֵי. וּרְמִינְהוּ, כָּל הַגֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשֵׁם אִשָּׁה פָּסוּל, וְסָתְמָא נַמִּי פָּסוּל וְשָׁנֵי זְבָחִים בְּסָתָם לִשְׁמָן עוֹמְדִין, אִשָּׁה בְּסָתָמָא לָאו לְגֵירוּשִׁין עוֹמֶדֶת, וְזְבָחִים בְּסָתָמָא כִּשְׁיָרִין מְנָלָן. אִילֵימָא מֵהָא דְּתָנֵן 'כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כו' וְלֹא קָתָנֵי 'שֶׁלֹּא נִזְבְּחוּ לִשְׁמָן'. גַּבֵּי גֵּט נַמִּי הָקָתָנֵי 'כָּל הַגֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשֵׁם אִשָּׁה פָּסוּל', וְלֹא קָתָנֵי 'שֶׁלֹּא נִכְתַּב לְשֵׁם אִשָּׁה פָּסוּל'. אֶלָּא מֵהָא דְּתָנֵן כֵּיצַד לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן לְשֵׁם פֶּסַח, וּלְשֵׁם שְׁלָמִים, מַעֲמָא דְּאָמַר 'לְשֵׁם פֶּסַח' וּלְשֵׁם שְׁלָמִים', הָא לְשֵׁם פֶּסַח, וְסָתָמָא, כְּשֵׁר. אַלְמָא סְתָמָן כִּלְשָׁמָן דָּמֵי, דַּיְלְמָא שְׁאנֵי הָתָם דְּאָמְרִינַן, כָּל הָעוֹשֶׂה עַל דַּעַת רִאשׁוֹנָה הוּא עוֹשֶׂה. אֶלָּא מִסֵּיפָא שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן לְשֵׁם שְׁלָמִים, וּלְשֵׁם פֶּסַח. מַעֲמָא דְּאָמַר 'לְשֵׁם שְׁלָמִים וּלְשֵׁם פֶּסַח', הָא סְתָמָא וּלְשֵׁם פֶּסַח, כְּשֵׁר. דַּיְלְמָא שְׁאנֵי הָתָם דְּאָמְרִינַן יוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִילָתוֹ, אִי נַמִּי, אֵיידֵי דְּתָנָא 'לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן', תָּנָא נַמִּי שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, אֲבָל מֵהָא לְשֵׁם שִׁשָּׁה דְּבָרִים הַזֹּבֵחַ נִזְבָּח, לְשֵׁם זֶבַח לְשֵׁם וּוֹבֵחַ לְשֵׁם שֵׁם, לְשֵׁם אִשִּׁים לְשֵׁם רֵיחַ לְשֵׁם נִיחוֹחַ וְחַטָּאת וְאָשָׁם לְשֵׁם חַטָּא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אַף מִי שֶׁלֹּא הָיָה בְּלִבּוֹ לְשֵׁם אַחַת מִכָּל אֵלּוּ, כָּשֵׁר, שְׁתָּנַאי בֵּית דִּין הוּא אַתָּנוּ בֵּית דִּין דִּילְמָא לֵימָא לִשְׁמוֹ וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דִּילְמָא אָתֵי לְמֵימַר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ סְתָמָא פָּסוּל, קָיְימִי בֵּית דִּין וּמַתְנֵי מִילְתָא דְּמִפְסְלִי בֵּיהּ וְגַבֵּי גֵּט דְּסָתְמָא פָּסוּל, מְנָלָן אִילֵימָא מֵהָא דְּתָנֵן הָיָה עוֹבֵר בַּשּׁוּק וְשָׁמַע סוֹפְרִים מַקְרִין 'אִישׁ פְּלוֹנִי גֵּירַשׁ פְּלוֹנִית מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי', וְאָמַר 'זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי' פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ, דַּיְלְמָא כְּדַרְבָּ פָּפָּא. דְּאָמַר רַב פָּפָּא הָכָא בְּסוֹפְרִים הָעֲשׂוּיִין לְהִתְלַמֵּד עָסְקִינַן וְלֹא אִיכְּתּוּב לְשׁוּם כְּרִיתוּת כְּלָל, אֶלָּא מֵהָא דְּתָנֵי תַּנְיָא

מאלה: **שתנאי בית דין הוא.** שישחטו סתם ולא יזכירו בשחיטתן לשמן כדמפרש טעמא ואזיל אתנו ב"ד דלא לימא לשמן בו': **ובני גט דסתמא פסול מנא ליה.** כלומר היכי שמע ליה רבא ממתני' דגיטין דפסול דתיקשה ליה ורמינהי אהדדי: **מקרין.** את התלמידין **שלא היה בלבו.** לשמו אלא סתם ולא יזכיר אחד מהן **שתנאי בית דין הוא.** דהא כאשר נדרת כתיב ויש חילוק בין נדר לנדבה נדר דאמר הרי עלי ונדבה הרי זה **אם כמה שנדרת עשית.** שעבד עבודותיה לשמה: **יהא נדר.** ויעלה זה לנדרך: **ואם לאו יהא לנדבה.** באילו התנדבת לזה נדבה אחרת ולא לשם הראשונה: **ונידבה מי שרי לשנויי בה.** וכיון דרחמנא קרייה נדבה מי שרי לשנויי בה הא אמרינן בפ' שני (לקמן ד' כט:) אסור לחשב בקדשים ויליף מקרא דלא יחשב והכי מידרש קרא אם מוצא שפתיך תשמור ועשית אז יהיה נדר אשר נדרת ואם לאו נדבה: (מפי השמועה במנחות עד כאן): **לא חיית נבן באורתא בתחומא.** כלומר חבל על שלא היית אמש בשבת אצלנו בתוך התחום שתוכל לבא לבית המדרש ולשמוע: **בי חרמך.** שם מקום: **ושני להו.** ופירקן: **שלא לשמן.** משמע דעקר שמיהו בהדיא: **שלא לשם אשה.** האשה הואת שנכתב לשום אחרת שמונה כשם זו פסול דכתיב וכתב לה לשמה: **וסתמא נמי פסול.** כגון אם כתבו הסופר (סתם) לשם לאה שיהא מזומן לכשיבא אדם אצלו שנמנו ושם אשתו (שוין) כן ויתנו לו ולקמן מפרש מנלן ממתני' דסתם פסול: **ושני.** ותרץ רבא גופיה דרמינהו אהדדי: **בסתמן של עומדין.** הילכך כל כמה דלא עקר שמיהו בהדיא הוו לשמן: **מנלן.** ממתני' היכי שמע ליה רבא דתיקשה ליה: **שנזבחו שלא לשמן.** משמע דעקר שמן מהן: **שלא נזבחו לשמן.** משמע שלא הזכיר שמן עלייהו דהיינו סתמא: **שנכתב שלא לשם אשה** וגו'. משמע שנכתב לשם אחרת בפירוש: **כיצד לשמן כו'.** מתני' היא: **לשם פסח ולשם שלמים.** כך חישב עליה: **הא לשם פסח וסתמא.** שלא חישב אחריו לשם שלמים כשר ואע"ג דסוף שחיטה סתמא אישתחיט: **אלמא סתמן בלשמן דמי.** דאי בשלא לשמן דמי דויא ליה כאילו אמר לשם פסח ולשם שלמים: **על דעת [ראשונה].** אבל) היכא דשתחיט בוליה סתמא אינמא לך דפסול: **הא סתמא [ולשם] פסח.** תחילה שחטה סתם וסופה לשם פסח כשר ולא מיפסיל משום תחילתה אלמא סתמא כלשמן: **א"נ איידי כו'.** כלומר לעולם לא תידוק מיניה הא סתמא ולשם פסח כשר דלעולם אימא לך פסול דסתמא בשלא לשמן והאי דקתני לשם שלמים איידי דפריש בלשמן ולא לשמן לשם שלמים דהדם דזורק הוא דאילו סתמא הוי כשר דעל דעת ראשונה הוא עושה פריש נמי תנא דמתני' בשלא לשמן ולשמן לשם שלמים ולשם פסח ולאו דזורק דה"ה לסתמא ולשם פסח דמיפסל בתחילת שחיטה: **לשם ששה דברים.** משנה בפרק ב"ש ומקראי יליף להו: **לשם זבח.** לשם מה שהוקדש: **לשם זובח.** שיתכפר בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר: **לשם שם.** (לנחת רוח) להקב"ה שאמר (ונעשה רצונו): **לשם אשים.** להקטירם ולא לעשותם צלי על המזבח קרבוניי"ש בלע"ז: **לשם ריח.** לאפוקי איברים שצלאן והעלן דשוב אין בהן ריח והכי מפרש להו התם: **לשם ניחוח.** לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו: **שלא היה בלבו.** לשמו אלא סתם ולא יזכירו אחד מהן **ובני גט דסתמא פסול מנא ליה.** כלומר היכי שמע ליה רבא ממתני' דגיטין דפסול דתיקשה ליה ורמינהי אהדדי: **מקרין.** את התלמידין שמלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין: **הלא איכתוב לשם כריתות כלל.** אבל היכא דאיכתב לשם כריתות שיהא מזומן לו לכשיזדמן לו מגרש ששמו ושם אשתו שוין בו בשר: ונמלך

יתר

רש"י

ונטלך. שלא יגרשנה: **דילמא שאני התם.** דלאו סתמא הוא אלא שלא לשמה ממש: **דאינתיק.** משאר כל האנשים ודנשים [לשם] גירושין של זה ושל זה: **אלא מהא.** דעדיפא מקמייתא דהכא חד גברא הוא: **דאין ביירתה.** וגרושה מסתמא דשמא בשעה שנבחב לא היה בדעתו של בעל לזו ואינתק לשם האחרת: **הבותב טופסי ניתין.** שיהו מוזמנין לו טופס לשון טפוס מול"ל בלע"ז: **מקום הרי את כו'.**

דזהו עיקר גופו אלמא סתמא פסול ואף על גב דאיכבוד לשם כריתות לכשיזדמן לו: **תו רמי מיולתא אהניתי.** אדרבינא ורב ספא קאי דקאמר דרמי רבא אהדדי ושנינהו: **דרב יהודה אמר רב.** לקמן בפרק בית שמאי (דף מו:): **לשם חולין בשעירה.** קס"ד סברא דידיה היא כדמפרש דמינה מדריב בה דבר שהוא מינו מועיל בו לעקור את שמו: **דלאו מינה.** כגון חולין שאינו מן קדשים לא מחריב בה ואין שמו נתפס על הזבח לעקור ממנו שמו: **פסול.** לגרש בו אשה אחרת: **ואפי' לשם נויה.** דהא שלא לשם האשה קתני דמשמע שלא לשם אשה זו אלא לשום אשה אחרת כל דהו ואע"ג דגזיה לאו בת גירושין היא מהניא לפסול אלמא דלאו מינה (מחריב) בה: **דל' נויה מינה.** ואינא נמי דלאו מינה לא מחריב בה אפילו הכי פסול דהוה ליה סתמא דמיהו לאו לשם אשה זו נבחב: **דל' חולין מיניהה.** כדסבירא לן דלא חייל ולא מחריב ביה דלא מינה הוה הוו להו שחוטין סתם ואמרן לעיל סתמא בשעירה: **תוכו.** כל בלי הסת וגו' (ויקרא יא) ולא תוך תוכו כלי המונח בתנור ופיו למעלה מן פי התנור ואוכלין ומשקין בתוכו ושרץ בתנור אוכלין שבבלים שהזרין הכי אמרינן בת"כ אבל היה פיו בתוך התנור תוכו קרינן ביה: **ואפי' כלי שטף מציל.** כלומר לא מיבעיא כלי חרס המונח בתנור דמציל על האוכלין שבתוכו דהא תוך תוכו הוא וכלי גופיה ליכא למימר דמיטמא באויר ויטמא אוכלין שבו דאין כלי חרס מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף שמיטמא מגבו הכא טהור ומציל דאמר [בפ' קמא דפסחים] (דף כ:) אוכלין מיטמאים מאויר כלי חרס ואין כלי מיטמא מאויר כלי חרס ומדקתני כלי שטף מציל אלמא דלאו מיניה חייץ ביה (ומבטל את שם תוכו) הבא נמי ליחול שם חולין וליפסל: **ושני הבא עשו חולין אצל קדשים בו'.** כלומר לעולם דלאו מינה לאו מחריב ביה וכלי שטף אצל כלי חרס מיניה הוא דהא מנא הוא מנא אבל חולין אצל קדשים הוי דלאו מיניה כמחיצה אצל תנור דאמרינן ביה לקמן דלא מהניא ביה להיות חציצה בין שרץ לאוכלין בדאמרן דלאו מיניה לא מחריב בה: **שחצצו בנסרים.** שעשה מחיצה באמצעו וחלקו עד למעלה מפיו הבל טמא אפילו אוכלין שבעבר השני של מחיצה: **בוורד שהיא פתוחה.** גרסינן בטהרות ולהכי נקט פתוחה דלאו כלי הוא דאי הואי שלימה הוה מצלת על אוכלין שבתוכה כדאמרן אפי' כלי שטף מציל אבל השתא דלאו כלי הוא הויא כמחיצה בעלמא: **ופקוקה בקש.** רבותא נקט דאע"ג דפקוקה פתיחתה בקש לא הוי כלי ואפי' פיה למעלה מפי תנור לא מצלת על אוכלין שבתוכה: **ומשולשלת.** תלויה: **אוכלין שבתוכה טמאים.** והיינו דאמרן דלא מינה כגון מחיצה דלא מחריב בה לבטל שם תוכו ממנו:

אם

מחריב בה כמחיצה אצל תנור כמו מחיצה וכמו בוורד הקש פתוחה שאינה כלי כלל ואינה מצלת כלל אבל כלי שטף קרוי מינו קצת שיש לו שם כלי עליו ולכך מחריב ומציל אבל לקמן קאי על חטאת ששחטה לשם מחויב עולה בשעירה דאע"ג שהוא קדשים קרוי אינו מינו ולא מחריב בה ועל זה פריך מאי שנא מכלי שטף שהוא כלי ואינו מינו ומחריב ועל זה צריך לתרץ משום קרא תוכו ולא תוך תוכו אבל לא מצי לתרץ עשוהו כמחיצה אצל תנור דההוא אינו כלי כלל והשתא הבא ולקמן מתרץ דומה בדומה (דדוקא בכלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא אבל תוך שהבל חרס טהור בלא פסוק דחד תוך אמר רחמנא):

שכן

תוספות

דתורה להתלמד עבידא כדקאמר התם לענין גט מודה בדפרישית שם ובפ"ב דגיטין (דף כ.) וס"ת נמי פסלינן [בגט] בפ"ב דגיטין (דף יט:) כדמוכח בעובדא דההוא גברא דעל לבי כנישתא שקל ספר תורה ויהב לדביתהו: **כתב** לגרש את אשתו ונמלך בו'. תימה מה ענין זה אצל סתם ויש לומר דס"ד כיון דנמלך אם כן מסתמא כתבו מתחילה שאם יחזור בו יגרש מי שירצה: **הכותב** טופסי גיטין בו'. כל הנך משניות בפ' כל הגט (גיטין דף כו.) ותימה דלא קתני בהך יתר על כן דעל כרחין יתר הוא דמכל הנך קמיירא לא מצי למידק סתמא מסתמא פסול אלא מהך ויש לומר דמשום דאמר ללבלר דקתני ברישא דהך יתר כמו כן דייקינן מזאת [סתמא] ודייקינן מינה אין בירירה ושקיה לה"ר יצחק דפ"ק דפסחים (דף יד.) תנן הוסיף ר"ע אף ע"ג דלמאן דמוקי מילתא דר' חנינא בולד [וולד] הטומאה דרבנן לא שמעינן לה ממילתיה דר' עקיבא דמיירי בפסולא (דאורייתא) מיהו יש לומר אע"ג דקתני הוסיף אי לא הוה תני ליה לא הוה [קמשמע לן] מידי:

ואמר רב יהודה אמר שמואל אף צריך שיניח בו'. איצטריך לאיתויי דרב יהודה משום דמינה דייקינן בגיטין דאתיא כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי דקי"ל כוותיה ואיכא דמוקי לה התם כר"מ ומפרש מפני התקנה משום קטטה ולדידיה ליכא למידק מינה סתמא פסול: **ואפילו** לשם עבודה זרה נמי פסול. מדקתני שנבחב שלא לשם אשה דמשמע נמי [וכל] נשים בכלל ולא דמי לשלא לשמן דכל הזבחים דלא אמרינן אפי' חולין בכלל דהתם איכא לפרושי שנזבחו שלא לשם זבח זה אלא לשם זבח אחר: **ורמינהו** תוכו ולא תוך תוכו ואפי' כלי שטף מציל. מפרש בקונטרס שרץ בחיצון ואוכלין בפנימי לא מיבעיא כלי חרס דאין מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף דמיטמא מגבו אין אוכלין שבתוכו [טמאים] שגם כלי שטף אינו מקבל טומאה מאויר כלי חרס כדאמר בפ' קמא דפסחים (דף כ:) אוכלין מקבלין טומאה מאויר כלי חרס ואין בלים מקבלים טומאה מאויר כלי חרס וקשה לפירושו דאם כן מה תידוש יותר בכלי שטף מכלי חרס ועוד דאיכא חידוש יותר בכלי חרס בגון אם שרץ באויר כלי חרס פנימי ואוכלין בכלי חרס חיצון טהורין אע"פ שהפנימי טמא ונראה לפרש דכל רבותא של כלי שטף דהיינו משום דלאו מינה הוא וס"ד דלא מחריב בה וטמא קמ"ל [ודוקא בכלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא] אבל תוך תוכו שהבל הוא של חרס מינו פשיטא שהוא טהור בלא פסוק דתוך דוקא אמר רחמנא וכן מוכח לקמן דבלי שטף דוקא איצטריך קרא דפריך ומי אמר רבא חטאת ששחטה על מי שמחויב עולה בשעירה אלמא לאו מינה לא מחריב בה התניא תוכו ולא תוך תוכו ואפי' כלי שטף מציל ומשני ארבעה תוכו בתיבי חד תוכו ולא תוך תוכו פי' אפי' לא כתב אלא תוך הזה מיעטנא כלי חרס פנימי שאין אוכלין שבתוכו מקבלין טומאה ע"י שרץ שבחיצון שדרי אין השרץ תוכו ודוקא בלי חרס פנימי דהוי דומיא דידיה מיעטינא דמינה מחריב בה והוצרך להכי כתב ויו"ו של תוכו למימר דאפי' לאו מינה בגון כלי שטף מחריב בה ומציל ותימה אמאי לא שני בשמעתין נמי הכי שאני התם דאמר קרא תוכו ולא תוך תוכו ולא איצטריך אלא לכלי שטף וי"ל דעדיפא משני הכא דקאי על חטאת לשם חולין בשעירה ועל זה איצטריך עשו חולין אצל קדשים דאין מינו בלל ולכך לא

זבחים. פרק ראשון – כל הזבחים דף ג עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

שכן חולקין אהלים. פי' בקונטרס שכן דרך בני אדם לחלוק אהלים במחיצה הילכך אהל אחריהא הוא אבל תנור אין דרך לחלקו משמע לפירושו דפליגי אף בתנור שחצצו בנסרים או ביריעות ובתורת כתנים משמע דבכוורת פחותה ופקוקה ומשולשלת לאויר תנור דוקא פליגי ולא בשחצצו בנסרים וטעמא משום דכוורת שיש לה ד' מחיצות חייצא דדמי לכלי ולכך מטהר אבל מחיצה אחת בתנור מודה ר' אליעזר דלא חייצא וטמא והכי איתא בפרשת ויהי ביום השמיני גבי תוכו ולא תוך תוכו כיצד חבית שנתנה בתנור ופיה לפנים לפנים ופיה לפנים למעלה מן התנור כו' מיכן אמרו כוורת שהיא פחותה כו' ור' אליעזר אומר מצלת אמר ר' אליעזר אם הצילה במת חמור לא תציל בכלי חרס הקל דאמרו לו אם הצילה במת חמור מקום שהמחיצה מצלת תציל בכלי חרס הקל שאין מחיצה מצלת משמע דשכן חולקים אהלים דאמרו לו דשמעתין היינו נמי פירושו דאמרו לו דתורת כהנים לכך נראה לרבינו הקדוש לפרש הכי אם הציל כוורת פחותה ופקוקה באהל המת שכן חולקין אהלים פירוש שכן מחיצה אחת המפסקת מצלת תאמר בכלי חרס שתחוץ כוורת שאין חולקין אהלים פי' שמחיצה אחת המפסקת בתנור אינה חוצצת אלמא בתנור שחצצו לא פליגי והא דמסיים בתורת כהנים בתר הכי וקתני בלשון שמועתינו שאמר לו ר' יוחנן בן נורי (אם הציל אהלים מיד אהלים במת חמור שכן חולקים אוהלים יציל אוהלים מיד אהלים בשרץ שכן אין חולקים כלי חרס אמר ר' יוסי אמרתי לר' יוחנן בן נורי' תמיה אני אם קיבל ממך רבי אליעזר תשובה מפני שהוא הנדון פירש ר"ש שגם שם פליג ר' אליעזר ועל זה ע"ע נוראה לי ברוך גם מהכא משמע בפירוש דחולקים אוהלים דקאמר ר' יוחנן בן נורי היינו מחיצה של תנור ועל זה אמר לו רבי יוסי הלא גם שם פליג רבי אליעזר ותשתא פירכא דאמרו לו ופירכא דר' יוחנן בן נורי הכל אחד אלא דמר אמר בהאי לישנא ומר אמר בהאי לישנא ואין להפך הגירסא כמו שיש [מקצת ספר] בתורת כהנים ולגרוס באמרו לו שכן חולקים אהלים ולפרש בפי' ר"ש ועל ר' יוחנן בן נורי נגרוס שכן מחיצה מצלת ועל זה יתיישב ר' יוסי שאומר הלא הוא הנדון אין לומר כן שהרי בתוספתא דמסכת כלים מובחא בי ליבא מילתא דאמרו לו כלל כי אם דברי ר' יוחנן בן נורי שכן חולקין אהלים ועלה א"ר יוסי הלא הוא הנדון והתם אין לשנות הגירסא כיון דאמרו לו לא איירי התם ש"מ דחולקין אהלים הוי פירושן גבי כלי חרס מחיצה המפסקת בתנור כמו פירכא דמחיצה [מצלת] דאמרו לו ששניהן סוברין שרבי אליעזר

הודה [במחיצה] גבי תנור ועל זה אמר ר' יוסי הוא הנדון גם שם פליג ר"א. ברי"ך:

הכא נמי נימא קל וחומר קדשים מחללין קדשים בר'. יש תימה דעד השתא אסיקנא אפיכא מתוך הסברא דאדרבה בשביל שהם קדשים ומינה לכך מחריב בה אבל חולין דלאו בר מינה לא מחריב ונראה לפרש דעביד קל וחומר משום דמה קדשים שאין מחללין כגון בשוחט חטאת סתם וכסבור שהיא עולה דבשירה ואפ"ה מחללין קדשים בשוחט לשם עולה חולין שמחללין כגון בכסבור שהן חולין דאמר בסוף בית שמאי (לקמן דף מה:) משום חולין פסולה לא כל שכן שמחללין קדשים בשוחטן לשם חולין: **לא** יחללו את קדשי בני ישראל. אע"ג דהאי קרא כתיב בטבל ובתרומה כדמוכח לקמן (דף יא:) בגמרא דשמעון אחי עזזיה דילמא קדשי מיותר קדיש דהוה מצי למיכתב ולא יחללו את אשר יתרימו:

מדה

בחבירו: **חד לגזיפה.** שיטמא [אוכלין] מאוירך: **וחד לג"ש.** שיטמא שרץ את הכלי ואע"פ שלא נגע בו' בדיליף ליה בהכל שוחטין (חולין דף בד:) נאמר תוכו ליטמא ונאמר תוכו לטמא: **ולא תוכו של אחר.** למעוטי כלי שטף מטומאת אויר אע"ב נגע: **וחד תוכו ולא תוך תוכו.** כדפרישית לעיל וע"ש עיקר קרא לכלי שטף אתא לאתויי כלי חרס שבתוך התנור ופיו למעלה מפי התנור שיציל על האוכלין שבתוכו למה לי ר"ו יתירא למעוטי לכתוב כל אשר [בתוך] יטמא ומדיוקא דיתי למעוטי אוכלים שבפנימי הא לאו תוכו ניתנו אלא ללמד על כלי שטף שאף הוא יציל דלא תימא דלאו מיניה לאו מחריב ביה הילכך גזירת הכתוב היא:

ומגלן

אם הציל. המחיצה במת החמור באהל המת שהמחיצה מפסקת וכלים שמעבר השני טהורין דכתיב (במדבר יט) כל אשר באהל ימטא והני לאו בהדוא אהל ניתנו: **שכן** חולקין, דרך בני אדם לחלוק אהלים במחיצה הלכך אהל אחריהא הוא: **הציל בכלי חרס.** [בתמיה שאין חולקין כלי חרס] במחיצות הלכך תוכו קרינא ביה: **התינח לרבנן.** דאמרי מחיצה לא מצלא אייתא לדרב דאמר דלאו מיניה לא מחריב ביה: **אלא לר' אליעזר מאי איכא למימר.** לימא דרב תנאי היא: **ר' אליעזר** קל וחומר **קאמר.** לעולם בעלמא ר' אליעזר כרב סבירא ליה בגון חולין וקדשים אבל לענין מחיצה מקל וחומר ליליף כיון דבמת החמור מצלא קל וחומר לכלי חרס הקל שהשרץ קל מן המת: **הכי** גרסינן אלא טעמא דרב כר' אליעזר ולא יחללו את קדשי הבי דריש ליה אין דבר אחר מחלל את קדשי בני ישראל וגזירת הכתוב היא: ופרבינן אלמא לר' אליעזר דבעית לאוקמה לדרב אליביה אתא קרא דלא יחללו ואפקיה מק"ו דהוה לן למידרש קדשים מחללין קדשים כו': **ה"נ ליתי תוכו.** קרא יתירא דרדשינן לקמן תוכו ולא תוך תוכו (וקאמרת מקרא למידק למידרש תוכו ולא תוך תוכו) ואנא מסברא דלא ממעטו אלא תוך כלי אחר אבל מחיצה דלאו בת מיניה לית ליה לאידחרוביה אי לאו משום קל וחומר ואנאי אמרת קל וחומר ליתי תוכו וליפקיה דמדמעט תוך תוכו מכלל דתוכו לעולם טמא דאי מחיצה (בעלמא) מצלא למה לי קרא למעוטי תוך תוכו השתא תוכו מציל תוך תוכו מביעא והאי שבעבר המחיצה תוכו הוא לרב דהאמרת דלאו מיניה לא מחריב ביה: אמר לך ר' אלעזר האי תוכו דאתי למעוטי תוך תוכו ובעית למידק מיניה מחיצה לא מצלא: **מיבעי ליה לאוכלין שניבלו.** והיפך בטיט סביב שאין השרץ יכול ליגע בהן והכניסן לאויר התנור והני הוא דאיתרבו לטומאה מדרשא דלא תוך תוכו הוא דקאמרת תוך תוכו הוא דמציל אבל הקפת טיט לא מידרבא ביה לבטולי שם תוכו דלאו מיניה בה"ג לא מחריב ביה דס"ד אמינא הואיל וא"א להם לטמא במגע שרץ לא נטמאו נמי מתורת אויר כלי חרס קמ"ל מיעוטא דלא תוך תוכו הוא (דאמר) דלא מטמא אבל הני מיטמו ומיהו מחיצה אע"ג דלאו מיניה הוא אתא ק"ו ורבייה לאידחרובי ביה: **ורבנן** הני. אוכלין לא צריכי קרא הך ר"ו יתירא דדריש לקמן למעוטי תוך תוכו ואיתרבו הנך [דלאו] מיניה ניתנו לא איצטריך קרא לרבויינהו דהני מתוך נפקי דהא בתוך ניתנו ומהיכא תיתי לך לטהרינהו והא דקאמר הואיל ובנגיעה לא

מטמאו לאו אויר היא לטהרינהו מדין אויר: **שיני קודש.** חטאת לשם עולה: **שיני בעלים.** חטאת ראובן ששחט לשם שמעון להתכפר בה שמעון דקי"ל (לקמן) דפסולה דכתיב לכפר עליו ולא על חבירו: **חטאת שחטה לשם חטאת.** חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם והא מילתא לקמן בפירקין (דף ז.): **והאמר רב.** בשיני בעלים בפירקין ראובן ששחטה להתכפר בה שמעון אם שמעון מחוייב חטאת (הוה) פסולה אבל אם מחוייב עולה ולא חטאת בשרה אלמא לאו מיניה לאו מחריב ביה: **התם.** שיני קודש נפקא לן (לפסולא מדשחט) אותה לחטאת שתהא שחיטה לשם חטאת וכאן הרי חטאת לשם חטאת נשחטה: **הכא.** בשיני בעלים פסולה נפקא לן מעליו ולא על חבירו הילכך חבירו דומיא דידיה דבר מיניה הוא דמחריב ביה לבטולי שמיה: **ארבעה תוכו כתיב.** ביצד תוכו תרי זימני ודרוש תוך ודרוש תוכו דהוה מצי למיכתב אל תוך ובתיב תוכו למיעוטא ובן

מגלן

ומגלן דבעינן זביחה לשמה. לכתחילה דאי ממרצא ביה מיפרשי ביה עבודות: **ממאי** דלעינן שחיטה קרוי זבח [דלמא] הינו שפייתה. זבח נמי דבזה משום שחיטה: **מה לזביחה שכן פסולין שלא לשם אוכלין בפסח.** שאם שחטו שלא לאוכלין כגון לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כזית פסול ואפילו הן בעלין דכתיב איש לפי אכלו אביזלה בבזיות ושאר עבודות לא פסלי שלא לאוכלין דכתיב תבוסו ותניא (פסחים דף סא.) רבי אומר לשון סורסי הוא זה כאדם האומר לחבירו כוס לי טלה זה והכי אמרינן בפסחים (דף עג:) דאין (מחשבה) אוכלין בזריקה: **המקריב.** קבלה הוא ותניא והקריבו זה קבלת הדם: **שכן פסולה בזר.** לאפוקי שחיטה שכשירה בזר כדלקמן בפרק שלישי (דף לב.) שחיטה וקבלה טעונות צפון בפ' איזהו מקומן (לקמן דף מט.) יליף להו מקראי: **וישנן בחטאות הפנימיות.** אבל זריקת מוכח החיצון ליתי בהו: זריקה **זר חייב עליה מיתה.** אבל שחיטה בשרה בזר וקבלה והולכה אע"פ שפסולה בזר אין חייב עליה מיתה כדאמרי' בסדר יומא (דף כד.) ארבעה עבודות זר חייב עליהם מיתה זריקה והקטרה וניסוך המים והיין דכתיב גבי והזר הקרב יומת ועבדתם עבודת מתנה ודרשינן עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה והני כולהו יש אחריהם עבודה: **מבולהו.** במה הצד השוה שבהן שהן עבודה וצריכה לשמה אף אני אביא הולכה: **הולכה אפשר לבשלה.** שאם רצה שוחט בצד המזבח חורק בדתניא במתניתין (לקמן דף יג.): והקריבו זו **קבלת הדם.** ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים זו קבלה דהא בתר שחיטה כתיב ולא אפשר לאוקומיה בהולכה ואף על גב דלשון הולכה הוא כדחזינן בהולכת אברים דכתיב ביה הקרבה ולשון הולכה היא: **ה"נ** ואפקיה רחמנא קבלה בלשון הולכה למימרא דהולכה לא תפקה מכלל קבלה: **שינוי בעלים מגלן.** שצריך לשוחטו על מנת שיתכפרו בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר דקתני לקמן (דף מו:) לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זובח מגלן דבעינן לשם זובח: **זבח תודת שלמיו.** שתהא זביחתו לשם תודה: **בשרה.** ועלו לשם חובה: **פסולה.** כלומר לא עלו לשם חובה: **תודה קרויה שלמים.** כדכתיב תודת שלמיו כמו חטאת הקהל (ויקרא ד) תורת משה עבדי (מלאכי ג): **אגן מוכה תודה קאמרי.** דרשא דידן ואבא חנן מתודת שלמיו: **חטאת ואשם מנין.** בת"כ קתני לה גבי האי קרא ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל למדנו לתודה שנאכלת ליום ולילה: **חטאת ואשם מנין.** ת"ל זבח: **א"כ.** דלהך דרשא לחחיה אתא לרבות חטאת ואשם שתהא אכילתו ליום ולילה לכתוב לזבח לבסוף לגבי אכילה: **לא** חלקת. דהא כולהו איתערבו לעיל: **שכן פסולין בגופו.** לקמן מפרש לה ואוזל: **וישנו בד' עבודות.** שאם שחט שלא לשמו או קיבל והלך וזרק שלא לשמו אע"פ שלא חישב אלא על השחיטה שלא לשמו פסול כדרבינן להו לעיל אבל שינוי בעלים לא שייך אלא בזריקה דהא דרבינן שחיטה לפסול בשינוי בעלים אינו אלא בגון ששחט על מנת לזרוק להתכפר בו אחר אבל שחט שלא לשם בעליו ולא הזכיר אין על מנת לזרוק אין זו מחשבה דשנוי בעלים לא שייך בקרבן אלא להתכפר בו וכפרה בזריקה הוא והכי אמרי' לקמן (דף י.) שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני כשר שחטו על מנת לזרוק לשם פלוני פסול ובין לענין קבלה והולכה לא שייך שינוי בעלים אע"ג חישב לקבל על מנת לזרוק לשם אחר: **וישנו לאחר מיתה.** המפריש קרבנו ומת והיורש מקריבו שייך בו שינוי קדש אבל לא שינוי בעלים שהרי מתו בעליו: **וישנו בצבור.** אבל שני בעלים לא שייך בקרבן צבור שהרי הכל בעליו:

ואע"ג

מה לזביחה שכן פוסל שלא לשם אוכלין בפסח. וא"ת וזריקה נמי תפסול מק"ו דשחיטה שאינו פוסל בשינוי בעלים אלא על מנת לזרוק ופוסלת על מנת שלא לשם אוכלין ק"ו זריקה שפוסלת בזורק שלא לשם בעלים שתפסול שלא לשם אוכלין וי"ל דאיכא למיפרך מה לזביחה שכן טעונה צפון וישנה בחטאות הפנימיות מיהו אכתי לא קמא לא קמא דהא הך פירכא עד בסמוך לכך ר"ל דהכא לא יליף מזביחה אלא קבלה והולכה. ברר"ך. ועוד נראה דבפ' תמיד נשחט (פסחים דף סא.) ממעט שאר עבודות שלא [פסול] לשם אוכלין: **מה** לזריקה שכן חייב עליה זר כו'. וא"ת ונילף קבלה והולכה משחיטה חזריקה וי"ל מה להנך שכן חייבין בתוץ כדלקמן בשמעתין: **דהולכה** לא תפקה מכלל קבלה. וזריקה לא אתיא מכולהו שישנן בחטאות הפנימיות: **בא** ללמד תודה ששחטוה לשם שלמים בשרה. תימה לרבות כל הפסולין (לקמן דף לו.) דרשי' מיניה מנין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח ת"ל שלמיו פי' דנאכלין ליום ולילה וי"ל דהדתם דריש מדכתביה גבי אכילה: **ש"מ** תרתי. וא"ת ואימא כוליה [לחבי] הוא דאתא שתהא זביחה לשם תודה וי"ל דאיכא לרבויי חטאת ואשם מדכתיב ביה אכילה: **וישנן** לאחר מיתה. אבל שינוי בעלים אינן לאחר מיתה בפסחים (דף סא.) הקשה רבינו (דלמא מאחר) דשיעבודא לאו דאורייתא כמו כן אין שינוי קדוש לאחר מיתה דמאי נפקא מינה דלא עלו לשם חובה הא לא מיחייבי יורשין בהבא אחר דפלוגתא היא בקדושין בפ"ק (דף יג.) גבי האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה דקאמר שמואל והוא שהפרישתה מחיים ורב אשי אמר אפי' שלא הפרישתה מחיים וה"ל הכא למ"ד שיעבודא (לאו) דאורייתא שאין שנוי קדוש לאחר מיתה תרתי מיניה דזקא ויש לומר דנפקא מינה אם הפרישו שתי שלמים או שתי עולות לאחריות ופירש שאם אחת מתה או אבודה השניה תהיה קריבה עולה בדין הראשונה ואם קרבה הראשונה בתקונה השניה תהיה חולין וכי מתו בעלים ועשה יורש אחת שלא לשמה דרי היא באילו נאבדה וקרבה שניה תתחיה ואם עשה הראשונה בתיקנה או השניה חולין אבל אם לא פירש כלום אלא סתם הפריש שתים לאחריות או אפילו נעשית הראשונה בתיקנה הוי שניה רועה ודמיה קרבי עולה כמו גבי מפריש שתי חטאות לאחריות בראיתא לקמן (דף יא:) מותר חטאת קרב עולה והכי נמי הוי בהפריש שתי שלמים או שתי עולות לאחריות ועי"ל דלאחר מיתה הוי (איכא) בשינוי קדוש בשמשנהו אבל ליכא איסורא בשינוי בעלים כיון דליכא בעלים מיהו אכתי לא ידע דרשא דמורא שפתיך דמינה נפקא איסור לשינוי קדוש מדמייתי לה בסמוך. הגה"ה: **וישנן** בציבור. משא"כ בשינוי בעלים דאם שחט לשמו התחמיד דרי הוא בעליו ואפ' לשם עובד כוכבים לא מיפסיל דבעינן חבירו דומיא דידיה מחוייב בכפרה כמותו. ברר"ך:

מחשבה

מְנַלָּן דְּבָעֵינַן זְבִיחָה לִשְׁמָהּ. דְּאָמַר קְרָא, 'וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ', שֶׁתְּהֵא זְבִיחָה לְשֵׁם [שַׁלְמִים]. וְדִילְמָא הֵיינוּ שְׁמֵיהוּ, מִדְּכָתֵיב 'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים', 'הַזּוֹרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים', וְלֹא פָּרִיט 'זֶבַח', 'וְהָכָא פָּרִיט 'זֶבַח', שְׁמַע מִינָּהּ שֶׁתְּהֵא זְבִיחָה לְשֵׁם שְׁלָמִים. אַשְׁכְּחָן זְבִיחָה, שְׁאָר עֲבוֹדוֹת מְנָלָן. וְכִי תֵּימָא לֵילַף מִזְּבִיחָה, מָה לִזְבִיחָה שֶׁכֵּן נִפְסֶלֶת שֶׁלֹּא לְשֵׁם אוֹכְלִין בְּפִסָּח. אֶלָּא אֲמַר קְרָא 'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים', שֶׁתְּהֵא זְרִיקָה לְשֵׁם שְׁלָמִים. וְלִכְתּוֹב רַחֲמָנָא בְּזוּרְקָה, וְלֵילַף מִינָּהּ. מַשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵימַר, מָה לִזְרִיקָה שֶׁכֵּן חַיָּב עָלֶיהָ זָר מִיתָה. אַשְׁכְּחָן כּוּלָּהוּ, הוֹלָכָה מְנָלָן. וְכִי תֵּימָא לֵילַף מִכּוּלָּהוּ, מָה לְכוּלָּהוּ שֶׁכֵּן עֲבוֹדָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבִטְלָהּ, תֹּאמַר בְּהוֹלָכָה שֶׁאֶפְשָׁר לְבַטְּלָהּ. אֶלָּא אֲמַר קְרָא 'וְהִקְרִיב אֶת הַכֹּל הַמְּזִבְּחָה', וְאָמַר מַר, זוֹ הוֹלָכַת אֲבָרִים לַכֶּבֶשׁ. וְתַנְיָא, 'וְהִקְרִיבוֹ' זוֹ קַבָּלַת הַדָּם. וְאִפְיךְ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן הוֹלָכָה, לְמֵימְרָא דְּהוֹלָכָה לֹא תִפָּקֵד מִכְּלַל קַבָּלָה. וְאַשְׁכְּחָן שִׁנּוּי קוֹדֶשׁ, שִׁנּוּי בַּעֲלִים מְנָלָן. אֲמַר רַב פַּנְחָס בְּרֵיהּ דְּרַב אַמִּי, אֲמַר קְרָא 'וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו', תְּנֵי תּוֹדָה שְׁלָמִים, שֶׁתְּהֵא זְבִיחָה לְשֵׁם תּוֹדָה. אִם אֵינוּ עִנְיָן לְשִׁינּוּי קוֹדֶשׁ, דְּנָפְקָא לָן מֵהָתָם, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְשִׁינּוּי בַּעֲלִים. וְהַאי לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא, הָא מִיפְּקָא לֵיהּ לְבִרְתֵּיהּ, 'וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו', אֲבָא חָנִן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר, בָּא לְלַמֵּד, תּוֹדָה שֶׁשְּׁחָטָהּ לְשֵׁם שְׁלָמִים כְּשֵׁרָה, שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם תּוֹדָה פְּסוּלָה. מָה הַפְרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה, תּוֹדָה קְרוּיָה 'שְׁלָמִים', וְאֵין שְׁלָמִים קְרוּיִין 'תּוֹדָה'. אֲנַן, מִ'זֶבַח' קָאֲמִרִינַן. וְאַבָּתֵי מִיעֲבֵי לֵיהּ חֲטָאת וְאָשָׁם מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'זֶבַח'. אִם כֵּן נִכְתּוֹב קְרָא 'וּבְשַׂר תּוֹדַת שְׁלָמָיו [זֶבַח]', מַאי 'זֶבַח', שְׁמַע מִינָּהּ תַּרְתֵּי. אַשְׁכְּחָן זְבִיחָה, שְׁאָר עֲבוֹדוֹת מְנָלָן. וְכִי תֵּימָא לֵילַף מִזְּבִיחָה, מָה לִזְבִיחָה שֶׁכֵּן פּוֹסֵל שֶׁלֹּא לְשֵׁם אוֹכְלִין בְּפֶסַח, נֶאֱמְרָה זְבִיחָה בְּשִׁינּוּי קוֹדֶשׁ, וְנֶאֱמְרָה זְבִיחָה בְּשִׁינּוּי בַּעֲלִים, מָה זְבִיחָה הָאֲמוּרָה בְּשִׁינּוּי קוֹדֶשׁ, לֹא חִלְּקָתְ בֵּין זְבִיחָה לְשְׁאָר עֲבוֹדוֹת, אַף זְבִיחָה הָאֲמוּרָה בְּשִׁינּוּי בַּעֲלִים, לֹא תַּחְלֵק בָּהֶן בֵּין זְבִיחָה לְשְׁאָר עֲבוֹדוֹת. אִיכָּא לְמֵימְרַךְ מָה לְשִׁינּוּי קוֹדֶשׁ, שֶׁכֵּן פְּסוּלָה בְּגוּפָהּ וְיֵשְׁנוּ בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת וְיֵשְׁנוּ לְאַחַר מִיתָה, וְיֵשְׁנוּ בְּצִיבּוּר בִּפְנִיחִיר, אף

מחשבה בעלמא. ואפי' יהא צריך דיבור כיון דליכא מעשה הוי כמחשבה בעלמא דדמפרש ואזיל: **תרתי מיהא דוקא**. והשתא מפרש אמאי תרתי לאו דוקא: **ולרב פנחס כו'**. ולקמן בשילהי שמעתין אזלה לה הך פירכא דלאחר מיתה: **לכפר עליו**. היינו זריקה אלמא זריקה לשם בעלים בעיא: **את שעליו**. כגון נדר דאמר הרי עלי עולה חייב באחריותו אם הפריש בהמה לנדרו אם מתה או נגנבה דהכי משמע אותו שעליו יקריב אותו ונרצה לו ועד שיקריבנו לא נרצה ולא נפטר: **את שאינו עליו**. כגון דאמר הרי זו עולה: **מונרצה לו לכפר קאמר**. דהכי משמע לו לכפר ולא לחבירו: **שכן עבודה שחייבין עליה בחוץ**. דכתיב (ויקרא יז) אשר ישחט מחוץ למחנה וזורק נמי מרבינן ליה לקמן בפ' השוחט (דף קו.) דם שפך לרבות הזורק תאמר בקבלה והולכה שאין חייבין עליה בחוץ דתנן בפ' בתרא (שם קיב:) והיוצק והבולל בו והמקבל דמים בחוץ פטור: **יעשה בלל**. שיהו כל עשיותיו לשם שלמים: **זבח פרש**. שחיטה הוא דבעי לשמה: **אי כתיב יעשה שלמים זבח בדקאמרת**. דמשמע בכללא שיהו עשייתו שלמים: **השתא דכתיב יעשה זבח שלמים**. לא גמר הכלל את דבריו ולא נשלם להשמיענו על מה החזרנו כאן העשיות על שבא זבח והפסיק את הדבר: **בלל שאינו מלא**. ולא נתמלא דבריו להשלים. מלא פרדאשב"ן בלע"ז: **לה'**. יעשה זבח שלמים לה': **עשייתו**. עבודות המיוחדות שחיטה וזריקה קבלה והולכה: **שפיכת שיריים**. שנשפכין שיריי הדם ליסוד (אחר) שנתן ארבע מתנות ואינן מעכבין בפרה: **הא תנא דבי רבי ישמעאל הוא**. בשילהי אלו טריפות (חולין דף סו.) גבי פרשת חגבים: **איבא למימר הכי**. עבודה וחייבין עליה בחוץ ואתיא לה זריקה: **ואיבא למימר הכי**. עבודה שטעונה צפון ואתיא לה קבלה: **שקולין הן**. המדות שוות והי מיניהו מפקת מ' דרשת הא אנא דרישנא לאידך הלכך יבאו שניהם והולכה על כרחך לא תפקה מכלל קבלה: **מוריד אשי**. מונרצה לו לכפר ובלל ופרט לאיתויי קבלה דאי לזריקה לא איצטריך: **שכן יש עמו דמים אחרים**. שבאין עמו חטאת ועולה: **אשכחן שלמים**. בין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים: **שכן מעונין כו'**. ושאר זבחים יש מהן שאין מעונים סמיכה ולא נסכים כגון בכור ומעשר ופסח ויש מהן שאין מעונין נסכים כגון חטאת ואשם ובכולן אין אחד שיהא טעון חזה ושוק: **ליפסלו**. שהרי לא נעשו כהלכתן ואין זריקתן מתרת בשרן לאכילה: **ואיצטריך**. למיכתב זאת התורה למיגמר משלמים ולא תימא ממנחה שמתיר נפקא לן מהמרות שנותרו מבשר הזבח שנאכל ביום ראשון ולא מבשר הזבח שנאכל ביום שני ושלישי שהרי אין לך בו אלא שני ימים ולילה אחד שבין יום ראשון ליום שני ולא מבשר הזבח שנאכל ביום שני ושלישי שהרי אין לך בו אלא יום שני ולילה אחד שבין יום שני ליום שלישי ולא מבשר הזבח שנאכל ביום שלישי ורביעי שהרי אין לך בו אלא יום שלישי ולילה אחד שבין יום שלישי ליום רביעי ולא מבשר הזבח שנאכל ביום רביעי וחמישי שהרי אין לך בו אלא יום רביעי ולילה אחד שבין יום רביעי ליום חמישי ולא מבשר הזבח שנאכל ביום חמישי וששי שהרי אין לך בו אלא יום חמישי ולילה אחד שבין יום חמישי ליום ששי ולא מבשר הזבח שנאכל ביום ששי ושבת שהרי אין לך בו אלא יום ששי ולילה אחד שבין יום ששי ליום שבת ולא מבשר הזבח שנאכל ביום שבת וראשון שהרי אין לך בו אלא יום שבת ולילה אחד שבין יום שבת ליום ראשון ולא מבשר הזבח שנאכל ביום ראשון ושני שהרי אין לך בו אלא יום ראשון

רש"י

לא ידעינן במאי. קאמר רחמנא מוצא שפתיך תשמור דהא לא כתיב בהדי׳ בהאי קרא עבודות לשמן ודלמא לאו בלשמן משתעי קרא כתב רחמנא זאת התורה למילף משלמים דמפרשה בהו לשמן: **הכי גרסי׳ רבי ריש לקיש על מעזיה.** שוכב על בטנו פניו (על) כלפי קרקע: **למה הן באין.** ואבתי לא קמא לי׳ טעמא דמתני׳ דילפינן ממוצא שפתיך: **ואין מרצין.** שאין כפרה למתים ואף אתה אל תתמה על אלה: **האשה.** יולדת: **לא יביאו יורשין חטאתה.** דהויא לה חטאת שמתו בעליה והלכתא גמירי לה דלמיתה אזלה: **מוריגא לך בעולה.** שאם שחטה שלא לשמן שתתקרב אע"פ שאינה מרצה דהויל ומצינו שבאה לאחר מיתה ואינה מרצה וה"ה לשלמים ושאר קרבנות חוץ מחטאת ואשם מיהו דלא אתי לאחר מיתה דקי"ל (תמורה דף יח.) דכל שבחטאת מתה באשם רועה מנא לן דקרב שלא לשמן הואיל ואינו מרצה דלא אפיק תנא דמתני׳ אלא פסח וחטאת: **מחלוקתך.** וסייעתך דאיכא רבי אליעזר דקאי כוותך: **משנה שלימה.** סתם מתני׳ דלא פסל אלא חטאת: **פתחא לנפשאי.** מגלן דקרבי: **יתיב רבי יוחא ובו׳.** וקמהמהא אפרוקיה דר׳ל: **וקשיא ליה לריש לקיש אשם.** אמאי קרב שלא לשמן שלא לרצות הא לא אתי לאחר מיתה: **ונסיב תלמודא.** כלומר נסיב קרא לתלמודא דמלתיה: **אימא הבא בגרר וגרבה.** כדמשמע קרא לייתו ולא לירצו בו׳: **ריש לקיש מוהבא פתח.** לה (מדהבא) לא נפקא לי׳ ממוצא שפתיך דליקרב אלא דלא לירצי והקרבתו מהאי קרא יליף ושחט אותה לחטאת אותה מיעוטא הוא אותה הוא דבעינן לשמה ואי לא פסולה כדילפינן לקמן הא שאר קדשים בו׳: **ארצויי נמי לירצו.** כיון דנפקא לן הקרבתן מאותה: **אינה מרצה.** כדאמר אם לאו יהא נדבה: **אשם שמכפר.** על לאוין האמורים בשבועת הפקדון והקדש ושפחה חרופה: **שכן מיעונים נסכים.** ולא גרס סמיכה דאשם נמי טעון סמיכה: **שלמים ישנו בצבור.** כבשי עצרת: הקיש

תוספות

קדשים שלא שנה לעכב כל כמה דאבתי לא ידע קרא דמוצא שפתיך ואי פריך ליפסלו דנגמר מחטאת [ופסח] בהיקישא דזאת התורה בדפרישית בסמוך אי במה מצינו איכא למיפרך שכן כרת ואי בהקישא דזאת התורה א"כ ליכתוב חדא או לחטאת גרידא או פסח גרידא ואי נאמר דבכל דוכתא דמצרכינן שנה לעכב היינו מהכא [ומדכתיב] מוצא שפתיך וגו' א"כ אתי שפיר הא דפריך וליפסלו כו'. ע"כ

הג"ה: **הג"ה** מצינו בבאין לאחר מיתה שכשרין ואין מרצין. וא"ת מי דמי הני לא עלו אבל באין לאחר מיתה עלו לגמרי לשם חובה דלמ"ד שיעבודא דאורייתא אם היה הקרבן נפסל היו היורשין זקוקין להביא אחר ואפילו למ"ד לאו דאורייתא אם הפריש שניהם לאחריות אם נפסל הראשון חייבין להקריב את השני נמצא דבאין לאחר מיתה מרצין לענין שיעלין לשם חובה משא"כ בשינוי קודש ר"ל דמ"מ דמיא קצת להדדי לענין דאין מרצין ריצוי גמור דאין כפרה למת ולאו בר חיוב הבאה הוא אלא שנתחייב מחיים ובשינוי קודש ובעלים נמי אין ריצוי גמור וא"ת ומה ראיה מייתי מבאין לאחר מיתה אטו מי ליפלוג מינה בבל מקום שלא שנה הכתוב דאינו אלא למצוה דינמא כשרין ולא עלו ור"ל דדוקא שנוי קודש ושנוי בעלים דוקא מדמי דהוי באין לאחר מיתה שאין לו בעלים וכמו שלשם כשר ואינו מרצה כמו כן כאן ששינה אותו מבעליו והוי באין לו בעלים: **עולתה** ומתה לא יביאו יורשין חטאתה. משמע אבל אם היתה יכולה להביא חטאתה אחר עולתה עלתה לה עולתה לשם עולה וכן משמע בתורת כהנים בפרשת אשה כי תוריע שאם הביאה עולתה תחילה תביא חטאתה ממין עולתה וכן במס' קינים (ספ"ב) ותימה דבפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט.) אמרי' זה בנין אב שכל חטאות קדמות לעולת העוף אפי' חטאת העוף לעולת בהמה ואפי' דיעבד קאמר דפסול מדמשני שאני עולת מצורע דרחמנא אמר והעלה שהעלה כבר והיינו דיעבד דלכתחילה חטאת קודמת כדכתיב בהדיא בקרא ש"מ דבעלמא דיעבד הוא ותירץ ה"ר חיים דה"ה דבעלמא בשר דיעבד הוא דבעי קרא במצורע משום דכתיב ביה הוויה זאת תהיה בהוויתו יהא דמשמע שיכובא בדאמר פ"ק דמנחות (דף ה.) ונראה לי דילפי' חטאת העולה של יולדת מחטאת העולה של מצורע דגילה הכתוב דאם עשה עולה תחלה כשירה מהכלוכל דאיתא בפ' תמיד נשחט (פסחים נט.) ואי לא קרא דהדבעי דמכשר היה פוסל בכל מקום מטעם דיש מחוסר זמן לבו ביום שאמר הכתוב להקריב חטאת קודם לעולה אפי'

וגר׳ א״כ אתי שפיר הא דפריך וליפסלו כו׳. ע״כ

1 לֹא יָדַע בְּמַאי, כָּתַב רַחֲמָנָא ״אֵת הַתּוֹרָה״. וְאֵי
2 כָּתַב רַחֲמָנָא ״אֵת הַתּוֹרָה״ הָוֶה אָמִינָא לִיפַּסְלוֹ,
3 כָּתַב רַחֲמָנָא ״מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ״. רָמֵי רֵישׁ לָקִישׁ עַל
4 מְעוֹזִי בֵּי מִדְרָשָׁא וּמַקְשֵׁי, אִם כְּשֵׁרִים הֵם, יִרָצוּ.
5 וְאִם אֵין מְרַצִּין, לָמָּה בָּאִין. אָמַר לוֹ רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר)
6 [אֶלְעָזָר] מְצִינוּ בְּבָאִין לְאַחַר מִיתָה, שֶׁהֵן כְּשֵׁרִין
7 וְאֵין מְרַצִּין, דִּתְנַן הָאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה חַמָּאתָהּ וּמֵתָה,
8 יָבִיאוּ יוֹרְשִׁין עוֹלָתָהּ. עוֹלָתָהּ וּמֵתָה, לֹא יָבִיאוּ יוֹרְשִׁין
9 חַמָּאתָהּ. אָמַר לֵיהּ, מוֹדִינָא לָךְ בְּעוֹלָה דְּאָתְיָא
10 לְאַחַר מִיתָה. אָשָׁם דִּלְא אָתֵי לְאַחַר מִיתָה, מְנָלָן.
11 אָמַר לֵיהּ הָרֵי מַחֲלוֹקְתְּךָ בְּצִיבּוּר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,
12 אַף הָאָשָׁם. אָמַר, וְהוּ שְׁאוֹמְרִין עָלָיו אָדָם גָּדוֹל
13 הוּא, קָאָמִינָא אֲנָא מִשְּׁמֵיהּ שְׁלֵימָה, וְאִתְּ אָמַרְתְּ לִי
14 רַבִּי אֱלִעֶזֶר. אֶלָּא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אֶפְתְּחָה אֲנָא
15 פִּתְחָא לְנַפְשָׁאי, ׳מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ׳ וְגוֹ׳, הַאי נְדָבָה
16 גָּרַר הוּא כוֹ׳, בְּדִלְעֵיל. יָתִיב רַבִּי זֵירָא וְרַבִּי יִצְחָק
17 בַּר אַבָּא, וְיָתִיב אַבַּיֵי גַּבַּיְיהוּ וְיָתְבִי וְקָאָמְרִי, קַשְׁיָא
18 לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ, אָשָׁם דִּלְא אָתֵי לְאַחַר מִיתָה,
19 וְנָסִיב לָהּ תַּלְמוּדָא ׳מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ׳. אֵימָא הַבָּא בְּגָרר
20 וּבְגָרְבָה לֵיתֵי וְלֹא לִירְצֵי, אָשָׁם לֹא לֵיתֵי כְּלָל.
21 אָמַר לְהוּ אַבַּיֵי, רֵישׁ לָקִישׁ מַהֲכָא פָּתַח ׳וְשָׁחַט
22 אוֹתָהּ לְחַטָּאת׳, אוֹתָהּ לְשֵׁמָהּ בְּשֵׁרָה, שֶׁלֹּא לְשֵׁמָהּ
23 פְּסוּלָה. הָא שְׁאָר קָדָשִׁים, שֶׁלֹּא לְשֵׁמָן בְּשֵׁירִין, יָכוֹל
24 יְרָצוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ׳. וְאֵימָא, הַבָּא
25 בְּגָרר וּנְדָבָה לֵיתֵי וְלֹא לִירְצֵי, אָשָׁם אַרְצוּיֵי נַמִּי
26 לִירְצֵי. אָמַר אַבַּיֵי, אָשָׁם דִּמְרַצֵּי לֹא מָצֵית אָמְרַת. קַל וְחוֹמֶר מֵעוֹלָה, וּמָה עוֹלָה שֶׁאֵינָהּ
27 מְכַפֶּרֶת אֵינָהּ מְרַצָּה, אָשָׁם שֶׁמְּכַפֵּר אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא מְרַצֶּה. מַה לְּעוֹלָה שֶׁכֵּן כָּלִיל,
28 שֶׁלְּמִים יוֹכִיחוּ. מַה לְּשֶׁלָּמִים שֶׁכֵּן מְעוּנִין נְסָכִין וְתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק, עוֹלָה תּוֹכִיחַ. וְחָזַר
29 הַדִּין, לֹא רְאִי פְּרִאי זֶה וְלֹא רְאִי פְּרִאי זֶה, הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁהֵן קָדָשִׁים,
30 וְשָׁחֲטָן שֶׁלֹּא לְשֵׁמָן כְּשֵׁירִין וְאֵין מְרַצִּין, אַף אֲנִי אָבִיא אָשָׁם שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, וְשָׁחֲטוֹ שֶׁלֹּא
31 לְשֵׁמוֹ כָּשֵׁר וְאֵינוֹ מְרַצֶּה. מַה לְּהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן שֶׁכֵּן יֶשְׁנוֹ בְּצִיבּוּר, תּוֹדָה תּוֹכִיחַ.

מה

בעלמא דליכא תהיה דמשמע עיכובא תדע דתניא בפ"ק דמנחות (דף ה.) הקדים חטאתו לאשמו לא יהא אחד ממרס בדמו אלא תצא לבית השריפה וקאמר הא דמיפסיל לאו משום תהיה דהא לא קאי אשחיטה משום דלאו עבודה היא אלא מטעם דיש מחוסר זמן לבו ביום שאמר הכתוב להקדים אשם תחילה וזה הטעם למה לא יהיה גבי חטאת עולה בעלמא ולכך איצטריך והעלה במצורע להכשיר וגמרינן מיניה בעלמא (פסחים דף נט.) להכשיר אם הקדים עולה לחטאת אבל לא גמרינן מיניה בחטאת ואשם כי אם קרבנות כמותם. ברוך: **לא** יביאו יורשין חטאתה. הגירסא משובשת בתורת כהנים ופירשתי במנחות בפ"ק (דף ה:): **אשם** דלא אתא לאחר מיתה מנא לן. תימה ביון דעולה ושלמים ניתא ליה נילף אשם מניהו בהיקישא דזאת התורה ולמה לי מוצא שפתיך וי"ל דאדרבה הוה אמינא איפכא דנילף שאר קדשים מאשם דלא אתו בלל: **אשם** לא ליתי כלל. תימה הא לא איצטריך מוצא שפתיך כלל אלא לאשם דלשאר קדשים אתו מסברא דאמרינן דלא צריכי קרא דהא אתו לאחר מיתה ור"ל דהשתא הדר ביה מהדהוא טעמא דאע"ג דאמר ליה מודינא לך בעולה לא היה אומר כן אלא מתוך דוחק: **הא** שאר כל הקדשים אפילו שלא לשמן בשירין. ואם תאמר ל"ל אותה הא מדצריכי קראי לעכב בפסח וחטאת מכלל דשאר קדשים בשרין וכי תימא נילף מיניה מה לחנך שכן צד ברת ובהקישא דזאת התורה נמי לא אתו דא"כ לא ליכתוב עיכובא אלא באחד בפסח או בחטאת ואידך ליתו מהיקישא: **מה** לשלמים שכן טעונין נסכים. לא גרסינן סמיכה דאשם נמי טעון סמיכה כדאמר לקמן בפירקין (דף יא.) וה"ר חיים פירש דמשום מצי למינקט סמיכה למ"ד בריש כל הפסולים (לקמן דף לג.) סמיכה לאו דאורייתא: **תודה** יכולה. אע"ג דאשכחן עולה שבאה בנדבת ציבור שמקיימין בהן את המזבח (תוזרה) ושלמים לא אתו בנדבת ציבור דהא מטעמיהן לחו בתורת כהנים בפרשת ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים:

חטאת

חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה. ואפי' הכי פסולה שלא לשמה כיון דאינה באה לאחר מיתה לשם חטאת כי אם לשם עולה אשם נמי כיון דאינו קרב להדיא לשם אשם אלא לשם עולה לא דמי לשאר קדשים: (ומקשה) חטאת אע"ג דקרב מותרה מיעט רחמנא הוא כמשמע שעומד מוקשה דלימא ליה ר' אליעזר אשם נמי כו' נ"ל דגרס חטאת בוי"ו וכל זה מדברי רב ששת וה"ם וחטאת אע"ג דקרב מותרה מיעט רחמנא הוא שלא תכשירנה מדאתיא לאחר מיתה כמו מחזיים ומשום הכי איצטריך לריש לקיש לעיל אותה והא דפריך אשם נמי כתיב ביה הוא לאו לסתור דבריו של רב ששת קאתי אלא הכי קאמר היכי מצמעטת ליה מפסול שלא לשמן מאותה הא כתיב בה הוא לפוסלן: **מיעט** רחמנא היא. בכמה מקומות משמע דמדכתיב היא בחטאת נפקא לן עיכובא דלקמן בגמ' (דף י:) דרבי אליעזר אומר אף האשם א"ל ר' יהושע חטאת נאמר בה היא בשחיטה (וכו') ובפ"ק דמנחות (דף ד.) חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא ותימה דלקמן בפרקין (דף ז:) גמרא חוץ מן הפסח והחטאת ויליף לה מקראי אחריני ה"ר חיים מפרש דצריכי תרי קראי חד לחטאת ששחטה לשם עולה וחד לחטאת חלב ששחטה לשם חטאת נזיר ומצורע אע"ג דכולן שמן חטאת מ"מ פסולה בין דאינו באין לכפר דינן כמו עולות דכאמרינן לקמן ולא דמי לחטאת חלב ששחטה לשם חטאת (דם) דכשרה וקצת קשה מהא דפריך ברישׁ נגמות (דף ב:) גבי חטאת חלב לשם חטאת נזיר ומצורע ליתכפר דכתיב זאת תורת ומאי פירכא והלא גלי קרא דכתיב בה היא ונראה דאיצטריך היא גבי חטאת לגלויי אמנחת חוטא ואמנחת קנאות ואשמה דכתב בה היא וכמו בפסח (והיינו) דאמר לקמן גבי פסח אלא הוא למה לי לכדתניא בל מקום שנאמר בו הוא כו' ורבינו ש"י מחקו משום דליתיה בברייתא דלקמן וברוב מחק דשמא היא ברייתא בתוספתא ומיהו קצת תימה אמאי צריך תרי קראי חד לחטאת וחד לפסח וה"ר יצחק מפרש חד לחטאת נקבה דלא אתי מותרה גופה עולה אלא מרעיה עד שתסתאב ויבא בדמיה עולה ולהכי פסולה בשנוי קודש וחד בשעיר נשיא דהוי זכר ומותרו גופיה הוי עולה כי הפרישׁ שתים לאחריות ואינא דלא ליפסול בשלא לשמן ויש שום צריכותא דלא מצינן למילף חד מחבריה דאי הוי כתיב בנשיא בדידיה סגי ורצ"ע: **הגה"ה** ניתק אין לא ניתק לא אמר קרא הוא בהורייתו יהא. משמע הכא דניתק לרעייה דאוריי'תא ותימה דבפסחים בסוף אלו דברים (דף עג.) משמע דהוי דרבנן דמפרש התם דוקא שחטו סתם דיעבד אבל לכתחלה לא גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ולא קאמר גזירה לאחר ניתוק אטו קודם ניתוק וריל דה"פ בהורייתו יהא קודם כפרה הלכך איכא כפרה נמי בעי ניתוק גזירה אטו לפני כפרה ור"ת לא גריס כאן ניתק אין לא ניתק לא וכן בפ"ק דמנחות (דף ד.). ולקמן ליתיה בפ' פרת חטאת (קטו:) ולא בתמורה פ' ואלו קדשים (דף יח.) ובא לפרש טעם למה הוא כשר בין דגמירי דבאשם רועה ומפרש משום דכתיב הוא דמשמע בהורייתו יהא פירוש בהורייתו מה שפוסו לכך שיסתאב ויפלו דמיו לנדבה ואין לחוש אי קאי קרא אהלכתא דכי האי גוונא אשכחן בפ' הלוקח עובר פרתו (בכורות דף טו.) דאיצטריך קרא ואיצטריך להלכתא ושתא הא דנקט בכל דוכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה לא נקט רעיה אלא לפי שתוקנתה חכמים וכי גמירי הכי גמירי כל שבחטאת מתה באשם קרב עולה דרעיה דרבנן היא: **נפש** אמר רחמנא. ומשמע דמנפש קדריש וכן בסוף המנחות והנסכים (מנחות קד:) קתני הכל בא בשותפות חוץ ממנחת כהנים נפש ותימה דבתורת כהנים דריש נפש ולא שותפין ונראה דרישא דקרא מייתי בכל מקום: **ולא** קניא להו והאמר רבי יוחנן אדרבי יוחנן דור מצי לאקשויה: אחד

1 מָה לְּתוֹדָה שֶׁבֵּן טְעוּנָה לֶחֶם, עוֹלָה וּשְׁלָמִים יוֹכִיחוּ.
2 וְחָזַר הַדִּין לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה,
3 הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁהֵן קָדָשִׁים, וּשְׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן
4 כָּשֵׁר וְאֵינוֹ מֵרָצֶה, אַף אֲנִי אָבִיא אָשָׁם שֶׁהוּא קֹדֶשׁ,
5 וּשְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ כָּשֵׁר וְאֵינוֹ מֵרָצֶה. מָה לְּהַצַּד
6 הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן שֶׁהֵן בְּאִין בְּנֶדֶר וּבִנְדָבָה. אֶלָּא אֲמַר
7 רָבָא, זֹאת הַתּוֹרָה' וְגוֹ', הִקִּישׁ הַכָּתוּב לִשְׁלָמִים.
8 מָה שְׁלָמִים שֶׁהֵן קָדָשִׁים וּשְׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרִים
9 וְאֵין מֵרָצִין, אַף אֲנִי אָבִיא אָשָׁם שֶׁהוּא קֹדֶשׁ כו'.
10 מַאי חֲזִית דְּאַקֵּשְׁת לִשְׁלָמִים, אַקֵּישׁ לְחַטָּאת. הָא
11 מְיֻעָט רַחֲמָנָא 'אוֹתָהּ'. (סימן הג"ש בש"ר). יָתֵיב
12 רַב הוּנָא וְרַב נַחְמָן, וְיָתֵיב רַב שֵׁשֶׁת גַּבַּייהוּ וְיָתְבִי
13 וְקָאָמְרִי, קָשָׁיָא לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ, אָשָׁם דִּלְא אָתֵי
14 לְאַחַר מִיתָה, לִימָא לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר אָשָׁם נַמִּי אָתֵי
15 לְאַחַר מִיתָה. אֲמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת, אָשָׁם לְמַאי קָרֵב,
16 לְמוֹתָרוֹ, חַטָּאת נַמִּי מִיקְרַב קָרְבָּה מוֹתָרָה. חַטָּאת
17 אַף עַל גַּב דְּקָרְבָּה מוֹתָרָה, מִיעֵט רַחֲמָנָא 'הוּא'.
18 אָשָׁם נַמִּי כְּתִיב בֵּיהּ 'הוּא'. הַהוּא לְאַחַר הַקְטָרַת
19 אֵימוּרִים הוּא דִּכְתִיב, כִּדְתַנְיָא, אֲבָל אָשָׁם לֹא נֶאֱמַר
20 בּוֹ 'הוּא' אֶלָּא לְאַחַר הַקְטָרַת אֵימוּרִין, וְהוּא עַצְמוֹ
21 אִם לֹא הִקְטִירוּ אֵימוּרִין כָּשֵׁר. וְאֶלָּא 'הוּא' לָמָּה
22 לִי. לְכִדְרַב הוּנָא אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר
23 רַב, אָשָׁם שֶׁנִּזְרַק לְרֵעֵיהוּ, וּשְׁחָטוֹ סְתָם כָּשֵׁר. נִיזְרַק
24 אֵין, לֹא נִיזְרַק לֹא. מַאי טַעֲמָא, אָמַר קְרָא 'הוּא',
25 בַּהֲוָיָיתוֹ יְהֵא. יָתֵיב רַב נַחְמָן וְרַב שֵׁשֶׁת, וְיָתֵיב רַב
26 אַדָּא בַּר מַתְּנָה גַּבַּייהוּ, וְיָתְבִי וְקָאָמְרִי הָא דְּקָאָמַר
27 רַבִּי אֶלְעָזָר מָצִינוּ בְּבָאִין לְאַחַר מִיתָה שֶׁהֵן כְּשֵׁרִין
28 וְאֵין מֵרָצִין, לֵימָא לֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ הֲנָחָה נַמִּי לֵיתְיוּ
29 וְלֵירָצוּ. אֲמַר לָהֶן רַב אַדָּא בַּר מַתְּנָה, יוֹלֶדֶת, אִם
30 הֵיא יוֹלֶדֶת, בְּנֵיהָ מִי יָלְדוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב אַפֵּי, וּמַאן
31 לֵימָא לָן דְּאִי אִיכָּא כַּמָּה עֲשָׂה גַּבָּהּ לֹא מִיתְכַּפְּרָא,
32 וְכֵיוָן דְּכִי אִיכָּא כַּמָּה עֲשָׂה גַּבָּהּ מְיַכַּפְּרָא, יוֹרֵשֶׁיהָ
33 נַמִּי מְיַכַּפְּרִי. לְמִימְרָא דְּקָנְיָא לְהוּ, וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
34 הַנִּיחַ מְנָחָה לִשְׁנֵי בָנָיו וָמֵת, קָרִיבָה וְאֵין בּוֹ שׁוּתָּפוּת.
35 וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קָנְיָא לְהוּ, 'נֶפֶשׁ' אָמַר רַחֲמָנָא. וְלֹא
36 קָנְיָא לְהוּ, וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הִנִּיחַ בְּהֵמָה לִשְׁנֵי בָנָיו
37 וָמֵת, קָרְבָה וְאֵין מְמִירִין בָּהּ. אִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁלָּקְנָיָא
38 לְהוּ, הַיְינוּ דְּאֵין מְמִירִין בָּהּ דְּהָוְיָא לְהוּ שׁוּתָּפִין,

הקיש הכתוב. אשם לשלמים ואין משיבין על ההיקש: **אקיש לחטאת.** דפסול: **קשיא ליה לריש לקיש אשם משום דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר' אליעזר אשם נמי אתי לאחר מיתה.** שאשם שמתו בעליו רועה ודמיו נופלין לקיץ המזבח: **למותרו.** שדמיו נופלין לנדבה כדפרישית: **חטאת נמי.** מותרו נדבה הוא בגון הפרישׁ שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשניה תרעה (יומא סה.) והדיא קריבה לאחר מיתת בעלים שהרי נתכפר בחבירתה בחיי ואין זו חטאת שמתו בעליה אלמא אתיא חטאת לאחר מיתה ואפ' הכי פסולה שלא לשמה ואשם נמי ליפסול: **מיעט רחמנא הוא.** בשעיר נשיא כתיב בשחיטתו (ויקרא ד) ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא שישחטנו לשם חטאת ואם לאו פסול דהוא משמע בהורייתו יהא אם בהורייתו יהא כשר ואם לאו פסול ומינה ילפי' פסול חטאת לקמן בפרקין (דף י:): **אשם נמי כתיב ביה אשם הוא.** בצו את אהרן והקטירו המזבח אשה לה' אשם הוא בזמן שהוא לשם אשם כשר ואם לאו פסול: **החוא לאחר הקטרת אימורין.** דלא ילפינן מיניה בדתניא לקמן בפ"ק אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין וליכא למימר בהקטרה דמבעי לשמו לעכב דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כשר דאין בפרה אלא בדם ואע"ג דתניא באשם קדש קדשים הוא (ויקרא ו) קודם שחיטה לא ילפינן מיניה דלא משמע לשמו אלא כשבתוב הוא עם שם הקרבן בגון חטאת הוא אשם הוא והיכא דכתיב גבי אחת מעבדת הדם: **שניתק לרעייה.** שמתו בעליו או שנתכפרו באחר וניתק מדין אשם לרעייה שאמרו לו ב"ד הוציאו ורעה: **ושחטו סתם כשר.** לעולה הואיל וסופו לקרע המזבח שהוא עולה: **ניתק אין.** דמיעקר שם אשם מיניה משנמסר לרועה וקם סתמיה לעולה לא ניתק לא הוי סתמיה לעולה דאמר קרא אשם הוא בהוויתו יהא: **הנחו נמי ליתיו ולירעו.** איזרשים: **יולדת.** עולת יולדת דאייתי ראיה מיניה יביאו ירשים עולתה מאי לייתו ולירעו איכא אם היא ילדה כו': **מאן לימא ראי איכא כמה עשה גבה.** דיולדת דלא מיכפרא עולתה עלייהו אם הביאה מחיים עולה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה דתניא גבי עולת נדבה בת"כ ונרצה לו מלמד שהמקום מרוצה לו ועל מה המקום מרוצה לו אם תאמר דברים שחייבין עליהם מיתת ב"ד מיתה בידי שמים כרת (בידי שמים) מלקות ארבעים חטאות שאמנות דרי עונשן אמור הא אין עולה באה אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה: **למיטרא דקני לה.** לירושין בהמת קרבן אביונה דקתרכת הכפר עלייהו: **אין בה משום שותפות.** דאמרינן בהמנחות והנסכים (מנחות קד:) הכל בא בשותפות לא חילק הכתוב אלא מנחה שנאמר בו נפש: ה"ג **[נפש] אמר רחמנא.** ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו' (ויקרא ב:): **דאין ממיירין בה.** אם המיר אינו תמורה:

רש"י

ושותפין לא מצו ממירין. דתניא הכל ממירין (חוץ מן השותפים) לפי שכל הפרשה כולה נאמרה בלשון יחיד כמו לא יחליפנו ולא ימיר אותו ואם המר ימיר אחד מימר ולא שנים ממירין: **שאני התם.** אע"ג דלא קניא להו דשני יורשין אין ממירין זבח שהפרישו אביהן: **אחד ממיר.** דהא דיורש ממיר בקרבן אביו מהכא נפקא לן אם המר לרבות את היורש דהוה מצי למיכתב אם ימר והכא נמי בלשון יחיד כתיב: **אם יגאל איש ממעשרו לרבות יורש.** שמוסיף חומש ופודה את מעשר אביו: **איתיה בשותפות.** דלא אשכחן דמימעט שותפין מפדיון מעשר שני ותמורה היינו טעמא משום דכל הפרשה נאמרה בלשון יחיד: **המקדיש מוסיף חומש כו'.** אדם שנדר קרבן והפרישו חבירו משלו להתכפר בו הנודר והחומם ובא לחללו אם המפריש מחללו מוסיף חומש ואם המתכפר מחללו אינו מוסיף חומש דתלייה רחמנא לחומש במקדיש דכתיב (ויקרא כז) ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמשיתו ואם גאל יגאל את השדה [המקדיש אותו]: **ומתכפר עושה תמורה.** דאיהו הוה בעלים דידיה ובמסכת תמורה יליף טעמא בפ"ק: **והתורם.** תרומה משלו על הכרי של חבירו טובת הנאה של מפריש הוא בידו לתתה לכהן שירצה ואם בא ישראל ואמר לו הילך סלע זו ותן תרומתך לבן בתי כהן אותה סלע טובת הנאה של מפריש הוא ויליף התם טעמא את כל מעשר תבואתך ונתת (דברים כג) מי שהפרישה מתבואתו בידו לתתה: **ומשני מקיבעא לא מכפרא מקופיא מכפרא.** כפרה קבועה שיהא יורש בעליו ממש אין לזה הלכך גבי מנחה כשרה ליקרב דלא דשותפין היא אבל כפרה קופיא ורצפה ממילא יש לזה בו והלכך ממיר: קופיא לשון צף כמו (חגיגה טז:) אקפו ידייכו וכמו (מלכים ב ו) ויצף הברזל תרגום וקפא ברזלא ויש לו דומה במסכת יומא (דף טז:): **ביפרו על מה שבאו.** קדשים שנזבחו שלא לשמן יקרבו ותנן לא עלו לשם חובה וצריך להביא אחר מיהו מבעיא ליה אם כפרו או החטא שהופרשו עליו ונפקא מיניה שלא יאדם מן היסורין ביתיתים: **אמר רב אשי רב שישא בריה דרב אידי.** דליקו לא כיפרו מדבעי לאיתויי שני: **הכי קשיא ליה.** בהבאת שני טפי מהקרבת ראשון: **אי אמרת בשלמא לא כיפרו.** אפילו הכי מיקרב קרבי דשלא לשמן מכח לשמן קאתי דמתחילתו לשמן הוקדש ושני בא לכפר על החטא בגון אם עולה היא מכפרת על עשה או אם אשם הוא יכפר על אשמו: **אלא דלאחר הפרשה כו'.** אסתם עולה קאי שנזבחו לשמן: **אחטאת.** דלא מכפרא אלא שגגת כרת דקודם הפרשה דכתיב או הודע אליו חטאתו וגו' (ויקרא ד): **כיון דאי איכא כמה עשה נגיה מכפרא.** שהרי לא חזיב הכתוב להביאו שתחזיב על כל עשה ועשה אלא דורון בעלמא וכתיב ונרצה לו מלמד שנתרצה להקדוש ברוך הוא (בת"כ פ' ויקרא) אלמא כולן נתכפרו: **שירי מצוה.** שלא נחשבה בעיניו ולא עשאה: **באילו לא כיפר וכיפר.** כלומר אף על פי כן כיפר: **מאי כיפר ומאי לא כיפר** לאו כיפר עשה קמא הקודם הפרשה ולא כיפר עשה דסמיכה דהוה ליה לאחר הפרשה: **בעמוד ומסמוך קא.** ואבתי כל כמה דלא שחטיה לא עבר עליה: **כיפר גבירא.** על כל עשה שבידו ונ"ל מן היסורין:

לא

תוספות

אחד מימר ואין שנים ממירין. משמע דלרבי יוחנן יורש מימר ותימה דבפ' מי שהוציאוהו (עירובין מה:) קאמר רבי יוחנן רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה וברייא תמורה (דף ב.) וערכין (דף ב.) פליגי בה רבי מאיר ורבי יהודה ואקאמר רבי יהודה יורש אינו מימר וי"ל משום דר' יוחנן אית ליה הלכה כסתם משנה וברייא תמורה וערכין אומר הכל ממירין לאתויי יורש: **מתכפר** עושה תמורה. והא דתניא בפ' קמא דתמורה (דף ט.) לא יחליפנו בשל אחרים הא מפרש התם כגון דאמר מריה דבהמה דהקדש כל הרוצה להמיר בבהמתו ימיר: **מקופיא** מכפרא. תימה דבפ' קמא דתמורה (דף י.) ילפינן דמתכפר עושה תמורה מנזיר והזיה כפרה קבועה היא וי"ל דלא יליף מנזיר אלא דמפריש אינו מימר אבל מתכפר עושה תמורה אפי' מקופיא וא"ת דיורש בקופיא גרידא קרי מתכפר ומימר וכי הוו שנים יורשים מיקרו שותפין ולא ממירין והא ביומא פרק הוריאו לו (דף נ:) קבעי בפר כה"ג שאחיו הכהנים מתכפרים אי בקביעותא מתכפרין והוו שותפין ולא מצי ממיר או מקופיא מתכפרין וכולו של כהן גדול ומצי מימר דיחזיד הוא אלמא לא חשיב מתכפר כשהוא מקופיא מדכהן גדול מימר ולא מיקרו שותפין מה שאחיו מתכפרין בו בקופיא וי"ל דבשמאתא שניהם היורשין הוו מקופיא לכך מיקרו שותפין ולא ממירין אבל התם כיון דאיכא השתא בהאי קרבן כפרת כהן גדול דקביעא לא חשיבא לגביה אחיו כמו שותפין על ידי כפרה קופיא: **דאי** ס"ד למה הוא קרב. אמר רב אשי, רב שישא בריה דרב אידי הכי קשיא ליה, אי אמרת בשלמא לא כיפרו, שלא לשמו מכח לשמו קאתי, ושני למה הוא בא, לכפר. אלא אי אמרת כיפרו, שני למה הוא בא: איבעיא להו, מעשה דלאחר הפרשה מכפרא, או לא מכפרא. מי אמרינן מידי דהוה אחטאת, מה חטאת דקודם הפרשה אין, דלאחר הפרשה לא. אף הכא נמי, דקודם הפרשה אין, לאחר הפרשה לא. או דילמא, לא דמיא לחטאת, דחטאת על כל חטא וחטא בעי לאיתויי חדא חטאת, והכא ביון דאיכפא כמה עשה גזיה מכפרא, מעשה דלאחר הפרשה נמי מכפרא. תא שמע, ונסמך וינרצה וכי סמיכה מכפרא, והלא אין כפרה אלא בדם, שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר, אלא מה תלמוד לומר ונסמך וינרצה לכפר, שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר, וכיפר. מאי לאו, דכיפר עשה דקודם הפרשה. לא, כיפר מעשה דסמיכה דהוה ליה עשה דלאחר הפרשה. אמר רבא, עשה דסמיכה נמי, שאני התם דכל כמה דלא שחיט בעמוד וסמוך קאי. אימת קא חזי עשה, לאחר שחיטה, לאחר שחיטה לא קא מיכפיא לן. אמר ליה רב הונא בר יהודה לרבא, אימא כיפר גברא,

לא

לא כיפר מתנות הראש. פי' בקונט' ויביא לוג אחר ויתן מתנות הראש ולר' עקיבא צריך להחזיר בבהונות ותימה דבסוף הוציאו לו (יומא דף סא.) משמע דלכולי עלמא אין מתנות הראש מעכבות ואפילו נשפך הלוג דפליגי התם ר"א ור"ש ורבנן בנתן מקצת מתנות שבבהונות ונשפך הלוג ותקני סיפא גמר מתנות שבבהונות ונשפך הלוג דברי הכל מתנות שבראש אינן מעכבות כלל דאין צריך להביא אחר דבענין אחר אי אפשר לפרש והזו דלא כתנאי דתכא ורע"ל דלר' יוחנן בן נורי נמי אין מעכבות כלל ואין צריך לעשותן ומעיקרא ס"ד לא כיפר קמי שמיא אפילו מה שעשה כבר כגון מתנות בהונות עצמן אע"פ שנתנן אין בהן ריצוי גמור לפי שחיסר מתנות הראש אע"ג דלא מעכבי כמו שאמר לעיל שקרבן שעשה לא כיפר קמי שמיא בשביל סמיכה שלא עשה אע"ג דלא מעכבת והדר מסיק ומתן בהונות שכבר עשה כיפר לגמרי שיש בהן ריצוי גמור אבל מתנות הראש לא כיפר קמי שמיא ואין צריך לעשותן דכתיב והנותר וגו' וכן הקרבן כשר וכיפר על כל עשה שקודם לכן אבל סמיכה לא כיפר דהויא לאחר הפרשה עד שיביא קרבן אחר אבל קשה על זה דלא הוי ליה לתרץ רק התם כתיב והנותר וגבי סמיכה לא כתיב והנותר ור"ל דהתם ה"פ מתנות הראש לא מעכבי דכיון שקיבל מדם האשם ומן השמן על הבהונות אינו קרוי עוד מחוסר כפורים אלא מותר לאכול בקדשים ולהיכנס למקדש דמתן שמן נמי קרוי קרבן כדאמר פרק בית שמאי (לקמן מד:) לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע ולכן לכל הפחות צריך ליתן על הבהונות קודם שיזה מותר בקדשים. ברי"ך: **וליכו** ולימא ליה לקרא דכי כתיב בזה אחר זה כתיבא. הא לא פריך אלימא ליה לקרא שלא חייב להביא שנים אלא בשהפריש בזה אחר זה אבל הפריש שנים בבת אחת (אינו חייב) שזו אינו קושיא דאפי' הפריש שנים בבת אחת נהי דחייב) שזו אינו האחד לא מהני השני שהופרש עמו מכל מקום יכול להפריש אחר כן ולהקריב ומועיל דלעולם חייבה תורה להביא שנים אלא הכי פריך דאטו מי לימא ליה לקרא דכי משתעי (שצריך להקריב ב' דוקא בשמפריש בזה אחר זה ונקשה ליפרך נמי דאטו נראה דבלאו קרא הוה קשיא ליה משעירי עצרת שעושין כל שנה שדוחק הוא להעמידם ולומר שהיו מפרישין אותן בזה אחר זה: **סבין** משכחת למה שקן. בסוף פרק קמא דשבועות (דף יב:) אמרינן דשמואל סבר להא דר' יוחנן דדחהם ובסמוך מייתי לה אמר רבי יוחנן המגיד שלא הוצרכו לצבור לדברי ר"ש אין נפדין תמימים פירוש אלא מקיצין בגופן את המזבח כדקאמר התם לר' שמעון ופ' שם בקונט' דשמואל סבר לה להא דאמר רבי יוחנן לדברי ר"ש אין נפדין תמימים ומקיצין בהן את המזבח דאמר שמואל סבין משכחת למה שהן פי' סכין השוחטן סתם משכחת לקרבן שהופרשו מתחילה בגון עולת תמיד לעולת קיץ אע"פ שאין זה אותו קרבן ביון דמעיקרא עולה והשתא קשה מאי מייתי התם הניא נמי הכי מברייתא הלא מפתני' דהתם הוה ליה לאיתויי ועוד דבהדיא מוכח בשמעתין דמילתיה דשמואל דווקא כרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון דאית להו לב בית דין מתנה עליהן ויש פירושים ברש"י שמוזכה בהן נראה בעיני דלא גרסינן הא דשמואל הכא דהא בפרק קמא דשבועות מוקמינן לה אליבא דמאן דלית ליה לב בית דין מתנה עליהן וזהו דוחק למזהק כל מילתיה דשמואל מן הספרים ועוד נראה שדברי הקונטרס סותרים זה את זה שפירש סבין משכחת למה שהן ראויין ועומדין כגון תמידין שלא הוצרכו לצבור שנקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן מקיצין בהן את המזבח ואף על גב דלשם תמידין נלקחו ולא לשם עולות נדבת צבור הואיל ולא חזו תו לציבור קרבי למאי דאמר משום דלב בית דין מתנה עליהן אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יקיבו בהן אלמא לפירושו לא מהני תנאי בית דין למיקרב תו לתמידין ואחר כך פירש לדברי חכמים נפדין תמימים דאית להו לב בית דין מתנה עליהן להכשירן לתמידין שנה הבאה שאם לא הוצרכו יהיו לדמיקון שיפדו אותן ממעות חולין בלא מום ויוציאום לחולין ויפלו לדמיקן למותרה תרומה ואחר כך יקחו אותן מתרומה חדשה ויוכשרו לתמידים ונראה כפירוש הערוך וזה לשונו סבין משכחת למה שהן פירוש למה שהן תמידין אם מוטפין קדושתן להיות כן אבל טרם שמושכתן הסכין אין לומר איזה תמיד ואיזה מוטפין אלא תלויין ועומדין בתנאי לב בית דין שכך מתנה עליהן לב בית דין אף על פי שאמרו שהן תמידין אם יראו להקריבן לשם זבח אחר רשאין לפי שבזמן שמושך הסכין לשחיטת התמיד דרי הוא תמיד ובזמן שמושך זה הסכין לשל מוסף דרי הוא מוסף וזה סייעתא לר' יוחנן (דאמרן) שאם לא הוצרכו להן (אליבא דרבנן) נפדין תמימים שלא משכתן סבין לעולם והשתא להאי פירושא לא גרסינן תניא נמי הכי דמילתא דשמואל כרבנן אלא גרסי' תניא מודה ר' שמעון בן

לא כיפר קמי שמיא. לנחת רוח לקונו דלא עבד מצוה מן המובחר: **אם נתן.** שיריים על ראש מצורע כיפר כו' דכפרה אמתנות הראש בתיבא: **שירי מצוה הן.** דכתיב והנותר הלכך הוי כשפיכת שירי הדם דחטאת דלא מעכבי כדלקמן (דף נב.): **לא כיפר מתנות הראש.** ויביא לוג אחר ויתן מתנות הראש ולר' עקיבא צריך שיתחיל בבהונות: **כבשי עצרת שלמים ניגנו.** והיכי תנא סיפא דמילתיה על טומאת מקדש וקדשיו והלא חובה ללחם הן באין להתיר את החדש במקדש למנחות ולבבורים: **שעירי עצרת.** גבי עצרת כתיבי שני שעירים חד בתורת כהנים ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת וחד בחומש הפקודים למוספין וקיימא לן במסכת שבועות (דף ב.) שעירי הרגלים באין על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף: **שני לחם קרב.** והלא ראשון כיפר לטומאה שלפניו: **בין זה לזה.** קס"ד בין הקרבתו של זה להקרבתו של זה: (**ראויים היו ישראל כו'.** דכל שעה) בספק חוטאין קיימי: **אלא שחיסך הכתוב.** חסך מעונותיהם ולא דקדק אחריהם לפי שחס על ממונם וחבירו במסכת מנחות (דף עו:) מפני החיסכון ומפרש מאי מפני החיסכון התורה חסה על ממונם של ישראל: **והא הכא.** טומאה שאירעה בין זה לזה עשה דלאחר הפרשה הוא שהרי מאחמוד הופרשו וקתני דשני מכפר טומאת מקדש וקדשיו עשה נמי הוא דכתיב וישלחו מן המחנה וגו' (במדבר ה:) **אי דאפרשינהו כבת אחת הכי נמי.** דלא מכפר שני אמידי ואין צריך לבא: **הכא במאי עסקינן.** דדוקרך שני לבא דאפרשינן בזה אחר זה והאי שאורעה בין זה לזה דקתני שאורעה אתמול בין הפרשתו של זה להפרשתו של זה ולעולם אעשה דלאחר הפרשה לא מכפר: **ולימא ליה כו'.** בתמיה אפשר שלא בא הכתוב אלא לכך והלא בכל שנה הצריכו שנים: **לב בית דין.** (העם) העוסקין בצרכי צבור מתנה עליהן שאפי' יפרישו הכהנים בבת אחת לא תהא הפרשת האחרון הפרשה עד סמוך להקרבתו כדי שיהא ראוי שני זה לבא על טומאה שאורעה בינתיים: **קרבנות צבור סבין.** השוחטן מושכתן למה שהן ראויים ועומדין ואפילו לא ידע השוחט מה הן (או) כגון תמידין שלא הוצרכו לצבור שניקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן החדש דבאמרינן בראש השנה (דף ז.) שוחטן וכשרין לקיץ המזבח כדין שאר מותר תרומת ככף הנשאר בקופות התרומה כשמגיע אחד בניסן שמקייצין בו את המזבח ואע"ג דלשם תמידין נלקחו ולא לשם עולת נדבת צבור כגון קיץ המזבח הואיל ולא חזו לתמידין קרבי למאי דאמר משום דלב ב"ד מתנה עליהן אם הוצרכו ואם לאו יקיבו בהן את המזבח ונראה בעיני דלא גרסי' לה להא דשמואל הכא דהא בפ"ק דשבועות (דף יב:) אליבא דמאן דלית ליה לב בית דין מתנה עליהן: **לדברי**

1 **לֹא** כִּיפֵּר קָמֵי שְׁמַיָּא, מִי לֹא הָתֵנָּן ׳וְהַנּוֹתָר בַּמִּנְחָה אֲשֶׁר
2 עַל כַּף וְגוֹ׳ לְכַפֵּר עָלָיו לִפְנֵי ה׳״. אִם נָתַן כִּיפֵּר וְאִם
3 לֹא נָתַן לֹא כִּיפֵּר, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן [בֶּן
4 נוּרִי] אוֹמֵר, שְׁיָרֵי מִצְוָה הֵן, בֵּין נִיתַּן בֵּין שֶׁלֹּא נִיתַּן,
5 כִּיפֵּר וּמְעַלִּין עָלָיו בְּאִילּוּ לֹא כִּיפֵּר. מַאי ׳בְּאִילּוּ לֹא
6 כִּיפֵּר׳. אִילֵּימָא דִּמְצָעֲיָא לְאִיתּוּיֵי קָרְבָּן אַחֲרִינָא, הָאָמְרַתְּ
7 בֵּין נִיתַּן בֵּין לֹא נִיתַּן כִּיפֵּר. אֶלָּא כִּיפֵּר גַּבְרָא, לֹא
8 כִּיפֵּר קָמֵי שְׁמַיָּא. הָכָא נָמֵי כִּיפֵּר כו׳, הָתָם נָמֵי כִּיפֵּר
9 מַתָּן בְּהוֹנוֹת, לֹא כִּיפֵּר מַתְּנוֹת רֹאשׁ. תָּא שְׁמַע,
10 רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת לָמָּה הֵן בָּאִין. כִּבְשֵׁי
11 עֲצֶרֶת שְׁלָמִים נִינְהוּ, אֶלָּא שְׁעִירֵי עֲצֶרֶת לָמָּה הֵן בָּאִין,
12 עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. גְּזֵרַת דְּמוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן,
13 שֶׁנֵּי לָמָּה קָרֵב, עַל טוּמְאָה שֶׁאוֹרָעָה בֵּין זֶה לָזֶה.
14 אָמַר מַעֲתָה, רְאוּיִין הָיוּ יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב קָרְבְּנוֹתֵיהֶן
15 בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, אֶלָּא שֶׁחִיסֵּךְ הַכָּתוּב. וְהָא הָכָא
16 דְּעָשָׂה דִּלְאַחַר הַפָּרָשָׁה, וְקָא מְכַפֵּרָא. אִי דְּאַפְרְשִׁינְהוּ
17 בְּבַת אַחַת, הָכִי נָמֵי. הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, דְּאַפְרְשִׁינְהוּ
18 בָּזֶה אַחַר זֶה כְּתִיבָא. אָמַר רַב פָּפָּא, קָרְבְּנוֹת צִבּוּר
19 קָאָמְרַתְּ, שָׁאנֵי קָרְבְּנוֹת צִבּוּר דְּלֵב בֵּית דִּין מְמַתְּנָה
20 עֲלֵיהֶן, כְּדְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה
21 אָמַר שְׁמוּאֵל, קָרְבְּנוֹת צִבּוּר מוֹשְׁכָתָן לְמָה שֶׁהֵן.
22 אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף בְּרִיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל לְרַב פָּפָּא, וּמִי
23 אִית לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לֵב בֵּית דִּין מְמַתְּנָה עֲלֵיהֶן.
24 וְהָאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין, אָמַר רַב עַמְרָם, אָמַר רַבִּי
25 יִצְחָק, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, תְּמִידִין שֶׁלֹּא הוּזְרְכוּ לְצִבּוּר,
לדברי

[ז.]

פּוֹרְשִׁין מִן הַמְּזַנָּה, וְאֵין פּוֹרְשִׁין מִבִּתָּהּ. וְאָתְיָא כַּיי דְּמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְתָה הַוּוֹלָדוֹת לַבַּעַל, מִפְּנֵי שֶׁרֹב בְּעִילוֹת מִן הַבַּעַל.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (בְּמִדְבַּר ה, כב): "לַצְבוֹת בֶּטֶן וְלַנְפִּל יָרֵךְ", וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר (שָׁם, כז): "וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ", וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר (שָׁם, כא): "בְּתֵת יְיָ אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה" - מִקְרָא אֶחָד מַכְרִיעַ שְׁנֵי מִקְרָאוֹת? אָמַר רַבִּי מָנָא: כָּאן לְמַעֲשֶׂה וְכָאן לִתְנָאִין. אָמַר רַבִּי אָבִין: וַאֲפִלּוּ תֵּימַר כָּאן וְכָאן לְמַעֲשֶׂה, כָּאן וְכָאן לִתְנָאִין. "לַצְבוֹת בֶּטֶן וְלַנְפִּל יָרֵךְ" - לַבּוֹעֵל, "וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ" - לָאִשָּׁה. הַדַּעַת מַכְרַעַת, יָרֵךְ הַתְּחִילָה בַּעֲבֵרָה תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן - לְפִיכָךְ תִּלְקֶה הַיָּרֵךְ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן.

'וּשְׁאָר כָּל הַגּוּף לֹא פָלַט' - רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי פַּפִּי עֲבַד לַהּ אַפְטָרָה[7]: מָה אִם מִדַּת הַפְּרָעָנוּת מְעוּטָה - אֲבֶר אֶחָד לוֹקֶה וּשְׁאָר כָּל הָאֵיבָרִים מַרְגִּישִׁין, מִדַּת הַטּוֹבָה הַמְּרֻבָּה - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה!

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: שִׁמְשׁוֹן הָלַךְ אַחַר עֵינָיו לְפִיכָךְ נִקְּרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו, אַבְשָׁלוֹם נִתְנַוָּה בִּשְׂעָרוֹ לְפִיכָךְ נִתְלָה בִּשְׂעָרוֹ. לְפִי שֶׁבָּא עַל עֶשֶׂר פִּלַגְשֵׁי אָבִיו לְפִיכָךְ נִתְּנוּ בּוֹ עֶשֶׂר לוֹנְבִיוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב' יח, טו): "וַיַּסֹּבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב". וּלְפִי שֶׁגָּנַב שָׁלֹשׁ גְּנֵבוֹת: לֵב אָבִיו, וְלֵב בֵּית דִּין, וְלֵב יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ נִתְקְעוּ בּוֹ שָׁלֹשׁ שְׁבָטִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם, יד): "וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם".

גְּמָרָא: תָּנֵי: רַבִּי אוֹמֵר: לְפִי שֶׁתְּחִלַּת קִלְקָלָתוֹ בְּעַזָּה לְפִיכָךְ עָנְשׁוֹ בְּעַזָּה. וְהָכְתִיב (שׁוֹפְטִים יד, א): "וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה"! אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: דֶּרֶךְ נְשׂוֹאִין הָיוּ.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: "וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה", וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית לח, יג): "הִנֵּה חָמִיךְ עֹלֶה תִמְנָתָה"? רַב אָמַר: שְׁתֵּי תִימְנָיוֹת הָיוּ, אַחַת שֶׁל יְהוּדָה וְאַחַת שֶׁל שִׁמְשׁוֹן. רַבִּי סִימוֹן אָמַר: תִּמְנָתָה אַחַת הִיא, וְלָמָּה כָּתַב בָּהּ עֲלִיָּה וִירִידָה, אֶלָּא שֶׁל יְהוּדָה עַל־יְדֵי שֶׁהָיְתָה לְשֵׁם שָׁמַיִם - לְפִיכָךְ כְּתִיב בָּהּ עֲלִיָּה. וְשֶׁל שִׁמְשׁוֹן עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה לְשֵׁם שָׁמַיִם - כְּתִיב בָּהּ יְרִידָה. אָמַר רַבִּי אַיְבוּ בַּר נַגְרִי: כְּגוֹן הָדָא בֵּית מַעְיָן שֶׁיּוֹרְדִין בָּהּ מִפַּלְטָתָהּ וְעוֹלִין בָּהּ מִטְּבָרְיָה. כְּתִיב (שׁוֹפְטִים יד, ה): "וַיָּבֹאוּ עַד כַּרְמֵי תִמְנָתָה"; אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ אָבִיו וְאִמּוֹ מַרְאִין לוֹ כַּרְמֵי תִמְנָתָה זְרוּעִים כִּלְאַיִם, וְאוֹמְרִים לוֹ: 'בְּנִי! כְּשֵׁם שֶׁכַּרְמֵיהֶן זְרוּעִין כִּלְאַיִם, כָּךְ בְּנוֹתֵיהֶם זְרוּעוֹת כִּלְאַיִם'.

"וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵיְיָ הוּא, כִּי תֹאֲנָה הוּא מְבַקֵּשׁ מִפְּלִשְׁתִּים" (שׁוֹפְטִים יד, ד). אָמַר רַבִּי לְעָזָר: בְּשִׁבְעָה מְקוֹמוֹת כְּתִיב "לֹא תִתְחַתֵּן בָּם", אָמַר רַבִּי אָבִין: לֶאֱסֹר שִׁבְעָה עַמְמִין, וְהָכָא הוּא אָמַר הָכֵין?! אָמַר רַבִּי יִצְחָק (מִשְׁלֵי ג, לד): "אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ".

כְּתִיב (שׁוֹפְטִים יג, כה): "וַתָּחֶל רוּחַ יְיָ לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה דָן

[ז:]

בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל", תְּרֵין אָמוֹרִין, חַד אָמַר: בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו הָיוּ פְּסִיעוֹתָיו כְּמִצְרָעָה לְאֶשְׁתָּאוֹל. וְחוֹרָנָה אָמַר: בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו

[7] דְּרָשָׁה בְּשַׁבָּח הָאַכְסַנְיָה כְּשֶׁנִּפְרַד וְנָסַע מִמֶּנָּה.

הָיוּ שַׁעֲרוֹתָיו מַקִּישׁוֹת כְּזוּג וְקוֹלָן הוֹלֵךְ כְּמִצְרָעָה לְאֶשְׁתָּאוֹל.

(שָׁם כד): "וַיְבָרְכֵהוּ יְיָ" - רַב חוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי: שֶׁהָיְתָה תַּשְׁמִישׁוֹ שָׁוֶה לְכָל אָדָם. כְּתִיב (שָׁם טז, כח): "וְאִנָּקְמָה נְקָם אַחַת מִשְּׁתֵי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים" - אָמַר רַב אַחָא: אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי שְׁכַר עֵינִי אַחַת בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּשְׁכַר עֵינִי אַחַת מְתֻקָּנֶת לִי לֶעָתִיד לָבוֹא.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שָׁם טו, כ): "וַיִּשְׁפֹּט אֶת יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה", וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שָׁם טז, לא): "וְהוּא שָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה"! אָמַר רַב אַחָא: מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ הַפְּלִשְׁתִּים יְרֵאִים מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה לְאַחַר מוֹתוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיוּ יְרֵאִים מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּחַיָּיו.

'אַבְשָׁלוֹם נִתְנַוָּה בִּשְׁעָרוֹ' - רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: כְּחָרוּבִית גְּדוֹלָה הָיָה, יָכוֹל כְּכִידּוֹן? רַבִּי בִּיבִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בַּדִּין הָיָה עָשׂוּי. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: כַּד סְלֵקִית לְהָכָא, נַסְבִית אֵיזוֹרָא דִּבְרִי, וְאֵיזוֹרָא דַּחֲמוּי, מַקְפָּא כּוֹרְתָא דַּחֲרוּבִיתָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל וְלָא מְטוֹן[8], וְקַצִּית חַד חָרוּב וּנְגַד מְלֵא יְדוֹי דְּבַשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: יָפֶה סִיפְּסוּף שֶׁאָכַלְנוּ בְּנַעֲרוּתֵנוּ מִפַּנְקְרִיסִין שֶׁאָכַלְנוּ בְּזִקְנוּתֵנוּ, דִּי בְיוֹמוֹי אִשְׁתַּנֵּי עָלְמָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר בָּא: בָּרִאשׁוֹנָה הָיְתָה סְאָה אַרְבְּלִית מוֹצִיאָה סְאָה סֹלֶת, סְאָה קֶמַח, סְאָה קִבָּר, סְאָה סֹבִין, סְאָה מֹרָסָן. וְכַדּוּן אֲפִלּוּ חֲדָא בַּחֲדָא לָא קָיְמָא.

כְּתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ יד, כה): "וּכְאַבְשָׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ יָפֶה בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְהַלֵּל מְאֹד", יָכוֹל בַּכֹּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ לֹא הָיָה בּוֹ מוּם". כְּתִיב (שְׁמוּאֵל א׳ ט, ב): "וְלוֹ הָיָה בֵן וּשְׁמוֹ שָׁאוּל בָּחוּר וָטוֹב וְאֵין אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ", יָכוֹל בַּכֹּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִשִּׁכְמוֹ וָמַעְלָה גָּבֹהַּ מִכָּל הָעָם". אֲבָל בְּאַבְנֵר מַהוּ אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל ב׳ ג, לח): "הֲלוֹא תֵדְעוּ כִּי שַׂר וְגָדוֹל נָפַל הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל".

וְאַבְנֵר לָמָּה נֶהֱרַג? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְרַבָּנִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: עַל־יְדֵי שֶׁעָשָׂה דְּמָן שֶׁל נְעָרִים שְׂחוֹק (שְׁמוּאֵל ב׳ ב, יד): "יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וִישַׂחֲקוּ לְפָנֵינוּ". רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: עַל־יְדֵי שֶׁהִקְדִּים שְׁמוֹ לִשְׁמוֹ שֶׁל דָּוִד, הָדָא הִיא דִכְתִיב (שָׁם ג, יב): "וַיִּשְׁלַח אַבְנֵר מַלְאָכִים אֶל דָּוִד תַּחְתָּו לֵאמֹר לְמִי אָרֶץ", כְּתִיב מִן אַבְנֵר לְדָוִד. וְרַבָּנִין אָמְרִין: עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לְשָׁאוּל לְהִתְפַּיֵּס מִדָּוִד. הָדָא הִיא דִכְתִיב (שְׁמוּאֵל א׳ כד, יא): "וְאָבִי רְאֵה גַּם רְאֵה אֶת כְּנַף מְעִילְךָ בְּיָדִי", אֲמַר לֵהּ: מָה אַתְּ בָּעֵי: מִן גַּלְגּוֹי דְּהֲדֶן בְּסִירָה הוּעֲרַת[9], וְכֵיוָן שֶׁבָּאוּ לְמַעְגָּל אָמַר לוֹ (שָׁם כו, יד): "הֲלוֹא תַעֲנֶה אַבְנֵר" - גַּבֵּי כְּנָף אָמַרְתְּ בְּסִירָה הוּעֲרַת, חֲנִית וְצַפַּחַת בְּסִירָה הוּעֲרַת?! וְיֵשׁ אוֹמְרִים: עַל־יְדֵי שֶׁהָיְתָה סֵפֶק בְּיָדוֹ לְמְחוֹת בְּנוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים וְלֹא מִחָה.

'וּלְפִי שִׁגְנַב שָׁלֹשׁ גְּנֵבוֹת: לֵב אָבִיו, וְלֵב בֵּית דִּין, וְלֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל' - לֵב אָבִיו דִכְתִיב: (שְׁמוּאֵל ב׳ טו, ז): "וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה", כָּל עַצְמוֹ שֶׁל דָּוִד לֹא מָלַךְ אֶלָּא אַרְבָּעִים, וְכָא הוּא אָמַר הָכֵן! אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁאֲלוּ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ.

---

[8] כְּשֶׁעָלִיתִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לָקַחְתִּי אֶת חֻגּוֹרָתוֹ שֶׁל בְּנִי וְשֶׁל חָמִי כְּדֵי לְהַקִּיף אֶת גֶּזַע עֵץ הֶחָרוּב, וְלֹא הִסְפִּיקוּ לְהַקִּיפוֹ מֵרֹב עָבְיוֹ.

[9] הַמְּעִיל נֶחְתַּךְ עַל יְדֵי קוֹצִים.

"כִּי נֵדֶר נָדַר עַבְדְּךָ" (שָׁם, ח) - אָמַר לֵהּ: וּמָה אַתְּ בָּעֵי כְּדוֹן? אָמַר לֵהּ: כְּתוֹב חַד פִּיתָק דְּתֵרִין גֶּבְרִין דְּנָסְבִינוּן עִמִּי. אָמַר לֵהּ: אֱמוֹר לִי לְמַאן דְּאַתְּ בָּעֵי, וַאֲנָה כְּתוּב. אָמַר לֵהּ: כְּתוֹב לַהּ סְתָם, וַאֲנָה לְמַן דְּבָעֵי אֲנָה נָסֵב, כְּתַב לֵהּ סְתָם,

[ח.]

אֲזַל וּצְמַת לֵהּ תְּרֵין תְּרֵין גֶּבְרִין עַד דְּצָמַת לֵהּ מָאתָן גֶּבְרִין. הָדָא הִיא דִכְתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ טו, יא): "וְאֶת אַבְשָׁלוֹם הָלְכוּ מָאתַיִם אִישׁ מִירוּשָׁלַם קְרֻאִים וְהֹלְכִים לְתֻמָּם", קְרֻאִים מִדָּוִד, וְהוֹלְכִים לְתֻמָּם מֵאַבְשָׁלוֹם, וְלֹא יָדְעוּ כָּל דָּבָר מֵעֲצַת אֲחִיתֹפֶל. רַבִּי חוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: וְכוּלְּהוּ רָאשֵׁי סַנְהֶדְרִיּוֹת הָיוּ. וְכֵיוָן דַּחֲמָיָן מִלַּיָא אָתְיִין לִידֵי חִלּוּפִין אָמְרִין: רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים! נִפְלָה נָא בְיַד דָּוִד וְאַל יִפֹּל דָּוִד בְּיָדֵינוּ, שֶׁאִם אָנוּ נוֹפְלִין בְּיַד דָּוִד הֲרֵי הוּא מְרַחֵם עָלֵינוּ, וְאִם, חַס וְשָׁלוֹם, יִפֹּל דָּוִד בְּיָדֵינוּ אֵין אָנוּ מְרַחֲמִין עָלָיו, הוּא שֶׁדָּוִד אָמַר (תְּהִלִּים נה, יט): "פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְּרָב לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עִמָּדִי".

'וְלֵב בֵּית דִּין' (שְׁמוּאֵל ב׳ טו, ד): "וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם מִי יְשִׂמֵנִי שֹׁפֵט בָּאָרֶץ" וְגוֹ'. (שָׁם, ו): "וַיַּעַשׂ אַבְשָׁלוֹם כַּדָּבָר הַזֶּה".

'וְלֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל' (שָׁם): "וַיִּגְנֹב אַבְשָׁלוֹם אֶת לֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל".

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: וְכֵן לְעִנְיַן הַטּוֹבָה: מִרְיָם הִמְתִּינָה לְמֹשֶׁה שָׁעָה אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ב, ד): "וַתֵּתַצַּב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק", לְפִיכָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ כָּל יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת יָמִים בַּמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר יב, טו): "וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם".

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פָּסוּק זֶה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר (שְׁמוֹת ב, ד): "וַתֵּתַצַּב אֲחֹתוֹ" - "רָאִיתִי אֶת אֲדָנָי נִצָּב עַל הַמִּזְבֵּחַ" (עָמוֹס ט, א). "אֲחוֹתוֹ" - "אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ" (מִשְׁלֵי ז, ד). "מֵרָחֹק" - "מֵרָחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי" (יִרְמְיָה לא, ב). "לְדֵעָה" - "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ" (יְשַׁעְיָה יא, ט). "מַה יֵּעָשֶׂה לוֹ" - "כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יְיָ אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים" (עָמוֹס ג, ז).

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: יוֹסֵף זָכָה לִקְבֹּר אֶת אָבִיו וְאֵין בְּאֶחָיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית נ, ז): "וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבֹּר אֶת אָבִיו", מִי לָנוּ גָּדוֹל מִיּוֹסֵף שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא מֹשֶׁה. מֹשֶׁה זָכָה בְּעַצְמוֹת יוֹסֵף וְאֵין בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג, יט): "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ", מִי לָנוּ גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לד, ו): "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר" וְגוֹ'. וְלֹא עַל מֹשֶׁה בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא בְּכָל הַצַּדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה נח, ח): "וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ וּכְבוֹד יְיָ יַאַסְפֶךָ".

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כְּבוֹד חַי הָעוֹלָמִים הָיָה עִמָּהֶן. כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית נ, י): "וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן הָאָטָד", וְכִי יֵשׁ גֹּרֶן לָאָטָד? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: חִזַּרְנוּ בְּכָל הַמִּקְרָא וְלֹא מָצִינוּ מָקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ אָטָד, אֶלָּא מַהוּ אָטָד? אֵלּוּ הַכְּנַעֲנִים שֶׁהָיוּ רְאוּיִין לִידּוֹשׁ בְּאָטָד. וּבְאֵי זוֹ זְכוּת נִצְּלוּ? בִּזְכוּת (שָׁם, יא): "וַיַּרְא יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת הָאֵבֶל בְּגֹרֶן הָאָטָד". וּמָה חֶסֶד עָשׂוּ עִמּוֹ? רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: אֵיזוֹרֵיהֶם הִתִּירוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: קִשְׁרֵי כִתְפֵיהֶן הִתִּירוּ. רַבָּנִין אָמְרִין: זָקְפוּ קוֹמָתָן. אָמַר רַבִּי יוּדָן בַּר שָׁלוֹם: הֵרְאוּ בְּאֶצְבַּע וְאָמְרוּ (שָׁם): "אֵבֶל כָּבֵד זֶה לְמִצְרַיִם". וּמָה אִם אֵלּוּ שֶׁלֹּא עָשׂוּ חֶסֶד לֹא

בִּידֵיהֶן וְלֹא בְרַגְלֵיהֶן, רְאוּ מַה פָּרַע לָהֶן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן עוֹשִׂין חֶסֶד בִּידֵיהֶן וּבְרַגְלֵיהֶן, עִם גְּדוֹלֵיהֶן וְעִם קְטַנֵּיהֶן – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: כָּל אוֹתָן שִׁבְעִים יוֹם שֶׁבֵּין אִגְּרוֹת לְאִגְּרוֹת כְּנֶגֶד שִׁבְעִים יוֹם שֶׁעָשׂוּ הַמִּצְרִיִּים חֶסֶד עִם אָבִינוּ יַעֲקֹב.

כְּתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ א, יז): ״וַיְקֹנֵן דָּוִד אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת וְגוֹ׳, וַיֹּאמֶר לְלַמֵּד לִבְנֵי יְהוּדָה קָשֶׁת״. לָא מִסְתַּבְּרָה דְּלָא לְלַמֵּד בְּנֵי יְהוּדָה, מִי הָיָה? אֶלָּא אָמַר דָּוִד: כֵּיוָן שֶׁהַצַּדִּיקִים מִסְתַּלְּקִין, הַשּׁוֹנְאִין בָּאִין וּמִתְגָּרִין בְּיִשְׂרָאֵל.

״הֲלֹא הִיא כְתוּבָה עַל סֵפֶר הַיָּשָׁר״ (שָׁם, יח) – תְּרֵין אָמוֹרִין, חַד אָמַר: זֶה סֵפֶר בְּרֵאשִׁית. וְחוֹרָנָה אָמַר: זֶה חֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים. מַאן דְּאָמַר זֶה סֵפֶר בְּרֵאשִׁית – נִיחָא, וּמַאן דְּאָמַר זֶה חֻמָּשׁ פְּקוּדִים מַה מִּלְחָמָה הָיְתָה שָׁם? ״וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן״ (דְּבָרִים י׳, ו), וְכִי בְּמוֹסֵרוֹת מֵת אַהֲרֹן? וַהֲלֹא בְּהֹר הָהָר מֵת! הָדָא הִיא דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר לג, לח): ״וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל הֹר הָהָר, וַיָּמָת שָׁם״, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁמֵּת אַהֲרֹן

[ח:]

נִסְתַּלְּקוּ עֲנָנֵי כָּבוֹד וּבִקְּשׁוּ הַכְּנַעֲנִים לְהִתְגָּרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל, הָדָא הִיא דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר כא, א): ״וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים״, מַהוּ ״דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים״? שָׁמַע שֶׁמֵּת אַהֲרֹן הַתַּיָּר הַגָּדוֹל שֶׁלָּהֶן, שֶׁהָיָה תָּר לָהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ, בֹּאוּ וְנִתְגָּרֶה בָּהֶן. וּבִקְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל לַחֲזֹר לְמִצְרַיִם וְנָסְעוּ לְאַחֲרֵיהֶן שְׁמוֹנָה מַסָּעוֹת, וְרָץ אַחֲרָיו שִׁבְטוֹ שֶׁל לֵוִי, וְהָרַג בָּהֶן שְׁמוֹנָה מִשְׁפָּחוֹת. אַף הֵן הָרְגוּ מִמֶּנּוּ אַרְבַּע, הָדָא הִיא דִּכְתִיב (דִּבְרֵי הַיָּמִים א׳ כו, כג): ״לָעַמְרָמִי לַיִצְהָרִי לַחֶבְרוֹנִי לָעֻזִּיאֵלִי״. אֵימָתַי חָזְרוּ? בִּימֵי דָוִד, הָדָא הִיא דִּכְתִיב (תְּהִלִּים עב, ז): ״יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק״. אָמְרוּ: מִי גָּרַם לָנוּ כָּל הַדְּמִים הַלָּלוּ? אָמְרוּ: עַל שֶׁלֹּא עָשִׂינוּ חֶסֶד עִם אוֹתוֹ הַצַּדִּיק, וְהָלְכוּ וְקָשְׁרוּ לוֹ הֶסְפֵּד וְגָמְלוּ לַצַּדִּיק חֶסֶד, וְהֶעֱלָה עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מֵת שָׁם וְנִקְבַּר שָׁם, שֶׁגָּמְלוּ לַצַּדִּיק חֶסֶד.

״עִמּוֹ״ (שְׁמוֹת יג, יט) – רַבִּי קִרְסְפָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: ״עִמּוֹ״ – עִם נַפְשָׁךְ אַתְּ עָבֵד. אָמַר רַבִּי חַמָּא בַּר חֲנִינָא: מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ, וּבָא אִפַּרְכּוֹס לִטְעֹן בָּאִפְּרִיוֹן וְלֹא הִנִּיחוּ לוֹ. אָמַר הַמֶּלֶךְ: הַנִּיחוּ לוֹ, לְמָחָר הוּא מַשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ וַאֲנִי מְכַבְּדוֹ בַּמֶּה שֶׁכִּיבְּדַנִי, כַּכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מו, ד): ״אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַּם עָלֹה״, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״גַּם עָלֹה״? אָמַר: אוֹתְךָ אֲנִי מַעֲלֶה, וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים אֲנִי מַעֲלֶה, מְלַמֵּד שֶׁכָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט הֶעֱלָה עַצְמוֹת רֹאשׁ שִׁבְטוֹ עִמּוֹ.

תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה: אִלּוּלֵא שֶׁהַדָּבָר כָּתוּב, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ. מְלַמֵּד כְּשֶׁמֵּת מֹשֶׁה הָיָה מָטָל עַל כַּנְפֵי שְׁכִינָה בְּאַרְבַּעַת מִיל מִנַּחֲלַת בְּנֵי רְאוּבֵן עַד נַחֲלַת בְּנֵי גָד. שֶׁמֵּת בְּנַחֲלַת בְּנֵי רְאוּבֵן, וְנִקְבַּר בְּנַחֲלַת בְּנֵי גָד. וּמִנַּיִן שֶׁמֵּת בְּנַחֲלַת בְּנֵי רְאוּבֵן? שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר לב, לז-לח): ״וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת חֶשְׁבּוֹן וְאֶת אֶלְעָלֵה וְאֶת קִרְיָתָיִם וְאֶת נְבוֹ״, וּכְתִיב (שָׁם, מט-נ): ״עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר נְבוֹ, וּמֵת בָּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה״. וּמִנַּיִן שֶׁנִּקְבַּר בְּנַחֲלַת בְּנֵי גָד? שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לג, כ-כא): ״וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד וְגוֹ׳, כִּי שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן״. וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הָיָה אוֹמֵר (שָׁם): ״וַיֵּתֵא רָאשֵׁי עָם״, וּמַלְאֲכֵי שָׁרֵת הָיוּ אוֹמְרִים (שָׁם): ״צִדְקַת יְיָ עָשָׂה״, וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ אוֹמְרִין (שָׁם): ״וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל״, אֵלּוּ וְאֵלּוּ הָיוּ

אוֹמְרִים (יְשַׁעְיָה נז, ב): "יָבוֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ".

הַדְרָן עֲלָךְ הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ

פֶּרֶק שֵׁנִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הָיָה מֵבִיא אֶת מִנְחָתָהּ בִּכְפִיפָה מִצְרִית וְנוֹתְנָהּ עַל יָדָהּ כְּדֵי לְיַגְּעָהּ. כָּל הַמִּנְחוֹת תְּחִלָּתָן וְסוֹפָן בִּכְלֵי שָׁרֵת, וְזוֹ תְּחִלָּתָהּ בִּכְפִיפָה מִצְרִית וְסוֹפָהּ בִּכְלֵי שָׁרֵת. כָּל הַמִּנְחוֹת טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, וְזוֹ אֵינָהּ טְעוּנָה לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. כָּל הַמִּנְחוֹת בָּאוֹת מִן הַחִטִּין, וְזוֹ אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַשְּׂעוֹרִין. מִנְחַת הָעֹמֶר אַף־עַל־פִּי שֶׁהִיא בָאָה מִן הַשְּׂעוֹרִין, הִיא בָּאָה גֶּרֶשׁ וְזוֹ הָיְתָה בָּאָה קֶמַח. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמַּעֲשֶׂיהָ מַעֲשֵׂה בְהֵמָה, כָּךְ קָרְבָּנָהּ מֵאֲכַל בְּהֵמָה.

גְּמָרָא: כְּתִיב (בְּמִדְבַּר ה, יח): "וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים",

[ט.]

מֵעַתָּה כְּדֵי לְיַגְּעָהּ? אֶלָּא כְּדֵי לְהַטִּיל אֵימָה עָלֶיהָ.

'מִנְחָתָהּ' - מְלַמֵּד שֶׁהִיא קְדֵשָׁה לִשְׁמָהּ. כְּשֵׁם שֶׁהִיא קְדֵשָׁה לִשְׁמָהּ כָּךְ הִיא קְדֵשָׁה לִשְׁמוֹ, וְתָנֵי רַבִּי חִיָּה וּפְלִיג, לִקְרֵב כָּלִיל אֵינָהּ יְכֹלָה מִפְּנֵי שֶׁתְּפוּתָהּ שֶׁל אִשָּׁה, לֶאֱכֹל אֵינָהּ יְכֹלָה מִפְּנֵי שֶׁתְּפוּתוֹ שֶׁל אִישׁ. אֲמַר לֵהּ: הַקְּמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ וְהַשִּׁירַיִם קְרֵבִין לְעַצְמָן, וְאַתְּ אָמַר מִנְחָתָהּ. וְאֶלָּא מָה דְאִשְׁתְּעִי קְרָיָא אִישְׁתַּעִית מַתְנִיתָא (בְּמִדְבַּר ה, טו): "וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ".

בַּעְלָהּ, מַהוּ שֶׁיְּפָרִישׁ עָלֶיהָ חוּץ מִדַּעְתָּהּ? אַחֵר, מַהוּ שֶׁיַּפְרִישׁ עָלֶיהָ חוּץ מִדַּעְתָּהּ? יֵיבָה כַּיי דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבָּעָה מְחַסְּרֵי כַּפָּרָה מַפְרִישִׁין עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּן, וְאֵלּוּ הֵן: הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַמְצֹרָע וְהַיּוֹלֶדֶת, שֶׁכֵּן אָדָם מַפְרִישׁ עַל בְּנוֹ הַקָּטָן, וְהוּא נָתוּן בָּעֲרִיסָה.

נִיחָא זָב וְזָבָה וּמְצֹרָע. וְיוֹלֶדֶת? וְיֵשׁ קְטַנָּה יוֹלֶדֶת? לָא כֵן אָמַר רַבִּי רְדִיפָה, רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַב חוּנָה: עִבְּרָה וְיָלְדָה עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת - הִיא וּבְנָהּ מֵתִים. מִשֶּׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת - הִיא חַיָּה, וּבְנָהּ מֵת. מַאי כְּדוֹן, שֶׁכֵּן אָדָם מַפְרִישׁ עַל בִּתּוֹ קְטַנָּה, מִכֵּיוָן שֶׁהֵבִיאָה לוֹ, כְּבָר יָצְאָה מֵרְשׁוּת אָבִיהָ! אֶלָּא שֶׁכֵּן אָדָם מַפְרִישׁ עַל אִשְׁתּוֹ חֵרֶשֶׁת, וְכָאן סוֹטָה - קְטַנָּה אֵין אַתְּ יָכוֹל, דְּמַר רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: קְטַנָּה שֶׁזִּנְתָה, אֵין לָהּ רָצוֹן לְהֵאָסֵר עַל בַּעְלָהּ. וְחֵרֶשֶׁת אֵין אַתְּ יָכוֹל, דִּכְתִיב (שָׁם, כב): "וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן".

אָמַר רַבִּי אָבִין: מִכֵּיוָן דִּכְתִיב (דְּבָרִים יד, כו): "וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ", וְהוּא מְעֻכָּב

[ט:]

מִלְּשַׁמֵּחַ עִמָּהּ, מַפְרִישׁ עָלֶיהָ חוּץ מִדַּעְתָּהּ.

רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי אִילָא: אֵינוֹ מַפְרִישׁ עָלֶיהָ עוֹלַת הָעוֹף אֶלָּא חַטָּאת הָעוֹף, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַכְשַׁרְתָּהּ לֶאֱכֹל בַּזְּבָחִים. תָּנֵי: אֵינוֹ מַפְרִישׁ עָלֶיהָ אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא מַתִּירָהּ לָהּ בָּזֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵין לְךָ אֶלָּא זֶה. תָּנֵי: מַה זֶּה מְעַכְּבָהּ מִלֶּאֱכֹל בַּזְּבָחִים. מְעַכְּבָהּ הִיא מִלֶּאֱכֹל בַּזְּבָחִים? וּמִכֵּיוָן שֶׁהוּא מְעֻכָּב מִלְּשַׁמֵּחַ עִמָּהּ, כְּמוֹ שֶׁהוּא מְעַכְּבָהּ מִלֶּאֱכֹל בַּזְּבָחִים.

תָּנֵי: ׳אֲפִלּוּ הַקָּפַת נְזִירוּת עַל רֹאשָׁהּ׳. מְעַכֶּבֶת הִיא מִלּוֹכַל בַּזְּבָחִים? מִכֵּיוָן שֶׁהִיא מְנֻוֶּלֶת וְהוּא מְעַכֵּב מִלְּשַׁמֵּחַ עִמָּהּ, כְּמוֹ שֶׁהוּא מְעַכְּבָהּ מִלּוֹכַל בַּזְּבָחִים.

תָּנֵי: רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: מֵבִיא אָדָם עַל־יְדֵי אִשְׁתּוֹ כָּל קָרְבָּן שֶׁהִיא חַיֶּבֶת, אֲפִלּוּ אָכְלָה חֵלֶב וַאֲפִלּוּ חִלְּלָה שַׁבָּת. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: פְּטָרָהּ - אֵינוֹ חַיָּב בָּהּ, שֶׁכֵּן הוּא כּוֹתֵב לָהּ ׳וְאַחֲרָן דִּי אָתְיִין לִי עֲלָךְ מִן קַדְמַת דְּנָא׳.

וְהָתָנֵי: סֵדֶר מְנָחוֹת כָּךְ הִיא: מְבִיאִין מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ בִּכְלֵי כֶסֶף וּבִכְלֵי זָהָב, וּרְאוּיָה לְקָרֵב בִּכְלֵי שָׁרֵת. תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: כָּל הַחַטָּאוֹת וְהָאֲשָׁמוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין טְעוּנִין נְסָכִים? שֶׁלֹּא יְהֵא קָרְבָּנוֹ שֶׁל חוֹטֵא נִרְאֶה מְהֻדָּר. הֲתִיבוּן: הֲרֵי חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ שֶׁל מְצֹרָע! אֵין תֵּימַר שֶׁאֵינוֹ חוֹטֵא, הָאָמַר רַבִּי יִצְחָק (וַיִּקְרָא יד, ב): "זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע", זֹאת תּוֹרַת הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע. אָמַר לֵהּ: מִכֵּיוָן שֶׁנִּתְיַסֵּר, וּכְתִיב (דְּבָרִים כה, ג): "וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ" - כְּמִי שֶׁאֵינוֹ חוֹטֵא.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (בַּמִּדְבָּר ה, טו): "מִנְחַת", "מִנְחַת" (וַיִּקְרָא ב, יד) - מַה מִּנְחַת שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן שְׁעוֹרִין, אַף כָּאן שְׁעוֹרִין. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: נֶאֱמַר כָּאן (שָׁם): "אָבִיב" וְנֶאֱמַר בְּמִצְרַיִם (שְׁמוֹת ט, לא): "אָבִיב" - מָה אָבִיב הָאָמוּר בְּמִצְרַיִם שְׁעוֹרִין, אַף כָּן שְׁעוֹרִין. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: נֶאֱמַר לַצָּבוּר: "הָבֵא בִכּוּרִין בַּפֶּסַח, וְהָבֵא בִכּוּרִין בָּעֲצֶרֶת!" אִם מָצִינוּ שֶׁמִּמִּין שֶׁהַיָּחִיד מֵבִיא חוֹבָתוֹ, מִמֶּנּוּ הַצָּבוּר מֵבִיא בִּכּוּרִין בָּעֲצֶרֶת, מֵאֵי זֶה מִין הַיָּחִיד מֵבִיא חוֹבָתוֹ? מִן הַשְּׁעוֹרִין. אַף הַצָּבוּר לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַשְּׁעוֹרִין.

[י.]

אִם תֹּאמַר מִן הַחִטִּין - אֵין שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בִּכּוּרִין. תַּמָּן אָמַר רַבִּי יוֹנָה: חִילְקָא - לִשְׁנַיִם, טַרְגִּיס - לִשְׁלֹשָׁה, טִיסְנִי - לְאַרְבָּעָה. רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי בוּן בָּעֵי: מִכָּן וָהֵילָךְ קָמְחִין הֵן אֵין צָרִיךְ לָבוֹר אֶת הַסֹּלֶת מִתּוֹכָן?

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הָיָה מֵבִיא פְּיָלִי שֶׁל חֶרֶשׂ חֲדָשָׁה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֲצִי לוֹג מַיִם מִן הַכִּיּוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רְבִיעִית, כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּכְּתָב כָּךְ הוּא מְמַעֵט בַּמַּיִם. נִכְנַס לַהֵיכָל וּפָנָה לִימִינוֹ, וּמָקוֹם הָיָה שָׁם אַמָּה עַל אַמָּה, וְטַבְלָה שֶׁל שַׁיִשׁ, וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ, כְּשֶׁהוּא מַגְבִּיהָהּ נוֹטֵל עָפָר מִתַּחְתֶּיהָ וְנוֹתֵן כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר ה, יז): "וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם".

גְּמָרָא: תָּנֵי: ׳חֲדָשָׁה׳. מַתְנִיתָא דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר, דְּתָנֵינַן תַּמָּן: הָיָה מֵבִיא פְּיָלִי שֶׁל חֶרֶשׂ חֲדָשָׁה, מַאן תָּנֵי חֲדָשָׁה? רַבִּי לְעָזָר, דְּהוּא דָּרֵישׁ לָהּ (וַיִּקְרָא יד, ה): "אֶל כְּלִי חֶרֶשׂ עַל מַיִם חַיִּים" - מַה מַּיִם שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בָּהֶן מְלָאכָה, אַף כְּלִי חֶרֶשׂ שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בּוֹ מְלָאכָה. נִיחָא תַּמָּן דְּהוּא דָּרֵישׁ "אֶל כְּלִי חֶרֶשׂ עַל מַיִם חַיִּים", הָכָא מָה אִית לָךְ? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דּוּ סָבַר כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, תָּנֵי: ׳מֵי כִיּוֹר, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: מֵי מַעְיָן, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין בְּכָל הַמִּימוֹת׳.

וְהָא דְרַבִּי לְעָזָר כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּמַּיִם. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל כְּרַבִּי לְעָזָר בִּכְלִי חֶרֶשׂ? אַשְׁכַּח תָּנֵי: בִּכְלִי חֶרֶשׂ חֲדָשָׁה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר.

אִית תַּנַּי תָּנֵי: בִּכְלִי חֶרֶשׂ לֹא בִּמְקֻדָּה, אִית תַּנַּי תָּנֵי: אֲפִלּוּ בִּמְקֻדָּה. הַוּוֹן בָּעֵי מֵימַר: מַאן דְּמַר בִּכְלִי חֶרֶשׂ לֹא בִּמְקֻדָּה - רַבִּי לְעָזָר. מַאן דְּאָמַר אֲפִלּוּ בִּמְקֻדָּה - רַבָּנִין. כֻּלְּהוּ רַבָּנִין, מַאן דְּמַר בִּכְלִי חֶרֶשׂ לֹא בִּמְקֻדָּה

- כְּשֶׁנִּיטַּל רֻבָּהּ וּמִיעוּטָהּ קַיָּם, וּמַאן דְּמַר בְּמִקְדָּה - כְּשֶׁנִּיטַּל מִעוּטָהּ וְרֻבָּהּ קַיָּם.

אִית תַּנַּי תָּנֵי: בִּכְלִי חֶרֶשׂ לֹא בְמִפּוּחָם, אִית תַּנַּי תָּנֵי: אֲפִלּוּ בְמִפּוּחָם. הֲווֹן בָּעֵיי מֵימַר: מַאן דְּמַר בִּכְלִי חֶרֶשׂ לֹא בְמִפּוּחָם רַבִּי לְעָזָר, מַאן דְּמַר אֲפִלּוּ בְמִפּוּחָם רַבָּנִן. כֻּלָּהּ דְּרַבָּנִין, מַאן דְּמַר בִּכְלִי חֶרֶשׂ לֹא בְמִפּוּחָם רַבָּנִין, וּמַאן דְּמַר אֲפִלּוּ בְמִפּוּחָם רַבָּנִין.

תַּמָּן תָּנֵינַן: אֲזוֹב שֶׁהִזָּה בּוֹ כָּשֵׁר לְטַהֵר בּוֹ אֶת הַמְצֹרָע. רַבִּי אֵימֵי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: זוֹ לְהוֹצִיא מִדִּבְרֵי רַבִּי לְעָזָר, דְּתָנֵי: הִזָּה בּוֹ עַל הַחַטָּאת פָּסוּל לַמְצֹרָע, הִזָּה בּוֹ עַל הַמְצֹרָע פָּסוּל לְחַטָּאת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וַהֲלֹא קַל וָחֹמֶר הוּא, מָה אִם הַמְצֹרָע שֶׁאֵין הַמְלָאכָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ, הִזָּה בּוֹ עַל הַחַטָּאת פָּסוּל לַמְצֹרָע - חַטָּאת שֶׁהַמְלָאכָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ, הִזָּה בָהּ עַל חַטָּאת, אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא פָּסוּל לְחַטָּאת.

הִזָּה בּוֹ עַל הַמְצֹרָע זֶה

[י:]

מַהוּ שֶׁיְּכַשֵּׁר לְמְצֹרָע אַחֵר? מַה דְּמַר כָּשֵׁר - הָדָא רַבִּי יוּדָה וְרַבִּי לְעָזָר מוֹדֵי בֵּיהּ, וּמַאן דְּמַר פָּסוּל - הָדָא לֵית רַבִּי יוּדָה וְרַבִּי לְעָזָר מוֹדֵיי בָהּ.

תָּנֵי: אָמַר רַבִּי יוּדָה: שַׁבְתִּי הָיִתָה, וְהָלַכְתִּי אַחַר רַבִּי טַרְפוֹן לְבֵיתוֹ, אָמַר לִי: יְהוּדָה בְנִי, תֵּן לִי סַנְדָּלִי, וְנָתַתִּי לוֹ, וּפָשַׁט יָדוֹ לַחֲלוֹן וְנָתַן לִי מְמָנָה מַקֵּל, אָמַר לִי: 'יְהוּדָה בְנִי, בָּזוֹ טִהַרְתִּי שְׁלֹשָׁה מְצֹרָעִין'. וְלָמַדְתִּי בָהּ שֶׁבַע הֲלָכוֹת. שֶׁהִיא שֶׁל אֶבְרִית, וְרֹאשָׁהּ טָרָף, וְאוֹרְכָהּ אַמָּה, וְעוֹבְיָהּ כִּרְבִיעַ כֶּרַע מִטָּה, אַחַת לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וּמַזִּין וְשׁוֹנִין וּמְשַׁלְּשִׁין, וּמְטַהֲרִין בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, וּמְטַהֲרִין בַּגְּבוּלִין.

"מֵי" (בְּמִדְבַּר ה, יח) - יָכוֹל מַרְאֶה מַיִם? תַּלְמוּד לוֹמַר אֵרֶד. אוֹ אֵרֶד יָכוֹל מַרְאֶה דְּיוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר "מֵי". הָא כֵּיצַד? מַרְאֶה מַיִם וּמַרְאֶה אֵרֶד, שִׁעֲרוּ חֲכָמִים: חֲצִי לוֹג מַיִם מִן הַכִּיּוֹר. וְהָא תָּנֵי: רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: רְבִיעִית! רַבִּי יוּדָה כְּדַעְתֵּיהּ, דְּתָנִינַן כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְמַעֵט בִּכְתָב כָּךְ הוּא מְמַעֵט בַּמַּיִם.

תַּמָּן תָּנֵינַן: אַף הִיא עָשְׂתָה טָבְלָה שֶׁל זָהָב שֶׁפָּרְשַׁת סוֹטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת, הָיוּ הַנִּיצוֹצִין מְנַתְּזִין מִמֶּנָּה וְהָיוּ יוֹדְעִין שֶׁזָּרְחָה הַחַמָּה. מָה הָיָה כָתוּב עָלֶיהָ? רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: אָלֶ"ף בֵּי"ת הָיָה כָתוּב עָלֶיהָ. וְהָא תָּאנֵי: בַּכְּתָב שֶׁבּוֹ כָּאן, כְּתִיב שֶׁכָּאן, לֹא מְעֻבֶּה וְלֹא מְיֻדָּק אֶלָּא בֵּינוֹנִי. פְּתַר לָהּ בְּאָלֶ"ף שֶׁכָּאן מֵאָלֶ"ף שֶׁכָּאן, בְּבֵי"ת שֶׁכָּאן מִבֵּי"ת שֶׁכָּאן. תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: כָּל פָּרָשַׁת סוֹטָה הָיְתָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ, שֶׁמִּמְּנָה הָיָה קוֹרֵא וּמְתַרְגֵּם כָּל דִּקְדּוּקֵי הַפָּרָשָׁה.

וְלָמָּה מַיִם וְעָפָר וּכְתָב? מַיִם - מִמָּקוֹם שֶׁבָּאת, עָפָר - לְמָקוֹם שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת. כְּתָב - לִפְנֵי מִי שֶׁהִיא עֲתִידָה לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. תַּמָּן תָּנֵינַן: 'עֲקַבְיָה בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר: הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים וְאֵין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבֵרָה'. רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי פַּפִּי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסִכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי לֵוִי: שְׁלָשְׁתָּן דָּרַשׁ עֲקַבְיָה מִפָּסוּק אֶחָד (קֹהֶלֶת יב, א): "וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ" - בְּאֶרֶךְ, בּוֹרֵךְ, בּוֹרְאֶךָ. בְּאֶרֶךְ - מִמָּקוֹם שֶׁבָּאתָה; בּוֹרֵךְ - לְמָקוֹם שֶׁאַתְּ הוֹלֵךְ; בּוֹרְאֶךָ - לִפְנֵי מִי שֶׁאַתְּ עֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן.

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צְרִיכִין שֶׁיִּהוּ לִשְׁמָהּ (דִּבְרִים כד, א): "וְכָתַב לָהּ", (בְּמִדְבַּר ה, ל): "וְעָשָׂה לָהּ", (וַיִּקְרָא יט, כ): "אוֹ חֻפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ". שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צְרִיכִין שֶׁיִּהוּ נִרְאִין: אֵפֶר פָּרָה, וַעֲפַר סוֹטָה, וְרֹק יְבָמָה. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַף דָּם

צִפּוֹר מִצָּרָע. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: שְׁעָרוּ לוֹמַר אֵין דָּם צִפּוֹר קְטַנָּה בָּטֵל בִּרְבִיעִית, וְלֹא דָם צִפּוֹר גְּדוֹלָה

[יא.]

מְבַטֵּל אֶת הָרְבִיעִית, כְּהָדָא דְתָנֵי (ויקרא יד, ו): "בְּדַם" - יָכוֹל בְּדָם וַדַּאי? תַּלְמוּד לוֹמַר (שם): "מַיִם חַיִּים". אִי מַיִם חַיִּים, יָכוֹל שֶׁיִּהוּ כֻלָּן מַיִם חַיִּים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "דָּם". הָא כֵיצַד - מַיִם חַיִּים שֶׁדָּם צִפּוֹר נִכָּר בָּהֶן, שְׁעָרוּ חֲכָמִים רְבִיעִית.

רַבִּי פְּדָת בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מֵי סוֹטָה נִפְסָלִין בְּלִינָה. רַב אַחָא בְּשֵׁם רַב אַבִינָא: כָּל שֶׁאֵין מִמֶּנּוּ לַמִּזְבֵּחַ, אֵין הַלִּינָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ.

"וּמִן הֶעָפָר" (במדבר ה, יז). יָכוֹל מִן הַמִּזְבֵּחַ לַקָּפָה? תַּלְמוּד לוֹמַר (שם): "אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן". אִי אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּקַּרְקַע הַמִּשְׁכָּן, יָכוֹל עַד שֶׁיַּחְפֹּר בַּדֶּקֶל? תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר יִהְיֶה", הָא כֵיצַד? אִם אֵין שָׁם - מֵבִיא וְנוֹתֵן שָׁם.

אָמַר רַבִּי אָבִין: אָכֵן אִתְאֲמַרַת יָכוֹל לֹא יְהֵא כָּשֵׁר עַד שֶׁיַּחְפֹּר בַּדֶּקֶל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר יִהְיֶה", מִכָּל מָקוֹם. "הַמִּשְׁכָּן" - לִרְבוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְנוֹב, וְגִבְעוֹן, וְשִׁילוֹ, וּבֵית הָעוֹלָמִים.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: בָּא לוֹ לִכְתֹּב אֶת הַמְּגִלָּה, מֵאֵי זֶה מָקוֹם הָיָה כוֹתֵב? "אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ, וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ" וְגוֹ' (במדבר ה, יט-כ), וְאֵינוֹ כוֹתֵב (שם, כא): "וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה". וְכוֹתֵב (שם): "יִתֵּן יְיָ אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יְיָ אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבֶה", (שם, כב): "וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבוֹת בֶּטֶן וְלַנְפִּל יָרֵךְ", וְאֵינוֹ כוֹתֵב "וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן". רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: לֹא הָיָה מַפְסִיק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל עַצְמוֹ אֵינוֹ כוֹתֵב, אֶלָּא "יִתֵּן יְיָ אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת יְיָ אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבֶה, וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ" וְגוֹ', וְאֵינוֹ כוֹתֵב "וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן".

גְּמָרָא: רַבִּי קִרְסְפָּא אָמַר: אִתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ. חַד אָמַר: מַשְׁבִּיעַ וְאַחַר כָּךְ כּוֹתֵב. וְחוֹרָנָה אָמַר: כּוֹתֵב וְאַחַר כָּךְ מַשְׁבִּיעַ. הַוּוֹן בָּעֵי מֵימַר: מַאן דְּמַר מַשְׁבִּיעַ וְאַחַר כָּךְ כּוֹתֵב, הֵיךְ מָה דְהוּא קָרְיָא (במדבר ה): "וְהִשְׁבִּיעַ", "וְכָתַב". וּמַאן דְּמַר כּוֹתֵב וְאַחַר כָּךְ מַשְׁבִּיעַ, כְּדֵי לִסְמֹךְ שְׁבוּעָה לְהַשְׁקָיָה. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: בֵּין תְּנָיִין בֵּין שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבִין. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבוֹת, תְּנָיִן אֵינָן מְעַכְּבִין.

הַוּוֹן בָּעֵי מֵימַר: מַאן דְּמַר בֵּין תְּנָיִין בֵּין שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבִין, אִית לֵיהּ חֻקָּה תּוֹרָה מְעַכֶּבֶת. וּמַאן דְּמַר שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבוֹת וּתְנָיִין אֵינָן מְעַכְּבִין, לֵית לֵיהּ. עוֹד הוּא אִית לֵיהּ, אֶלָּא שֶׁאֵינָן עַל סֵדֶר. וְאָתְיָן אִלֵּין פְּלוּגְתָּא כְּהָכִין פְּלוּגְתָּא, וּמַאן דְּמַר בֵּין תְּנָיִין בֵּין שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבִין, כְּמַאן דְּמַר מַשְׁבִּיעַ וְאַחַר כָּךְ כּוֹתֵב. וּמַאן דְּמַר שְׁבוּעוֹת מְעַכְּבוֹת וּתְנָיִין אֵינָן מְעַכְּבִין, כְּמַאן דְּמַר כּוֹתֵב וְאַחַר כָּךְ מַשְׁבִּיעַ.

[יא:]

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: וְאֵינוֹ כוֹתֵב לֹא עַל הַלּוּחַ, וְלֹא עַל הַנְּיָר, וְלֹא עַל הַדִּיפְתְּרָא, אֶלָּא עַל הַמְּגִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה, כג): "בַּסֵּפֶר". וְאֵינוֹ כוֹתֵב לֹא בְּקוֹמוֹס, וְלֹא בַּקַּלְקַנְתּוֹס, וְלֹא בְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֶׁם, אֶלָּא בַּדְּיוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "וּמָחָה" - כְּתָב שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִמָּחוֹת.

גְּמָרָא: לֵוִי בַּר סִיסַי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי: מִגַּלַּת סוֹטָה מַהוּ שֶׁתְּטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם? אֲמַר לֵהּ: הֲרֵי זֶה שְׁאֵלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: אֵינָהּ שְׁאֵלָה, כְּלוּם גָּזְרוּ עַל הַסְּפָרִים שֶׁיְּטַמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם לֹא מִפְּנֵי קְדֻשָּׁתָן, וְזוֹ לִמְחִיקָה נִתְּנָה! לָא צָרְכָה דְּלָא הוֹאִיל וְנִתְּנָה לִמְחִיקָה.

כַּמָּה אוֹתִיּוֹת כָּתוּב בָּהּ וִיהֵא שֶׁלֹּא לְצָרֶךְ, וִיהֵא חַיָּב? תָּנֵי רַבִּי חָנִין: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אַחַת, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁתַּיִם. אָמַר רַבִּי הִלָּא: טַעְמוֹן דְּבֵית הִלֵּל כְּדֵי לִכְתֹּב יְהֹ׳. רַבִּי יוּדָן בְּעֵי: כָּתַב מִפִּיו? וּמָחַק בְּעָפָר? הָיָה כוֹתֵב רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וּמוֹחֵק?

תָּנֵי: רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר: אֵין כּוֹתְבִין עַל עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִכֵּיוָן דְּאַתְּ אָמַר לִמְחִיקָה נִתְּנָה, לָמָּה אֵינוֹ כוֹתֵב? תָּנֵי: רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ מִדִּבְרֵי אַבָּא, שֶׁמָּא תֹּאמַר אֵינָהּ שׁוֹתָה, וְנִמְצָא הַשֵּׁם גָּנוּז עַל עוֹר שֶׁל בְּהֵמָה טְמֵאָה.

הָכָא כְתִיב (בַּמִּדְבָּר ה, כג): "סֵפֶר", וְהָכָא כְתִיב (שָׁם כד, א): "סֵפֶר", הָכָא אַתְּ אָמַר: כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּתָלוּשׁ, וְהָכָא אָמַר הָכֵין! אֲמַר לֵהּ: שָׁנְיָא הִיא הָכָא, דִּכְתִיב "בַּסֵּפֶר".

"וְכָתַב" – יָכוֹל בַּדְּיוֹ וּבַסִּקְרָא וּבַקּוֹמוֹס וּבַקִּלְקַנְתּוֹס? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּמָחָה". אִי מָחָה יָכוֹל בְּמַשְׁקִים אוֹ בְמֵי פֵּרוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְכָתַב", הָא כֵיצַד? כְּתָב שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִמָּחוֹת, וְאֵי זוֹ? זוֹ שֶׁאֵין בּוֹ קִלְקַנְתּוֹס. וְהָתָנֵי: 'אִם מָחַק מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר כָּשֵׁר'! תִּפְתֵּר כְּהָדֵן תַּנָּיָא דְּתָנֵי: אָמַר רַבִּי מֵאִיר כָּל יָמִים שֶׁהָיִינוּ לְמֵדִין אֵצֶל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לֹא הָיִינוּ נוֹתְנִין קִלְקַנְתּוֹס בַּדְּיוֹ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: וְלָמָּה הִיא אוֹמֶרֶת 'אָמֵן אָמֵן'? אָמֵן עַל הָאָלָה, אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה; אָמֵן מֵאִישׁ זֶה, אָמֵן מֵאִישׁ אַחֵר; אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵיתִי, וְאִם נִטְמֵיתִי יָבֹאוּ בִי; אָמֵן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה, שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר:

[יב.]

אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵיתִי אָמֵן שֶׁלֹּא אֶטְמֵא.

גְּמָרָא: רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן זִמְרָה: אָמֵן לְקַבָּלָה; אָמֵן לִשְׁבוּעָה; אָמֵן יֵאָמְנוּ הַדְּבָרִים. אָמֵן לְקַבָּלָה – מִסּוֹטָה, אָמֵן לִשְׁבוּעָה (יִרְמְיָה יא, ה): "לְמַעַן הָקִים אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם" וְגוֹ'. אָמֵן יֵאָמְנוּ הַדְּבָרִים (מְלָכִים א' א, לו): "וַיַּעַן בְּנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אָמֵן" וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא: אִין מִן הַדִּין אָמֵן שְׁבוּעָה, לֵית שְׁמַע מִנַּהּ כְּלוּם. וְיֵדָא אָמְרָה דָּא? "לְעָבְרְךָ בִּבְרִית יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ" (דְּבָרִים כט, יא), וְאֵין אָלָה אֶלָּא שְׁבוּעָה, כְּמָה דְתֵימַר (בְּמִדְבַּר ה, כא): "וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה".

מִנַּיִן לָמְדוּ לְגִלְגּוּל שְׁבוּעָה? מִסּוֹטָה. "וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן" – אָמֵן עִם אִישׁ זֶה, אָמֵן עִם אִישׁ אַחֵר. עַד כַּדּוּן דְּבָרִים שֶׁהוּא רָאוּי לְהַשְׁבִּיעַ, דְּבָרִים שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַשְׁבִּיעַ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוּן: נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: 'אָמֵן שֶׁלֹּא סָטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה', אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם רָאוּי הוּא לְהַשְׁבִּיעַ? וְתֵימַר מְגַלְגְּלִין! וְהָכָא מְגַלְגְּלִין.

אִית תַּנַּי תָּנֵי: מַה זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה, אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה. וְאִית תַּנַּי תָּנֵי: זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה, וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה

וּבִשְׁבוּעָה. הֲווֹ בָּעֵיי מֵימַר: מַאן דְּמַר זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה: נִיחָא, מַאן דְּמַר זוֹ בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָלָה וּבִשְׁבוּעָה: לְגִלְגּוּל אַתְּ לָמֵד, לְאָלָה וְלִשְׁבוּעָה אֵין אַתְּ לָמֵד.

אִית תַּנֵּי תָּנֵי: מַה זוֹ בְּאָמֵן וְאָמֵן אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן וְאָמֵן. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: זוֹ בְּאָמֵן וְאָמֵן וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן וְאָמֵן. הֲווֹ בָּעֵיי מֵימַר: מַאן דְּמַר זוֹ בְּאָמֵן אָמֵן אַף כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן אָמֵן: נִיחָא, מַאן דְּמַר זוֹ בְּאָמֵן אָמֵן וְאֵין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּאָמֵן אָמֵן: כְּלוּם לָמְדוּ גִלְגּוּל שְׁבוּעָה לֹא מִסּוֹטָה? לְגִלְגּוּל אַתְּ לָמֵד, לְאָמֵן וּלְאָמֵן אֵין אַתְּ לָמֵד.

אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: מַאן תְּנָא שׁוֹמֶרֶת יָבָם? רַבִּי עֲקִיבָה, דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: יֵשׁ מַמְזֵר בִּיבָמָה. אֲמַר לֵהּ רַבִּי אִילִי: מָה אִכְפַּת לֵהּ מַמְזֵר גַּבֵּי קְנוּי, הַתּוֹרָה אָמְרָה (בַּמִּדְבָּר ה, יד): ״וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ״ - אֲפִלּוּ מְקֻצָּת אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי שַׁמַּי: וְלָא כֵן אָמַר רַבִּי יַנַּי:

[יב:]

נִמְנוּ שִׁלְשִׁים וְכַמָּה זְקֵנִים: מִנַּיִן שֶׁאֵין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבָמָה? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים כה, ה): ״לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ״ - שֶׁלֹּא יְהֵא לָהּ הֲוָיָה אֵצֶל אַחֵר. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: וְלָא מַתְנִיתָא הִיא? ׳לְאַחַר שֶׁיַּחֲלֹץ לִיךְ יְבָמִיךְ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת׳. וְהָיָה רַבִּי יַנַּי מְקַלֵּס לֵהּ (יְשַׁעְיָה מו, ו): ״הַזָּלִים זָהָב מִכִּיס״; (מִשְׁלֵי ג, כא): ״בְּנִי אַל יָלֻזוּ מֵעֵינֶיךָ״; (שָׁם כז, יא): ״חָכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי״; (שָׁם ט, ט): ״תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד״; (שָׁם א, ה): ״יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח״.

אֲמַר לֵהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בָּתַר כָּל אִלֵּין פְּסוּקֵי קְלוּסַיָּא יָכֵיל הוּא פָּתַר לֵהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָה, דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: יֵשׁ מַמְזֵר בִּיבָמָה. וְיִתְיַבְּנִיהּ: מָה אִכְפַּת לֵהּ מַמְזֵר גַּבֵּי קְדוּשִׁין, הַתּוֹרָה אָמְרָה: ״וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ״ - אֲפִלּוּ מְקֻצָּת אִשְׁתּוֹ.

שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּנְּתָה, רַבִּי לְעָזָר אָמַר: מֻתֶּרֶת לְבִיתָהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: אֲסוּרָה לְבִיתָהּ. רַבָּנִין אָמְרִין אָמַר רַבִּי מָנָא: לָא כֵן אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה מֻתָּר בְּאִמָּהּ. בְּגִין דְּתָנֵינַן: ׳זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁתִּבָּעֵל וְלֹא תְהֵא אֲסוּרָה לוֹ לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ׳. מַאן תְּנָא הָדָא מַתְנִיתָא, לָא רַבָּנִין וְלֹא רַבִּי עֲקִיבָה. אֶלָּא כְּנִי: מַאן דְּמַר מֻתֶּרֶת לְבִיתָהּ - דְּרַבָּנִין דְּלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָה, וּמַאן דְּמַר אֲסוּרָה לְבִיתָהּ - רַבִּי עֲקִיבָה דְּלָא כְּרַבָּנִין.

אָמַר רַבִּי יַנַּי: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּנְּתָה מֻתֶּרֶת לְבִיתָהּ.

[יג.]

וְתָנֵי כֵן (בַּמִּדְבָּר ה, יג): ״וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ״ - וְלֹא מֵעֵינֵי יְבָמָהּ. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: מַעֲשֶׂה הָיָה וְכֹהֶנֶת הָיְתָה, וְהִתְּירוּהָ לְבִיתָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בַּר רַבִּי בּוּן: אַף לֹא מַכּוֹת אֵין בָּהּ.

לֹא שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ מֵעַכְשָׁו, אֶלָּא הַמַּיִם פְּקוּדִין בָּהּ כְּשֶׁתִּטְמָא בּוֹדְקִין אוֹתָהּ לְמַפְרֵעַ.

״תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת״ (שָׁם, כט) - תּוֹרַת הָעוֹלָמִים זוֹ, אֵין הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה. אָמַר רַבִּי יוּדָה: הֵעִיד נְחֶמְיָה אִישׁ שִׁיחִין אֶת רַבִּי עֲקִיבָה: הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה אֲנִי אֲפָרֵשׁ: מֵאִישׁ אֶחָד - אֵין הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה, מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים - הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין מֵאִישׁ אֶחָד בֵּין מִשְּׁנֵי

אֲנָשִׁים - שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה, כִּרְכִּמִית תּוֹכִיחַ, שֶׁשָּׁתַת וְשָׁנַת וְשִׁלְשָׁה לִפְנֵי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן מֵאִישׁ אֶחָד.

תַּמָּן תָּנֵינַן: אֵין מַשְׁקִין אֶת הַגִּיּוֹרֶת וְכוּ', וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַשְׁקִין. מָה אֲנַן קַיְמִין? אִם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא גִּיּוֹרֶת כְּבָר כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר ה, יב): "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - לֹא גֵּרִים, אִם בְּגֵר שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל כְּבָר כְּתִיב (שָׁם, טו): "וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן", אֶלָּא כֵּן אֲנַן קַיְמִין: בְּגֵר שֶׁנָּשָׂא גִּיּוֹרֶת. וּמַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָה? "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - לֹא גֵּרִים. מָה טַּעְמוֹן דְּרַבָּנָן? "וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם" - לְרַבּוֹת כָּל הַכָּתוּב בַּפָּרָשָׁה. וּמָה כָּתוּב בַּפָּרָשָׁה (שָׁם, יג): "וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ" - שְׁכִיבָתָהּ אוֹסַרְתָּהּ, בַּעְלָהּ מְקַנֵּא וּמַשְׁקֶה.

"וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ" (שָׁם) - פָּרַט לְסוֹמֵה שֶׁאֵין לוֹ עֵינַיִם. הוּא סוֹמֶה, הִיא סוֹמָה? מַתְנִיתָא דְּרַבִּי יוּדָן פּוֹטְרוֹ מִכָּל מִצְווֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַכֹּל שָׁוִין שֶׁאֵינוֹ מַתְנֶה עִמָּהּ קֹדֶם לְשֶׁנִּתְאָרְסָה. וְלֹא מִשֶּׁנִּתְגָּרְשָׁה נִסְתְּרָה לְאַחֵר וְנִטְמֵאת, וְאַחַר כָּךְ

[יג:]

הֶחֱזִירָהּ לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתִּבָּעֵל וְלֹא תֵהָא אֲסוּרָה לוֹ, לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ:

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יַנַּי: פְּשִׁיטָא שֶׁאָדָם מוֹחֵל עַל קְנוּיוֹ, גֵּרַשׁ כְּמִי שֶׁמָּחַל? הֵיךְ עֲבִידָא? קְנָא לָהּ וְנִתְגָּרְשָׁה וְהֶחֱזִירָהּ וְנִסְתְּרָה. אִין תֵּימַר גֵּרַשׁ כְּמִי שֶׁמָּחַל - צָרִיךְ לְקַנּוֹת לָהּ פַּעַם שְׁנִיָּה. אִין תֵּימַר גֵּרַשׁ כְּמִי שֶׁלֹּא מָחַל - אֵין צָרִיךְ לְקַנּוֹת לָהּ פַּעַם שְׁנִיָּה. אֲבָל אִם קְנָא לָהּ וְנִסְתְּרָה, וְיָדַע בָּהּ וְגֵרְשָׁהּ, וְהֶחֱזִירָהּ וְנִסְתְּרָה, שָׁתַת וְלֹא בָדְקוּ אוֹתָהּ הַמַּיִם, טְהוֹרָה הִיא. אוֹ מֵאַחַר שֶׁאֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת הָאִשָּׁה שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ טְמֵאָה הִיא?

הַדְרָן עֲלָךְ הָיָה מֵבִיא

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הָיָה נוֹטֵל אֶת מִנְחָתָהּ מִתּוֹךְ כְּפִיפָה מִצְרִית, וְנוֹתְנָהּ לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, וְנוֹתְנָהּ עַל יָדֶיהָ, וְכֹהֵן מַנִּיחַ אֶת יָדוֹ תַּחְתֶּיהָ וּמְנִיפָהּ. הֵנִיף וְהִגִּישׁ, קָמַץ וְהִקְטִיר וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים.

גְּמָרָא: כְּתִיב (בְּמִדְבַּר ה, כה): "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאת", וְכִי עַל יָדוֹ הוּא מֵנִיף, וְלֹא עַל יָדָהּ הוּא מֵנִיף? אֶלָּא מִכָּן שֶׁהוּא נוֹטְלָהּ מִתּוֹךְ כְּלִי חֹל וְנוֹתְנָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת.

'וְכֹהֵן מַנִּיחַ אֶת יָדוֹ תַּחְתֶּיהָ וּמְנִיפָהּ' - וְאֵין הַדָּבָר כָּאוּר? מֵבִיא מַפָּה. וְאֵינוֹ חוֹצֵץ? וּמֵבִיא כֹּהֵן זָקֵן. אֲפִלּוּ תֵּימַר יֶלֶד, שֶׁאֵין יֵצֶר הָרַע מָצוּי לְשָׁעָה.

תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: סוֹטָה גְּדֶמֶת - שְׁנֵי כֹהֲנִים מְנִיפִין עַל יָדֶיהָ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּכָל אֲתַר הָדָא הִיא מִלְּתָא צְרִיכִין לְרַבָּנִין: מַהוּ מַגִּישׁ, גּוּפָהּ שֶׁל מִנְחָה? גּוּפָהּ שֶׁל כְּלִי?

תְּנוּפוֹת מִנַּיִן שֶׁהֵן קוֹדְמוֹת לְהַגָּשׁוֹת? רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי פְּדָת: מִסּוֹטָה לָמְדוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: סוֹטָה לְחִדּוּשָׁהּ יָצָאת, וְדָבָר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְחִדּוּשׁוֹ אֵין לְמֵדִין הֵימֶנּוּ. רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה שָׁמַע לַהּ מִן הָדָא (וַיִּקְרָא ו, ז): "וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב" - הֵיכָן הִיא תְּנוּפָה? כְּבָר קָדְמָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תִּפְתַּר בְּמִנָּחוֹת שֶׁאֵינָן טְעוּנוֹת תְּנוּפָה, וְלֵית שָׁמַע מִנַּהּ כְּלוּם.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַלּוֹקֵחַ עֻבָּר פָּרָתוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְהַמּוֹכֵר לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, וְהַמִּשְׁתַּתֵּף לוֹ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּשֻׁתָּפוּת, וְהַמְקַבֵּל הֵימֶנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה - פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמְקַבֵּל מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי - הֲרֵי זֶה מַעֲלֶה בִּשְׂעָרָיו, וְנוֹתֵן חֲצִי דָּמָיו לַכֹּהֵן, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי - הֲרֵי זֶה מַעֲלֶה אוֹתוֹ, וַאֲפִלּוּ עֲשָׂרָה בְּשָׂעָיו, לִתֵּן דָּמָיו לַכֹּהֵן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הוֹאִיל וְאֶצְבַּע הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּאֶמְצַע -פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה.

ב. בֶּהֱמַת הַמִּדְבָּר, וּבֶהֱמַת הַקֹּדֶשׁ, וּבֶהֱמַת הַגֵּר שֶׁמֵּת, וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים - פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וּבֶהֱמַת אַרְנוֹנָה - חַיֶּבֶת בַּבְּכוֹרָה.

ג. כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוּמָן קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁן וְנִפְדּוּ - חַיָּבִים בַּבְּכוֹרָה וּבְמַתָּנוֹת - וְלָדוֹתֵיהֶן חוֹל, וְנִפְדִּים תְּמִימִין, וּמְבִיאָן לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה, לִפְנֵי פִדְיוֹנָם, וּמוּעָלִין בָּהֶן לְאַחַר פִּדְיוֹנָם, וּבֵין לִפְנֵי פִדְיוֹנָם וּבֵין לְאַחַר פִּדְיוֹנָם - אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה. בֵּין לִפְנֵי פִדְיוֹנָן בֵּין לְאַחַר פִּדְיוֹנָן. הַגּוֹזֵז וְהָעוֹבֵד בָּהֶן - אֵין לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: הֲרֵי הֵן כְּחֹלִין לְכָל דָּבָר, וְאֵין בָּהֶן אֶלָּא עִלּוּי מִצְוֹת בִּלְבַד. אֲבָל אִם קָדַם הֶקְדֵּשָׁן אֶת מוּמָן, אוֹ מוּם עוֹבֵר לְהֶקְדֵּשָׁן, וּלְאַחַר מִכֵּן נוֹלָד לָהֶן מוּם קָבוּעַ, וְנִפְדּוּ - פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת, וְלָדוֹתֵיהֶן קֹדֶשׁ, וְאֵין נִפְדִּין תְּמִימִין, וְאֵין מְבִיאָן לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה, וְלִפְנֵי פִדְיוֹנָן מוּעָלִין בָּהֶן, וּלְאַחַר פִּדְיוֹנָן - אֵין מוּעָלִין בָּהֶן, וּבֵין לִפְנֵי פִדְיוֹנָן וּבֵין לְאַחַר פִּדְיוֹנָן - עוֹשִׂין

הַשָּׁלֵם

תְּמוּרָה. וּבֵין לִפְנֵי פִדְיוֹנָן וּבֵין לְאַחַר פִּדְיוֹנָן, הַגּוֹזֵז וְהָעוֹבֵד בָּהֶן - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים, כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: הֲרֵי הֵן כְּקָדָשִׁים לְכָל דָּבָר, וְאֵין בָּהֶן אֶלָּא שֶׁהֻתְּרוּ בִּשְׁחִיטָה בִּלְבַד.

ד. הַמְקַבֵּל צֹאן בַּרְזֶל מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים - וְלָדוֹת פְּטוּרִין, וְלָדֵי וְלָדוֹת - חַיָּבִין. מֵתוּ אִמָּהוֹת, וְהֶעֱמִיד הַוְלָדוֹת תַּחַת אִמּוֹתֵיהֶן - וְלָדוֹת פְּטוּרִין, וְלָדֵי וְלָדוֹת - חַיָּבִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הֵן, וְלָדוֹתֵיהֶן, וּוְלָדֵי וְלָדוֹתֵיהֶן - פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת אֲפִלּוּ עַד סוֹף הָעוֹלָם.

ה. רָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז, וְעֵז שֶׁיָּלְדָה מִין רָחֵל - פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה. וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין - חַיָּב בַּבְּכוֹרָה. רָחֵלָה שֶׁלֹּא בִּכְּרָה, וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, וְיָצְאוּ רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶן לַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג, יב): "הַזְּכָרִים לַה'". וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. הַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְחַיָּב בְּמַתָּנוֹת. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מֵת אֶחָד מֵהֶן; רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יַחֲלֹקוּ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַמּוּצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. זָכָר וּנְקֵבָה, וְאֵין יָדוּעַ, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, אֶלָּא זָכָר יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב וְיֵאָכֵל בְּמוּמוֹ לַבְּעָלִים. שְׁנֵי רְחֵלִים שֶׁלֹּא בִּכְּרוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים - נוֹתֵן שְׁנֵיהֶן לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה - זָכָר לַכֹּהֵן. שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה - אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. הַכּוֹי - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב וְחַיָּב בַּמַּתָּנוֹת. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יַחֲלֹקוּ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַמּוּצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. שְׁתֵּי נְקֵבוֹת

תּוֹסֶפְתָּא

וְזָכָר, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת, וְאֵין יָדוּעַ - אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, אֶלָּא הַזְּכָרִים יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. אַחַת בִּכְרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בִּכְרָה, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. הַשֵּׁנִי - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְחַיָּב בַּמַּתָּנוֹת. רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר, שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁחֲלִיפָיו בְּיַד כֹּהֵן - פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, וְרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, שֶׁהָיָה אוֹמֵר, אִם בְּכוֹר - יִתְּנֵהוּ לִי. וְאִם לָאו - יִתֵּן לִי מַתָּנוֹתָיו. מֵת אֶחָד מֵהֶן; רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יַחֲלֹקוּ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. זָכָר וּנְקֵבָה, וְאֵין יָדוּעַ - אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, אֶלָּא הַזָּכָר יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיֵאָכֵל בְּמוּמוֹ לַבְּעָלִים.

ו. הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאֵין יָדוּעַ אִם בִּכְרָה אוֹ לֹא בִּכְרָה. עֵז בַּת שְׁנָתָהּ - רַבִּי אַי לַכֹּהֵן. מִכָּאן וָאֵילָךְ - סָפֵק. רָחֵל בַּת שְׁנָתַיִם - רַבִּי אַי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וָאֵילָךְ - סָפֵק. פָּרָה בַּת שָׁלֹשׁ - רַבִּי אַי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וָאֵילָךְ - סָפֵק, וַחֲמוֹרָה כַּפָּרָה. רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמוֹרָה בַּת אַרְבַּע. עַד כָּאן דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. וּכְשֶׁנֶּאֶמְרוּ הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר: צָאוּ וְאִמְרוּ לוֹ לְיִשְׁמָעֵאל: טָעִיתָ! אִילּוּ בַּוָּלָד בִּלְבַד הָיְיתָה פּוֹטֵר בִּבְהֵמָה יָפָה הָיְיתָה אוֹמֵר, אֶלָּא אָמְרוּ, סִימָן וָלָד בַּבְּהֵמָה דַּקָּה טִנּוּף, וּבַגַּסָּה שִׁלְיָא, וּבְאִשָּׁה שִׁפִּיר וְשִׁלְיָא. וַאֲנִי אוֹמֵר: עֵז שֶׁטִּנְּפָה בַּת שִׁשָּׁה - יוֹלֶדֶת בַּת שְׁנָתָהּ, רָחֵל שֶׁטִּנְּפָה בַּת שְׁנָתָהּ - יוֹלֶדֶת בַּת שִׁשָּׁה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵינָהּ בָּאָה לְמִדָּה הַזֹּאת, אֶלָּא כָּל שֶׁיָּדוּעַ שֶׁבִּכְרָה - אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, וְשֶׁלֹּא בִּכְרָה - חֲרֵי זֶה לַכֹּהֵן. סָפֵק

הַשָּׁלֵם

- יֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁשָּׁפְעָה חֲרָרַת דָּם - טְעוּנָה קְבוּרָה, וְאֵין מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא. וְהַבָּא אַחֲרֶיהָ - פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה.

ז. הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִנִּיקָה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, הַבָּא אַחֲרֶיהָ - בְּכוֹר מְסֻפָּק, שֶׁמִּרַחֶמֶת אֶת שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַנִּכְנָס לְתוֹךְ עֶדְרוֹ בַּלַּיְלָה. וְרָאָה כְּעֶשֶׂר כַּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַבְכִּירוֹת שֶׁיָּלְדוּ. וּלְשַׁחֲרִית בָּא וּמָצָא זְכָרִים תְּלוּאִים בִּזְקֵנוֹת וּנְקֵבוֹת בְּמַבְכִּירוֹת - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא אֵצֶל זוֹ, וְשֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא אֵצֶל זוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַמּוֹסֵר בְּהֶמְתּוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים לִרְעוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, וּלְשַׁחֲרִית בָּא וּמָצָא זְכָרִים בִּזְקֵנוֹת, וּנְקֵבוֹת בְּמַבְכִּירוֹת - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, שֶׁמָּא הֵבִיא עוֹבֵד כּוֹכָבִים אֶת בְּנָהּ שֶׁל זוֹ אֵצֶל זוֹ, וְאֶת בְּנָהּ שֶׁל זוֹ אֵצֶל זוֹ. הַתּוֹלֵשׁ צֶמֶר מִבְּכוֹר תָּם, וְהִנִּיחַ בְּחַלּוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד לְאַחַר מִכֵּן וּשְׁחָטוֹ - חֲרֵי זֶה יִקָּבֵר בְּכוֹר. בַּעַל מוּם שֶׁתָּלַשׁ הַיְמֵנוּ, וְאַחַר כָּךְ מֵת; עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי רַבִּי יְהוּדָה: מוֹדֶה עֲקַבְיָא בָּזֶה שֶׁהוּא אָסוּר, עַל מָה נֶּחְלְקוּ? עַל שֶׁנִּטְמָא, שֶׁתָּלַשׁ הַיְמֵנוּ וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ, שֶׁעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מוֹדֶה רַבִּי חֲלַפְתָּא בָּזֶה שֶׁהוּא מֻתָּר, אֲבָל בִּיחוּד אָמְרוּ חֲכָמִים: יַנִּיחֶנּוּ בַּחַלּוֹן, שֶׁמָּא יֵשׁ תִּקּוּן, שֶׁאִם יְהֵא מֵת - אָסוּר. וְאִם שְׁחָטוֹ - יְהֵא מֻתָּר, עַל מָה נֶּחְלְקוּ? עַל שֶׁנִּטְמָא, שֶׁתָּלַשׁ הַיְמֵנוּ וְאַחַר כָּךְ מֵת, שֶׁעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת בִּכּוּרוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. עַד כַּמָּה יִשְׂרָאֵל חַיָּבִים לְטַפֵּל בַּבִּכּוּר? בַּבְּהֵמָה דַּקָּה שְׁלוֹשִׁים יוֹם, וּבַגַּסָּה חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּדַּקָּה שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁטִּפּוּלָהּ מְרֻבֶּה. בְּכוֹר תָּם בַּזְּמַן הַזֶּה - רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים עַד שֶׁלֹּא הֶרְאָהוּ לְמֻמְחֶה, מִשֶּׁהֶרְאָהוּ לְמֻמְחֶה, נוֹלָד בּוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ - רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ - אֵין רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ שְׁלוֹשִׁים יוֹם.

ב. כָּל קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ בַּבֶּטֶן וְיָצְאוּ בַּדֹּפֶן, קָדְשָׁה חָלָה עֲלֵיהֶן, הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר - אֵין קָדְשָׁה חָלָה עֲלֵיהֶן. כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁפָּתוּב בָּהֶן שָׁנָה שָׁנָה, כֵּיצַד שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָן - חֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, אֲפִלּוּ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים - חֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין.

ג. אֶחָד הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְאֶחָד כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ שָׁנָה שֶׁל רְגָלִים, וּרְגָלִים שֶׁל שָׁנָה - עוֹבֵר עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם "בַּל תְּאַחֵר".

ד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר בְּחֶזְקַת בַּעַל מוּם, וְנִמְצָא תָּמִים. מוּמִין שֶׁבָּעַיִן - אֵין מְבַקְּרִין אוֹתָן, מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁתַּנִּין לְאַחַר מִיתָה, וְשֶׁבַּגּוּף מְבַקְּרִין אוֹתָן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁבַּגּוּף אֵין מְבַקְּרִין, אֶלָּא חֲרֵי זֶה יְבַקֵּר. מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה וְרָאָה אֶת הַבְּכוֹר וְנִשְׁחַט עַל פִּיו, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וּבָא וְשָׁאַל אֶלְעָזָר בֶּן פַּדָּאי לַחֲכָמִים, וְאָמְרוּ: מְשֻׁלָּם מֻחֲצָה בַּדַּקָּה וּרְבִיעַ בַּגַּסָּה.

ה. הֶחְשׁוּד לְהֵיוֹת נוֹטֵל שְׂכָרוֹ וְדָן, שְׂכָרוֹ וּמֵעִיד - כָּל הַדִּינִין שֶׁדָּן וְכָל עֵדֻיּוֹת

הַשָּׁלֵם

שֶׁהֵעִיד - חֲרֵי אֵלּוּ בְּטֵלִין. אֲבָל נוֹתֵן לַדַּיָּן שְׂכַר דִּינוֹ וּלְעֵד שְׂכַר עֲדוּתוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: כָּשֵׁר לַדַּיָּן שֶׁיִּטּוֹל שָׂכָר, וּלְעֵד שֶׁיִּטּוֹל שְׂכַר עֲדוּתוֹ. הֶחָשׁוּד לִהְיוֹת נוֹטֵל שְׂכָרוֹ לְהַזּוֹת וּלְקַדֵּשׁ - מֵימָיו מֵי מְעָרָה וְאֶפְרוֹ אֵפֶר מִקְלֶה. וְאִם הָיָה כֹּהֵן - מְטַמְּאִתּוֹ מִתְרוּמָתוֹ, וּמַאֲכִילוֹ, וּמַשְׁקוֹ וְסָכוֹ. וְאִם הָיָה זָקֵן - מַרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר, וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: כָּעוּר הַדַּיָּן שֶׁנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ. הֶחָשׁוּד עַל הַבְּכוֹרוֹת - אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת צְבָאִים, וְלֹא עוֹרוֹת שֶׁאֵין עֲבוּדִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לוֹקְחִין הֵימֶנּוּ עוֹרוֹת שֶׁל נְקֵבָה שֶׁלֹּא בָּא לְכְלָל קְדֻשָּׁה מֵעוֹלָם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֶחָשׁוּד לִהְיוֹת מוֹכֵר תְּרוּמָה לְשֵׁם חֻלִּין - אֵין לוֹקְחִין הֵימֶנּוּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ זִיקַת תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, וְחָשׁוּד הוּא עַל הַטָּהֳרוֹת וְעַל הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. הֶחָשׁוּד לִהְיוֹת מְטַמֵּא לַמֵּתִים - נֶאֱמָן הוּא עַל יְדֵי צִיּוּן קְבָרוֹת. הֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית - חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת. חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת - אֵין חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית. חָשׁוּד עַל זֶה וְעַל זֶה - חָשׁוּד עַל הַטָּהֳרוֹת. יִשְׂרָאֵל חָשׁוּד עַל הַטָּהֳרוֹת - וְאֵין חָשׁוּד, לֹא עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת וְלֹא עַל הַשְּׁבִיעִית. חָשׁוּד עַל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - חָשׁוּד עַל כָּל מִצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, וְלֹא לְמַפְרֵעַ אֶלָּא מִכָּאן וּלְהַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר טו, כג): "מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה ה' וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם".

ו. כָּל פְּסוּלֵי מֻקְדָּשִׁין נִמְכָּרִין בָּאִטְלִיז וְנִשְׁחָטִין בָּאִטְלִיז, וְנִמְכָּרִים בְּלִיטְרָא, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר, שֶׁהֲנָאָתָן לַבְּעָלִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מַפִּיס אָדָם אֶת עַצְמוֹ בְּלִיטְרָא בַּבְּכוֹר, לְיַדֵּעַ מַה הִגִּיעוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מָצָא אָדָם אֶת חֲבֵרוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, אָמַר לוֹ: מַה

תּוֹסֶפְתָּא

אָכַלְתָּ הַיּוֹם? אָמַר לוֹ: מָן! יוֹדֵעַ שֶׁמְּהַמַּעֲשֶׂר אָכַל, מַה הַמָּן אֵין לוֹ דָּמִים - אַף מַעֲשֵׂר אֵין לוֹ דָּמִים. אָמַר לוֹ: קַיָּץ - יוֹדֵעַ שֶׁהַבְּכוֹר אָכַל, מַה הַקַּיִץ נִמְכַּר בְּזוֹל, אַף הַבְּכוֹר נִמְכַּר בְּזוֹל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין נִמְנִין עַל הַבְּכוֹרוֹת אֶלָּא הַכֹּהֲנִים בִּלְבַד, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אַף יִשְׂרָאֵל. רַבִּי עֲקִיבָה מַתִּיר אֲפִלּוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יב, טו): "כַּצְּבִי וְכָאַיָּל". בְּשַׂר בְּכוֹר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ לַנִּדּוֹת, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַאֲכִילִין אוֹתוֹ לַנִּדּוֹת. בְּכוֹר שֶׁאֲחָזוֹ דָּם - אֵין מַקִּיזִין לוֹ אֶת הַדָּם בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מוּם, אֲבָל מַקִּיזִין לוֹ אֶת הַדָּם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשֶׂה בּוֹ מוּם; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף נִשְׁחָט עַל אוֹתוֹ הַמּוּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ מֵת - אֵין מַקִּיזִין לוֹ אֶת הַדָּם. הָיָה בְּכוֹר, בְּעָטוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מוּם, אִם נִתְכַּוֵּן לְכָךְ - אָסוּר, וְאִם לָאו - מֻתָּר. כָּל הַמּוּמִין הָרְאוּיִן לָבֹא בִּידֵי אָדָם - רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל נֶאֱמָנִין. רוֹעֵי כֹּהֲנִים - אֵין נֶאֱמָנִין. חָזְרוּ לוֹמַר: נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ וְאֵין נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוֹסָאי אוֹמֵר: אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר אֶלָּא עַל פִּי שְׁנַיִם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִלּוּ בְּנוֹ וַאֲפִלּוּ בְּתּוֹ. רַבִּי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ עֲשָׂרָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת - אֵין נֶאֱמָנִין, שֶׁחֲשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ. אֵין שָׁמִין בְּכוֹרוֹת תְּמִימִין לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל שָׁמִין לָהֶן בְּכוֹרוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין. שָׁמִין בְּכוֹרוֹת תְּמִימִין לַכֹּהֲנִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּעֲלֵי מוּמִין. אֵין רוֹאִין אֶת הַבְּכוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְאִם אָמַר לוֹ: 'כֹּהֵן שְׁלָחַנִי אֶצְלְךָ', אוֹ שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן - רוֹאִין. כֹּהֵן כָּשֵׁר שֶׁהָיָה רוֹעֶה צֹאנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל - לֹא יֹאמַר לוֹ 'תֵּן לִי אֶת הַבְּכוֹרוֹת הַלָּלוּ', אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: 'אַרְבָּעָה טְמֵאִין שֶׁבְּעֶדְרְךָ' - תְּנֵם לִי! כָּל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם מַתִּיר חוּץ מִבְּכוֹר עַצְמוֹ. רוֹאֶה הוּא קָדָשָׁיו וּמַעֲשְׂרוֹתָיו שֶׁל עַצְמוֹ. וְנִשְׁאָל הוּא עַל הַטְּמֵאוֹת וְעַל הַטְּהֳרוֹת שֶׁל עַצְמוֹ.

ז. הָעוֹשֶׂה מוּם בְּבַעַל מוּם - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים. הַמְחַמֵּץ אֶת הַמְחֻמָּץ הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים. מְסָרַס אֶת הַמְסֹרָס - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים. מוּם שֶׁבְּגָלוּי - הֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ רַגְלוֹ קְטוּעָה וְעֵינוֹ סְמוּיָה - לֹא יִשָּׁחֵט אֶלָּא עַל פִּי מֻמְחֶה.

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. כָּל הַמּוּמִין פּוֹסְלִין בַּמְקֻדָּשִׁין וּפוֹסְלִין בַּבְּכוֹר. הַסֶּדֶק - כָּל שֶׁהוּא, פּוֹגֶמֶת אֶת הָאֹזֶן, בֵּין בִּידֵי אָדָם וּבֵין בִּידֵי שָׁמַיִם. אֵיזוֹ הִיא פְּגִימָה? כָּל שֶׁנּוֹתֵן אֶצְבָּעוֹ עָלֶיהָ וְהִיא חוֹגֶרֶת, עַד כַּמָּה תִּנָּקֵב? עַד כַּרְשִׁינָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תֵּיבֵשׁ עַד כַּעֲדָשָׁה. עַד כַּמָּה? רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשֻׁלָּם אוֹמֵר: עַד כְּדֵי שֶׁתִּפָּרֵךְ, וּקְרוֹבִין דִּבְרֵיהֶן לִהְיוֹת שָׁוִין.

ב. אֵיזֶה הוּא רֹק? שֶׁצָּף עַל גַּבֵּי הָעַיִן, וְלֹא הַמִּשְׁקָע בְּקַרְקַע הָעַיִן. חִלָּזוֹן כְּמִשְׁמָעוֹ, נָחָשׁ כְּמִשְׁמָעוֹ, עֵנָב כְּמַשְׁמָעוֹ, הָיְתָה בּוֹ יַבֶּלֶת וַחֲתָכָהּ, אִם יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם - יִשָּׁחֵט, וְאִם לָאו - לֹא יִשָּׁחֵט. וְרִיר קָבוּעַ אַרְבָּעִים יוֹם. מַיִם קְבוּעִין שְׁמוֹנִים יוֹם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רִיר קָבוּעַ שְׁמוֹנִים, מַיִם קְבוּעִין שְׁמוֹנִים, אָכַל לַח וְיָבֵשׁ שֶׁל בֵּית הַבַּעַל וְלֹא לַח וְיָבֵשׁ שֶׁל בֵּית הַשְּׁלָחִין, אָכַל לַח וַאֲחַר כָּךְ יָבֵשׁ - עוֹלִין לוֹ. יָבֵשׁ וַאֲחַר כָּךְ אָכַל לַח - אֵין

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

עוֹלִין. לְעוֹלָם אֵין עוֹלִין לוֹ, עַד שֶׁיֹּאכַל יָבֵשׁ אַחַר לַח. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: וְרִיר, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים יוֹם שֶׁמָּא יְהַלֵּךְ וְיֶחֱזֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם הָיְתָה עֵינוֹ דּוֹמַעַת - בְּיָדוּעַ שֶׁהַמַּיִם עוֹבְרִין. פְּסָקָה מִלִּהְיוֹת דּוֹמַעַת - בְּיָדוּעַ שֶׁהַמַּיִם קְבוּעִין. נִקְּבוּ חָטְמָיו זֶה לְתוֹךְ זֶה, מִבִּפְנִים - לֹא יִשְׁחַט, מִבַּחוּץ - יִשְׁחַט.

ג. אֵיזוֹ הִיא תְּיוֹמֶת? מִן הַתְּיוֹמֶת וְלִפְנִים, אוֹ מִן הַתְּיוֹמֶת שֶׁלִּפְנִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוּסָאי אוֹמֵר: אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר אֶלָּא עַל הַחִיצוֹנִית. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: אֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הַפְּנִימִית כָּל עִקָּר. נִפְגֶּמֶת סִירַת אַלְיָה בַּמַּקֶּדֶשִׁים - חֲרֵי זֶה מוּם. נִפְגַּם הַזּוֹבֶן כָּל שֶׁהוּא - חֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט. אֵיזֶהוּ זוֹבֶן? כִּיס וְלֹא הַזָּנָב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשֻׁלָּם: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּטְלוֹ זְאֵב וְחָזַר לִמְקוֹמוֹ. נֶחְתְּכָה זָנָב מִן הָעֶצֶם וְלֹא מִן הַפֶּרֶק אוֹ שֶׁהָיָה רֹאשׁ הַזָּנָב מֻפְצָל לִשְׁתֵּי עֲצָמוֹת, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּשָׂר בֵּין חוּלְיָא לְחוּלְיָא כְּמִלֹּא חוּלְיָא - חֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׁחֵט. אוֹ אֵין לָהּ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת - חֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט. הָיוּ לָהּ שְׁנַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּשְּׁנִיָּה אֶלָּא כְּפוּל - חֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׁחֵט. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּפָרָה שֶׁל בֵּית מְנַחֵם, שֶׁהוֹשִׁיבוּהוּ עַל עַפּוּזוֹ וּמְעֻכּוּהוּ בַּבֵּיצִים, וְלֹא יָצָאת אֶלָּא אַחַת, וְנִשְׁחֲטָה, וְנִמְצְאוּ שְׁנַיָּה דְּבוּקָה עַל הַכֶּסֶל, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָה וְהִכְשִׁיר. וּכְשֶׁנֶּאֶמְרוּ הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אָמַר: ״הֶאֱכִילְכֶם עֲקִיבָה נְבֵלוֹת״! נִטְּלוּ קַרְנַיִם וּטְלָפַיִם וְהַזָּכָר עִמָּהֶן - חֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט.

ד. אֵיזֶה יַתִּיר? כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ עֵינַיִם וְחָמֵשׁ רַגְלַיִם. הֶחְסֵר? שָׁלֹשׁ רַגְלַיִם וְעַיִן

הַשָּׁלֵם

אַחַת. אֵיזֶהוּ פָּסוּל? כָּל שֶׁהַכְּסָלִין יוֹצְאִים. נִשְׁתַּבְּרוּ רֹב צַלְעוֹתָיו, אוֹ שֶׁהָיָה בּוֹ מוּם מִבִּפְנִים - אֵינוֹ מוּם, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כא, יח): ״עִוֵּר אוֹ פִּסֵּחַ״, מַה עִוֵּר וּפִסֵּחַ הַמְיֻחָדִין, מוּם שֶׁבְּגָלוּי וְאֵין חוֹזֵר כוּ׳. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשֻׁלָּם: אֵילָא הָיָה מוֹנֶה מוּמִין בְּיַבְנֶה, וַאֲמָרָן לִפְנֵי חֲכָמִים, וְהוֹדוּ לוֹ. וְעוֹד שְׁלֹשָׁה הוֹסִיף. אָמְרוּ לוֹ: לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא אַחַת, שֶׁגַּלְגַּל עֵינוֹ עָגֹל כְּשֶׁל אָדָם, וּפִיו דּוֹמֶה כְּשֶׁל חֲזִיר, וְשֶׁנְּטַל רֹב הַלָּשׁוֹן. וְרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אָמַר: רֹב הַמְדַבֵּר בַּלָּשׁוֹן, בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ: חֲרֵי אֵלּוּ מוּמִין. שְׁפָתוֹ הַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה - חֲרֵי זֶה מוּם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הָיְתָה עֶלְיוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֶׁל חֲזִיר - חֲרֵי זֶה מוּם. פִּיו בָּלוּם, וְרַגְלָיו מוּהֲלָמוֹת מֻחֲמַת עַצְמוֹ - יִשָּׁחֵט, מֻחֲמַת הָרוּחַ - לֹא יִשָּׁחֵט. אָזְנָיו מְגֻפָּפוֹת בַּחֲסִיסָה אַחַת - לֹא יִשָּׁחֵט. בִּשְׁתֵּי חֲסִיסוֹת - יִשָּׁחֵט. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זָנָב הָרָחֵל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שָׁלֹשׁ חֻלְיוֹת - לֹא יִשָּׁחֵט. שְׁתַּיִם - יִשָּׁחֵט. זָנָב הָעֵגֶל שֶׁאֵינָהּ מַגַּעַת לָעֲרָקוֹב - חֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט. בְּאֵיזֶה עֲרָקוֹב אָמְרוּ? רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: בָּעֲרָקוֹב שֶׁבְּאֶמְצַע יָרֵךְ, עַד קֵבֶן הָעֶלְיוֹן, וְלֹא עַד קֵבֶן הַתַּחְתּוֹן.

ה. יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כְּמוּמִין, וְשׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בַּמִּקְדָּשׁ, וְאֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בַּגְּבוּלִין. וְאֵלּוּ הֵן: הַגּוּמִים, הַצּוֹמֵחַ, וְהַצּוֹמֵם, וּנְקֻבָּה. אֵיזֶה הוּא גּוּמִים? כָּל שֶׁאֵין לוֹ קַרְנַיִם. וְצוֹמֵחַ - כָּל שֶׁאֵין לוֹ אָזְנַיִם. צוֹמֵם - שֶׁאָזְנָיו מְגֻפָּפוֹת. רַבִּי אֶלְעָאי אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַנְדְּרוֹגִינוֹס בְּכוֹר הוּא, וּמוּמוֹ בּוֹ - יִשָּׁחֵט עָלָיו. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין קֶדֶשָׁה חָלָה

תּוֹסֶפְתָּא

עָלָיו, אֶלָּא יֵצֵא וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים טו, יט): ״כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַה׳ אֱלֹהֶיךָ״; שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ׳זָכָר׳ - מוֹצִיא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מִן הַכְּלָל.

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. מוּמִין אֵלּוּ, בֵּין קְבוּעִין וּבֵין עוֹבְרִין - פְּסוּלִין בָּאָדָם. יֶתֶר עֲלֵיהֶן אָדָם - צַנָּארוֹ שָׁמוּט וְשָׁקוּעַ. הַזַּבְלַגְנִים, וְהַקַּרְחָנִין, וְשֶׁאֵין לָהֶן שִׁנַּיִם, בַּעֲלֵי חֲטוֹטְרוֹת - כְּשֵׁרִים, אֲבָל פְּסוּלִין מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. סָרִיס אָדָם וּסְרִיס חַמָּה, פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה, הַשְּׁכַנְיָה וְהַסַּגְרִיס. אֵיזֶה הוּא שְׁכַנְיָה? שֶׁגִּבְיָנָיו שׁוֹכְבִין. סַגְרִיס שֶׁגִּבְיָנָיו אֶחָד שָׁחוֹר וְאֶחָד לָבָן. אֵיזֶהוּ הוּא סָכִי שֶׁמֵּשׁ? שֶׁרוֹאֶה אֶת הַחֶדֶר וְאֶת הָעֲלִיָּה כְּאַחַת. לִרְאוֹת אֶחָד רוֹאֶה שְׁנַיִם, הָא כֵּיצַד? רָאָה אֶת חֲבֵרוֹ וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא רוֹאֶה׳. חוֹטְמוֹ בָּלוּם וְסוֹלֵד וְנוֹטֵף. אָזְנָיו רְצוּמוֹת וְאָזְנָיו רְצוּעוֹת, וְעֵינָיו טְרוּטוֹת, וְעֵינָיו מְלוּדְנִיוֹת, וְעֵינָיו גְּדוֹלוֹת אוֹ קְטַנּוֹת. גְּדוֹלוֹת כְּשֶׁל עֵגֶל, קְטַנּוֹת כְּשֶׁל אַוָּז, וּבַעַל בּוֹהֲקִית, רוּחַ קַצְרִית בָּאָה עָלָיו, וּבֵין הַנְּפִלִים בָּאָה עָלָיו, נִכְפֶּה אֲפִלּוּ לִזְמַן מְרֻבֶּה.

ב. אֵיזֶה הוּא מְרוֹחַ אָשֶׁף? זֶה הַקָּלִיטִים שֶׁנִּכְנְסָה רוּחַ בַּאֲשָׁכָיו; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: זֶה הַשָּׁחוּף. פַּרְסָתוֹ חֲלוּלָה, עֲקוּמָה דּוֹמָה לְמַגָּל, שׁוֹקוֹ נָתוּן בְּאֶמְצַע רַגְלוֹ, מַכִּישׁ מִלְמַעְלָה וּמַפְסִיעַ מִלְמַטָּה, בַּעַל הַקִּיפִין וְהַשִּׁיּוּפְצָד, אֲצְבְּעוֹתָיו גְּרוּמוֹת, אֲצְבְּעוֹתָיו מְרוֹכָבוֹת זוֹ עַל זוֹ, אוֹ שֶׁהָיְתָה אֲצְבַע גְּדוֹלָה עֲקוּמָה - פָּסוּל. הָיְתָה בּוֹ שׁוּמָא, אִם יֵשׁ בָּהּ שֵׁעָר - פָּסוּל, אֵין בָּהּ שֵׁעָר - כָּשֵׁר. גְּדוֹלָה - פָּסוּל. קְטַנָּה - כָּשֵׁר. וְכַמָּה הִיא גְּדוֹלָה? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: עַד כְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי. יִתֶּרֶת - אִם יֵשׁ בָּהּ עֻצָּם - פָּסוּל. אִם לָאו - כָּשֵׁר. יַתִּיר - כְּגוֹן שֶׁהוּא אֹשֶׁר אֲצְבָעוֹת יָדָיו, וְאֶצְבְּעוֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ. רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר וְרַבִּי פּוֹסֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבִּי טַרְפוֹן, וְאָמַר: ׳כְּמוֹתוֹ יִרְבּוּ כֹהֲנִים גְּדוֹלִים בְּיִשְׂרָאֵל׳. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: כָּךְ אָמַר - ׳כְּמוֹתוֹ יִתְמַעֲטוּ נְתִינִים מְמְזָרִין בְּיִשְׂרָאֵל׳. אִטֵּר, בֵּין בְּיָדָיו וּבֵין בְּרַגְלָיו - פָּסוּל. הַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו כְּאַחַת, רַבִּי פּוֹסֵל וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. הַזִּיּוּר, וְהַלִּיפִּיז, וְהַתִּימִיז, וְהַלִּימִיז, וּלְוִיקָן, וְעַקְלָן, וְעַקְשָׁן, וְקַלְבָּן, וְהַקִּישָׁן - פְּסוּלִין בָּאָדָם וּכְשֵׁרִין בַּבְּהֵמָה.

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. הַבָּא אַחַר הַנְּפָלִים, אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא, בֶּן שְׁמוֹנָה וּבֶן תִּשְׁעָה שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ מֵת - בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְאֵין בְּכוֹר לַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כא, טז): ״לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת בֶּן הָאֲהוּבָה״ וְגוֹ׳. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בַּחַיִּים - פּוֹטֵר אֶת הַבָּא אַחֲרָיו מִן הַבְּכוֹרָה. אֲבָל לֹא חֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁל בֵּן. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בִכְּרוּ, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים בַּמַּחֲבֹא, מֵת אֶחָד מֵהֶן - שְׁנֵי בְכוֹר לַנַּחֲלָה וְאֵין בְּכוֹר לַכֹּהֵן. יָלְדָה הִיא וְכֹהֶנֶת, הִיא וּלְוִיָּה, הִיא וְהָאִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה, שְׁנֵי זְכָרִים - בְּכוֹר לַכֹּהֵן וְאֵין בְּכוֹר לַנַּחֲלָה, מֵת אֶחָד מֵהֶן, אוֹ שֶׁהָיָה זָכָר וּנְקֵבָה - אֵינוֹ בְּכוֹר, לֹא לַנַּחֲלָה וְלֹא לַכֹּהֵן.

ב. יֵשׁ שֶׁנּוֹתֵן עַל יְדֵי עַצְמוֹ, יֵשׁ שֶׁאָבִיו נוֹתֵן עַל יָדוֹ, יֵשׁ שֶׁהוּא וְאָבִיו נוֹתֵן עַל יָדוֹ,

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

יֵשׁ שֶׁהוּא וְאָבִיו נוֹתְנִין, לֹא הוּא וְלֹא אָבִיו נוֹתְנִין. אֵיזֶה הוּא שֶׁנּוֹתֵן עַל יְדֵי עַצְמוֹ? הוֹרָתוֹ שֶׁלֹּא בְקִדֻּשָּׁה וְלֵידָתוֹ שֶׁלֹּא בְקִדֻּשָּׁה - נוֹתֵן עַל יְדֵי עַצְמוֹ. סָפֵק בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן, וּבֶן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן - נוֹתֵן עַל יְדֵי עַצְמוֹ. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בִכְּרוּ, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים בַּמַּחֲבֵא, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן - הַשֵּׁנִי נוֹתֵן עַל יְדֵי עַצְמוֹ. אֵיזֶהוּ שֶׁאָבִיו נוֹתֵן עַל יָדוֹ? שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בִכְּרוּ, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים בַּמַּחֲבֵא - זֶה נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים וְזֶה נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן. נָתַן הָאָב חֲמֵשׁ סְלָעִים וָמֵת - הָאָב הַשֵּׁנִי חַיָּב, וְהַבָּנִים פְּטוּרִין. יָלְדָה הִיא וְכֹהֶנֶת, הִיא וּלְוִיָּה, הִיא וְהָאִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה, שְׁנֵי - אָבִיו נוֹתֵן עַל יָדוֹ. מֵת אֶחָד מֵהֶן, אוֹ שֶׁהָיָה זָכָר וּנְקֵבָה - לֹא הוּא וְלֹא אָבִיו נוֹתְנִין. אֵיזֶה הוּא שֶׁהוּא וְאָבִיו נוֹתְנִין? שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בִכְּרוּ, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים בַּמַּחֲבֵא - זֶה נוֹתֵן חֲמִשָּׁה סְלָעִים לַכֹּהֵן, וְזֶה נוֹתֵן חֲמִשָּׁה סְלָעִים לַכֹּהֵן. נָתַן הָאָב חֲמִשָּׁה סְלָעִים וָמֵת, הָאָב הַשֵּׁנִי חַיָּב וְהַבָּנִים פְּטוּרִין. מֵת אֶחָד מִן הַבָּנִים - הַבֵּן הַשֵּׁנִי חַיָּב וְהָאָבוֹת פְּטוּרִין. נָתַן הָאָב חֲמֵשׁ סְלָעִים, וּמֵת אֶחָד מִן הַבָּנִים - הֲרֵי כֻלָּן פְּטוּרִין. אַחַת בִּכְּרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בִכְּרָה, שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, מֵת אֶחָד מֵהֶן תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים - הֲרֵי כֻלָּן פְּטוּרִין. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בִכְּרוּ, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים בַּמַּחֲבֵא - זֶה נוֹתֵן חֲמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן, וְזֶה נוֹתֵן חֲמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן. נָתַן הָאָב חֲמִשָּׁה סְלָעִים לַכֹּהֵן, וּמֵתוּ הַבָּנִים עַד שֶׁלֹּא חָלְקוּ בִּנְכְסֵי אֲבִיהֶן - חַיָּבִין, מִשֶּׁחָלְקוּ בִּנְכְסֵי אֲבִיהֶם - פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מִשֶּׁחָלְקוּ בִּנְכְסֵי אֲבִיהֶם, אִם יֵשׁ לָזֶה

הַשָּׁלֵם

בַּעֲשָׂרָה דִּינָרִין מִשֶּׁל אֲבִיהֶם - חַיָּבִין, וְאִם לָאו - פְּטוּרִין. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁלֹּא בִכְּרוּ, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים בַּמַּחֲבֵא - נוֹתְנוֹת עֶשֶׂר סְלָעִים לַכֹּהֵן. מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מוֹצִיאוֹת מִיָּדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתְנוּ - מוֹצִיאוֹת מִיָּדוֹ, אִם לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים נָתְנוּ - אֵין יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

ג. לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ וְלַעֲלוֹת לָרֶגֶל - פּוֹדֶה אֶת עַצְמוֹ וְאַחַר כָּךְ עוֹלֶה לָרֶגֶל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹלֶה לָרֶגֶל וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת עַצְמוֹ, שֶׁזּוֹ מִצְוָה עוֹבֶרֶת. לִלְמֹד תּוֹרָה וְלִשָּׂא אִשָּׁה - לוֹמֵד וְאַחַר כָּךְ נוֹשֵׂא אִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵין יָכוֹל לֵישֵׁב בְּלֹא אִשָּׁה - נוֹשֵׂא אִשָּׁה וְאַחַר כָּךְ לוֹמֵד תּוֹרָה. הוּא לִלְמֹד תּוֹרָה וּבְנוֹ לִלְמֹד תּוֹרָה, הוּא לִישָּׂא אִשָּׁה וּבְנוֹ לִישָּׂא אִשָּׁה - הוּא קוֹדֵם אֶת בְּנוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה בְּנוֹ זָרִיז, וְתוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת בְּיָדוֹ - בְּנוֹ קוֹדְמוֹ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִרְצָה אֶת בְּנוֹ לִלְמֹד תּוֹרָה, הִדִּירוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה, וְהִתִּיר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי לְמַלֹּאת לוֹ חָבִית מַיִם, וּלְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר.

ד. חָמֵשׁ סְלָעִים שֶׁל בֵּן, שְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד, חֲמִשִּׁים שֶׁל אֹנֶס וְשֶׁל מְפַתֶּה, וּמֵאָה שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע - כֻּלָּן בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וּבְמָנֶה צוֹרִי, וְכֻלָּן נִפְדִּין בְּכֶסֶף וּבִשְׁוֵה כֶּסֶף, חוּץ מִמּוֹתַר שְׁקָלִים הָרְאוּיִן וּפְדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁאֵין בָּאִין אֶלָּא מִן הַמַּטְבֵּעַ. עֹגֶל זֶה לִפְדְיוֹן בְּנִי - אֵין בְּנוֹ פָּדוּי, אֲבָל אִם אָמַר: ׳עֹגֶל זֶה בַּחֲמִשָּׁה סְלָעִים לִפְדְיוֹן בְּנִי׳, וְ׳טַלִּית זֶה בַּחֲמִשָּׁה סְלָעִים לִפְדְיוֹן בְּנִי׳ - בְּנוֹ פָּדוּי. אֲבָל אֵין פּוֹדִין לֹא בַּעֲבָדִים, וְלֹא בִּשְׁטָרוֹת, וְלֹא בַּקַּרְקָעוֹת, וַאֲפִלּוּ אָמַר: ׳עֶבֶד זֶה בַּחֲמִשָּׁה סְלָעִים לִפְדְיוֹן בְּנִי׳, וְ׳קַרְקַע זוֹ בְּחָמֵשׁ סְלָעִים לִפְדְיוֹן

תּוֹסֶפְתָּא

בְּנִי - אֵין בְּנוֹ פָּדוּי, נָתַן הָאָב חֲמִשָּׁה סְלָעִים לַחֲמִשָּׁה כֹּהֲנִים - בְּנוֹ פָּדוּי, נְתָנָן לוֹ זוֹ אַחַר זוֹ, זוֹ אַחַר זוֹ - בְּנוֹ פָּדוּי. נְתָנָן לוֹ חָזַר וְנִטְלָן הֵימֶנּוּ - בְּנוֹ פָּדוּי, כָּךְ הָיָה רַבִּי טַרְפוֹן עוֹשֶׂה: נוֹטְלָן הֵימֶנּוּ, וְחוֹזֵר וְנוֹתְנוֹ לוֹ.

ה. אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ נְכָסִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ נְכָסִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם, שֶׁאַף שֶׁלֹּא הִשְׁבִּיחוּ בְּשֶׁלָּהֶן. כֵּיצַד? הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מוּחְכֶּרֶת וּמוּשְׁכֶּרֶת אֵצֶל אֲחֵרִים, רוֹעָה בָּאָפָר - בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בַּזְּרוֹעַ וּבַלְּחָיַיִם וּבַקֵּבָה. רַבִּי אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא פִלְּפְּלוּ בּוֹ יְתוֹמִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם - בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אֶלָּא בְּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ, אֲבָל בָּנוּ בְּנֵיָן וְנָטְעוּ נְטִיעָה - הַכֹּל שָׁוִין שֶׁנּוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. אִם אָמַר: 'אִי אֶפְשִׁי בְּשֶׁלֹּא לִטּוֹל וְשֶׁלֹּא לִתֵּן' - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. כֵּיצַד אֵין נוֹטֵל בָּרָאוּי כְּבַמֻּחְזָק? מֵת אָבִיו בְּחַיֵּי אָבִיו - נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְּכְסֵי אָבִיו, וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְּכְסֵי אֲבִי אָבִיו. וְאִם הָיָה בְּכוֹר - נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אַף מִנְּכְסֵי אֲבִי אָבִיו. הַבְּכוֹרָה וְהַיְּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהַמְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, וְהַמַּתָּנָה, נֶזֶק וַחֲצִי נֶזֶק, וְתַשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה - כֻּלָּן אֵין נוֹטְלוֹת בָּרָאוּי כְּבַמֻּחְזָק, אֲבָל נוֹתֵן לָהֶן מִשָּׁדֶה הַחוֹזֵר בַּיּוֹבֵל. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: הַיְּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, בְּנֵי מִשְׁפָּחָה נוֹתְנִין לוֹ מָעוֹת וּמוֹצִיאִין מִיָּדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לו, ט): "וְלֹא תִסֹּב נַחֲלָה מִמַּטֶּה לְמַטֶּה אַחֵר" וְגוֹ'.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה נוֹהֵג בִּגְדוֹלִים וּבְקְטַנִּים, בִּזְכָרִים וּבִנְקֵבוֹת, בִּתְמִימִים וּבַעֲלֵי מוּמִים, וּמְעַשְּׂרִין אוֹתָן מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יד, כב): "עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר" - בִּשְׁנֵי מַעֲשְׂרוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אֶחָד מַעְשַׂר דָּגָן וְאֶחָד מַעְשַׂר בְּהֵמָה; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: "שָׁנָה שָׁנָה", שֶׁל שָׁנָה אַתָּה מְעַשֵּׂר וְאִי אַתָּה מְעַשֵּׂר מִשָּׁנָה לַחֲבֶרְתָּהּ. גְּדָיָה שֶׁיָּלְדָה שָׁלֹשׁ בָּנוֹת, וּבָנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ נִכְנָסוֹת לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֲנִי רָאִיתִי גְּדָיָה שֶׁמִּתְעַשֶּׂרֶת בַּת שְׁנָתָהּ. הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה שֶׁל שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, אִם מַכִּיר בָּהּ שֶׁל שָׁנָה שָׁנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ - נִכְנֶסֶת לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. אִם לָאו - אֵין נִכְנֶסֶת לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר.

ב. מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה מִצְטָרֵף מְלֹא רֶגֶל רוֹעָה, וְלֹא מְלֹא רֶגֶל בְּהֵמָה מְהַלֶּכֶת. כַּמָּה רֶגֶל בְּהֵמָה? שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים מִיל. כֵּיצַד? הָיוּ לוֹ חֲמֵשׁ בִּסְפָר חֲנַנְיָא, וְחָמֵשׁ בִּסְפָר עוֹתְנַי, וְחָמֵשׁ בִּסְפָר בְּצִיפּוֹרִי - חֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת. חָמֵשׁ בִּסְפָר חֲנַנְיָא, וְחָמֵשׁ בְּצִיפּוֹרִי - עַד שֶׁיִּהְיוּ לוֹ אַפְלוּ אַחַת בְּצִיפּוֹרִי. הָיָה לוֹ בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִכָּאן וּמִכָּאן, כְּגוֹן הַשּׁוֹלְמִי מִנֵּרִי, וּשְׁתֵּי אַבְטִינְיוֹת - אֵין מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בָּאָרֶץ וְחוּצָה לָאָרֶץ. נָהָר הַיּוֹצֵא מִמְּעָרַת פַּמְיַיס, וְעוֹבֵר בִּימָּהּ שֶׁל סוֹפָנִי, וּבִימָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָא, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁמוֹ יַרְדֵּן - אֵין מִתְחַשֵּׁב עִם הַיַּרְדֵּן. אֵיזֶהוּ יַרְדֵּן? מִבֵּית יִרְחוֹ וּלְמַטָּה.

ג. אֵיזֶה לָקוּחַ? כָּל שֶׁמָּכְרוֹ לוֹ, וְחוֹזֵר וּלְקָחוֹ הֵימֶנּוּ, אוֹ שֶׁנְּתָנוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה, וְחוֹזֵר וּלְקָחוֹ הֵימֶנּוּ. אֲבָל הַלּוֹקֵחַ עֵבֶר פָּרָתוֹ שֶׁל

תּוֹסֶפְתָּא

חֲבֵרוֹ אַף עַל פִּי שֶׁיָּלְדָה אֵצֶל בְּעָלִים נִכְנֶסֶת לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. הַכֹּל נִכְנָס לְהִתְעַשֵּׂר, חוּץ מִן כִּלְאַיִם וְהַטַּרְפָּה; דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִשְּׁמוֹ, אַף יוֹצֵא דֹּפֶן וּמְחֻסָּר זְמַן וְהַיָּתוֹם. אֲבָל אֵיזֶה הוּא כִּלְאַיִם? רָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִן גְּדִי, אֲפִלּוּ כְּמִין כֶּבֶשׂ, וְעֵז שֶׁיָּלְדָה מִן הַכֶּבֶשׂ אֲפִלּוּ כְּמִין גְּדִי, טְרֵפָה כְּמַשְׁמָעָהּ, יוֹצֵא דֹּפֶן כְּמַשְׁמָעוֹ. אֵין פָּחוֹת מִשְּׁמוֹנַת יָמִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְחֻסָּר זְמַן נִכְנָס לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר.

ד. הַנִּרְבָּע, וְהַמֻּקְצֶה, וְהַנֶּעֱבָד, אֶתְנַן וּמְחִיר, וְטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס - אֵין נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן: טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס - אֵין נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר, שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'זָכָר' - מוֹצִיא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מִן הַכְּלָל.

ה. אֵיזֶהוּ אֶתְנַן? כָּל שֶׁנָּתַן לָהּ עֵבֶר פָּרָתוֹ, וְחָזַר וּלְקָחוֹ הֵימֶנָּה. אֵיזֶהוּ מְחִיר? כָּל שֶׁהֶחְלִיף לוֹ עֵבֶר פָּרָתוֹ, וְחָזַר וּלְקָחוֹ הֵימֶנּוּ.

ו. שָׁלֹשׁ גְּרָנוֹת לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, בִּפְרֹס הַפֶּסַח וּבִפְרֹס עֲצֶרֶת וּבִפְרֹס הֶחָג - אֵין לָהֶן קִצְבָה; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין פָּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם לָרֶגֶל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי: הוֹאִיל וְאִלּוּ אוֹמֵר בְּאֶחָד בְּאֱלוּל, וְאִלּוּ אוֹמֵר בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי, הָאֱלוּלַיִּין מִתְעַשְּׂרִין בְּעַצְמָן, כֵּיצַד? נוֹלְדוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בְּאָב וַחֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל, חֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל וַחֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי, וַחֲמִשָּׁה בְּאָב וַחֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי - אֵין מִצְטָרְפִין. חֲמִשָּׁה

הַשָּׁלֵם

בְּתִשְׁרֵי וַחֲמִשָּׁה בְּאָב - הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין.

ז. כֵּיצַד מְעַשְּׂרִין? מַעֲמִיד אִמָּהוֹת מִבַּחוּץ וְהֵן גּוֹעוֹת, וְהַבָּנִים יוֹצְאִין לִקְרָאתָן. יָצְאוּ שְׁמִינִי וּתְשִׁיעִי כְּאֶחָד - הֲרֵי זֶה מַשְׁלִים עֲלֵיהֶם. הַתְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ. עֲשִׂירִי וְאַחַד עָשָׂר - כֻּלָּן יָמוּתוּ. הָיָה מוֹנֶה רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן, מֵת רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן - הֲרֵי זֶה מַשְׁלִים עֲלֵיהֶן. הָיָה מוֹנֶה וּקְרָאוֹ חֲבֵרוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ - הֲרֵי זֶה מַשְׁלִים עֲלֵיהֶם, הָיָה מוֹנֶה וְחָשְׁכָה לֵיל שַׁבָּת - הֲרֵי זֶה מַשְׁלִים עֲלֵיהֶם. הָיָה מוֹנֶה וְהוֹצִיא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ מִן הַדִּיר, וְחָזַר, כְּמִנְיָן לְכָל דָּבָר, מָנָאן רְבוּעִין, אוֹ עוֹמְדִין - הֲרֵי זֶה מַשְׁלִים עֲלֵיהֶן. הָיָה מוֹנֶה, וְקָפַץ מִן הַמְּנוּיִן לְשֶׁאֵין מְנוּיִן, אִם מַכִּירוֹ - פָּטוּר וְהֵן חַיָּבִין. וְאִם לָאו - הֲרֵי כֻּלָּן פְּטוּרִין, נִתְעָרֵב בָּהֶן יָתוֹם אוֹ לָקוֹחַ - הֲרֵי כֻּלָּן פְּטוּרִין. הָיָה לוֹ עֲשָׂרָה וּמָנָה חֲמִשָּׁה, וּמֵת אֶחָד מִן הַמְּנוּיִן - הֲרֵי זֶה מַשְׁלִים עֲלֵיהֶן מִשֶּׁאֵינָן מְנוּיִן, אֲלוּ שֶׁמִּנּוּ פְּטוּרִין וְהַשְּׁאָר יִצְטָרְפוּ לַגֹּרֶן הַבָּא. הָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר, לֹא יֹאמַר: 'הֲרֵינִי מַכְנִיס עֲשָׂרָה מֵהֶן לַדִּיר', אֶלָּא מַכְנִיס אֶת כֻּלָּן וּמוֹנֶה מֵהֶן עֲשָׂרָה, וְהַשְּׁאָר יִתְעַשְּׂרוּ לְשָׁנָה הַבָּאָה. מָנָאן לְמַפְרֵעַ - עֲשִׂירִי שֶׁבְּכֻלָּן מְקֻדָּשׁ. קָרָא לַתְּשִׁיעִי 'תְּשִׁיעִי', לָעֲשִׂירִי 'עֲשִׂירִי', לְאַחַד עָשָׂר 'אַחַד עָשָׂר', תְּשִׁיעִי לְחֻלִּין עֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר אַחַד עָשָׂר חֻלִּין. קָרָא לַתְּשִׁיעִי 'עֲשִׂירִי', וְלָעֲשִׂירִי 'תְּשִׁיעִי', וּלְאַחַד עָשָׂר 'אַחַד עָשָׂר', תְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, עֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר וְאַחַד עָשָׂר קָרֵב שְׁלָמִים. קָרָא לַתְּשִׁיעִי 'תְּשִׁיעִי', וְלָעֲשִׂירִי 'תְּשִׁיעִי', וּלְאַחַד עָשָׂר 'עֲשִׂירִי', תְּשִׁיעִי חֻלִּין וַעֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר, וְאַחַד עָשָׂר קָרֵב שְׁלָמִים. קָרָא לַתְּשִׁיעִי 'עֲשִׂירִי' לָעֲשִׂירִי

תּוֹסֶפְתָּא

׳תְּשִׁיעִי׳, וּלְאַחַד עָשָׂר ׳עֲשִׂירִי׳ - שְׁלָשְׁתָּן מְקֻדָּשִׁין. תְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, עֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר, אַחַד עָשָׂר קָרֵב שְׁלָמִים, וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, קָרָא לַתְּשִׁיעִי ׳תְּשִׁיעִי׳, וְלַעֲשִׂירִי ׳עֲשִׂירִי׳, וּלְאַחַד עָשָׂר ׳עֲשִׂירִי׳ - אֵין אַחַד עָשָׂר מְקֻדָּשׁ. זֶה הַכְּלָל, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ - אֵין אַחַד עָשָׂר מְקֻדָּשׁ, עַד שֶׁיִּשְׁתֹּק בַּתְּשִׁיעִי, וְיִקְרָא לָעֲשִׂירִי ׳תְּשִׁיעִי׳ וּלְאַחַד עָשָׂר ׳עֲשִׂירִי׳. בְּהֵמָה שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהּ סָפֵק מַעֲשֵׂר בִּזְמַן הַזֶּה - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ. סָפֵק אֶחָד עָשָׂר - הֲרֵי כֻּלָּן יְמוּתוּ. מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִין - מוֹכְרִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי ׳הָשֵׁב אֲבֵדָה׳ לַבְּעָלִים. מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁשְּׁחָטוֹ, גִּידָיו, וְקַרְנָיו, וַעֲצָמָיו, וּטְלָפָיו, וְחֶלְבּוֹ, וְעוֹרוֹ, וּגְיִדָתוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין.

מַסֶּכֶת עֲרָכִין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְרֻבָּה מִדַּת מַעֲרִיכִין מִמִּדַּת נֶעֱרָכִין, שְׁחֹרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן נֶעֱרָכִין, אֲבָל לֹא מַעֲרִיכִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְרֻבָּה מִדַּת מַעֲרִיכִין מִמִּדַּת נֶעֱרָכִין, טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס - מַעֲרִיכִין וְלֹא נֶעֱרָכִין, אַף הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים יְהֵא מַעֲרִיךְ וְלֹא נֶעֱרָךְ.

ב. נָשִׁים וַעֲבָדִים נוֹדְרִין וְנִדָּרִין, נֶעֱרָכִין וּמַעֲרִיכִין, אִם יֵשׁ לָהֶן בַּזְּמַן הַזֶּה - גּוֹבִין מֵהֶן, אִם לָאו - כּוֹתְבִין עֲלֵיהֶן, וְגוֹבִין מֵהֶן לְאַחַר זְמַן, הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - נוֹדְרִין וּמַדִּירִין. הַקִּיטְעִין וּמְכִי שְׁחִין, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶן דָּמִין - יֵשׁ לָהֶן נֶעֱרָכִין. הַגּוֹסֵס וּבֶן שְׁמוֹנֶה - לֹא נָדַר וְלֹא נֶעֱרָךְ, וְהַיּוֹצֵא לְהָרֵג - לֹא נָדַר וְלֹא נֶעֱרָךְ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: נֶעֱרָךְ, מִפְּנֵי שֶׁדָּמָיו קְצוּבִין, אֲבָל אֵין נָדָר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין דָּמָיו קְצוּבִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹדֵר,

הַשָּׁלֵם

מַעֲרִיךְ וּמַקְדִּישׁ, וְאִם הִזִּיק - חַיָּב בְּתַשְׁלוּמִין. הָאִשָּׁה שֶׁיָּצְאָה לְהָרֵג, הוֹצִיא עֵבָר אֶת יָדוֹ - מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד, שֶׁאִלּוּ יָלְדָה, הָיוּ וְלָדוֹתֶיהָ נִסְקָלִים. הָאִשָּׁה שֶׁיּוֹצֵאת לְהָרֵג, אָמְרָה: ׳תְּנוּ שַׁעֲרִי לְבִתִּי׳ - נוֹתְנִין לָהּ. מֵתָה סְתָם - אֵין נוֹתְנִין לָהּ, שֶׁהַמֵּתִים אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה.

ג. עֵרֶךְ עָנִי סֶלַע, עֵרֶךְ עָשִׁיר כָּתוּב בַּתּוֹרָה. הָיָה בִּידוֹ סֶלַע וְנָתַן הֵימֶנּוּ שִׁלְשָׁה דִּינָרִים, וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן דִּינָר הָאַחֲרוֹן עַד שֶׁהֶעֱשִׁיר - מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל, שֶׁאִלּוּ מִתְחַלָּה נָתַנּוּ - פָּטוּר. הָיוּ בְיָדוֹ שִׁלְשִׁים סֶלַע, וְנָתַן מֵהֶן עֶשְׂרִים וְתִשַּׁע, וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן אֶת הָאַחֲרוֹנָה עַד שֶׁהֶעֱשִׁיר - מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל.

ד. פָּרִים שֶׁל חַג, אֵין פָּחוֹת מִשְּׁבָעָה וְלֹא יוֹתֵר עַל אַרְבָּעָה עָשָׂר. אֵין פָּחוֹת בַּטוֹעָה פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא יַתִּיר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר. אֵין בַּנְּגָעִים פָּחוֹת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יַתִּיר עַל שִׁלְשָׁה שָׁבוּעוֹת. אֵין פּוֹחֲתִים מֵאַרְבָּעָה חֲדָשִׁים הַמְּעֻבָּרִים בַּשָּׁנָה, לֹא נִרְאָה לְהוֹסִיף יַתִּיר עַל שְׁמוֹנָה. מְעוֹלָם לֹא נִרְאוּ שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים הַמְעֻבָּרִים בְּשָׁנָה, זוֹ אַחַר זוֹ. בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין זְמַנּוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ - נוֹהֲגִין אֶחָד מְעֻבָּר וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּר. וְכֵן בַּגָּלְיוֹת נוֹהֲגִין אֶחָד מְעֻבָּר וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּר. הָיוּ נוֹהֲגִין תַּמּוּז בִּזְמַנּוֹ וְהָאָב מְעֻבָּר, וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לָהֶן שֶׁאָב בִּזְמַנּוֹ - מַנִּיחִין אוֹתוֹ, וּמוֹנִין מִכָּאן וָאֵילָךְ אֶחָד מְעֻבָּר וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּר. עֲצֶרֶת, פְּעָמִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּחֲמִשָּׁה וּבְשִׁשָּׁה וּבְשִׁבְעָה, לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חָל לִהְיוֹת בַּחֲמִשָּׁה - סִימָן רַע לָעוֹלָם, בְּשִׁשָּׁה - סִימָן בֵּינוֹנִי, בְּשִׁבְעָה - סִימָן יָפֶה לָעוֹלָם. וְכֵן מָצִינוּ שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין לִפְנֵי הַר סִינַי,

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

נִמְשָׁכִין לַאֲחוֹרֵיהֶם שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל, וּבָאִין לִפְנֵיהֶם שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל, עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִיל, הָיָה הַיּוֹם בָּרוּר וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּלְחִין מִפְּנֵי הָאֵשׁ, אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעַנְנֵי כָּבוֹד: רִבְצוּ טַל לִפְנֵי בָנַי, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים ה, ד): ״ה׳ בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְׂדֵה אֱדוֹם״. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַרְבִּיץ לִפְנֵיהֶם טְלָלִים וּגְשָׁמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סח, י): ״גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים״ וְגוֹ׳. אֵין עֲצֶרֶת חָל לִהְיוֹת אֶלָּא בְּיוֹם הָנֶף. אֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה חָל לִהְיוֹת אֶלָּא בְּיוֹם הָנֶף, וּבְיוֹם עִבּוּרוֹ. אֲחֵרִים אוֹמְרִין: אֵין בֵּין עֲצֶרֶת לַעֲצֶרֶת וְאֵין בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶלָּא אַרְבָּעָה יָמִים בִּלְבַד, וְאִם הָיְתָה שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת חֲמִשָּׁה.

ה. אֵין בַּעֲרָכִין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם. וְאֵין בִּנְזִירוּת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, וּמוֹסִיפִין עַל עוֹלָם.

ו. הֶחָלִיל אֵין דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דּוֹחֶה. לֹא הָיָה מַכֶּה בִּשְׁנֵי חֲלִילִין אֶלָּא בְּחָלִיל אֶחָד. לֹא הָיָה מְחַלֵּק אֶלָּא בְּשֶׁל קָנֶה, מִפְּנֵי שֶׁמְּחַלֵּק יָפֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַדְּרָאוּלִים לֹא הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁמְּעַרְבֵּב אֶת הַקּוֹל, וּמְקַלְקֵל אֶת הַנְּעִימָה. אֵלּוּ הֵן מַכִּין לִפְנֵי מִזְבֵּחַ: עַבְדֵי כְּהוּנָּה הָיוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַבְדֵי לְוָיָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִשְׁפַּחַת בֵּית הַפְּגָרִים, בַּיִת צְפָרְיָא מִיָּמָאִים - מַשִּׁיאִין לַכְּהֻנָּה; רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: מִכִּירָן הָיִיתִי וּלְוִיִּם הָיוּ.

הושע פרק ב

א וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־
יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־יֵאָמֵר לָהֶם
לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל־חָי: **ב** וְנִקְבְּצוּ
בְּנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ
אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם
יִזְרְעֶאל: **ג** אִמְרוּ לַאֲחֵיכֶם עַמִּי וְלַאֲחוֹתֵיכֶם
רֻחָמָה: **ד** רִיבוּ בְאִמְּכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאָנֹכִי לֹא אִישָׁהּ וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ וְנַאֲפוּפֶיהָ
מִבֵּין שָׁדֶיהָ: **ה** פֶּן־אַפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהַצַּגְתִּיהָ
כְּיוֹם הִוָּלְדָהּ וְשַׂמְתִּיהָ כַמִּדְבָּר וְשַׁתִּתְהָ כְּאֶרֶץ צִיָּה
וַהֲמִתִּיהָ בַּצָּמָא: **ו** וְאֶת־בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי
זְנוּנִים הֵמָּה: **ז** כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם כִּי
אָמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי
צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי: **ח** לָכֵן הִנְנִי־שָׂךְ אֶת־
דַּרְכֵּךְ בַּסִּירִים וְגָדַרְתִּי אֶת־גְּדֵרָהּ וּנְתִיבוֹתֶיהָ לֹא
תִמְצָא: **ט** וְרָדְפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תַשִּׂיג אֹתָם
וּבִקְשָׁתַם וְלֹא תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה
אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אָז מֵעָתָּה: **י** וְהִיא
לֹא יָדְעָה כִּי אָנֹכִי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ
וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הִרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ
לַבָּעַל: **יא** לָכֵן אָשׁוּב וְלָקַחְתִּי דְגָנִי בְּעִתּוֹ
וְתִירוֹשִׁי בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכַסּוֹת
אֶת־עֶרְוָתָהּ: **יב** וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נַבְלָתָהּ לְעֵינֵי
מְאַהֲבֶיהָ וְאִישׁ לֹא־יַצִּילֶנָּה מִיָּדִי: **יג** וְהִשְׁבַּתִּי כָּל־
מְשׂוֹשָׂהּ חַגָּהּ חָדְשָׁהּ וְשַׁבַּתָּהּ וְכֹל
מוֹעֲדָהּ: **יד** וְהַשְׁמֹתִי גַּפְנָהּ וּתְאֵנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה
אֶתְנָה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתְנוּ־לִי מְאַהֲבַי וְשַׂמְתִּים
לְיַעַר וַאֲכָלָתַם חַיַּת הַשָּׂדֶה: **טו** וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ
אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תְּקַטֵּיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָהּ
וְחֶלְיָתָהּ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאֹתִי שָׁכְחָה נְאֻם־
יְהוָה: {ס} **טז** לָכֵן הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהֹלַכְתִּיהָ
הַמִּדְבָּר וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ: **יז** וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־
כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת־עֵמֶק עָכוֹר לְפֶתַח תִּקְוָה
וְעָנְתָה שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ וּכְיוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־
מִצְרָיִם: **יח** וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה תִּקְרְאִי
אִישִׁי וְלֹא־תִקְרְאִי־לִי עוֹד בַּעְלִי: **יט** וַהֲסִרֹתִי
אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־יִזָּכְרוּ עוֹד
בִּשְׁמָם: **כ** וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חַיַּת
הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וְקֶשֶׁת
וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֶשְׁבֹּר מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים
לָבֶטַח: **כא** וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי
בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד
וּבְרַחֲמִים: **כב** וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת־
יְהוָה: {פ}
כג וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם־יְהוָה אֶעֱנֶה
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־הָאָרֶץ: **כד** וְהָאָרֶץ
תַּעֲנֶה אֶת־הַדָּגָן וְאֶת־הַתִּירוֹשׁ וְאֶת־הַיִּצְהָר וְהֵם
יַעֲנוּ אֶת־יִזְרְעֶאל: **כה** וּזְרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ
וְרִחַמְתִּי אֶת־לֹא רֻחָמָה וְאָמַרְתִּי לְלֹא־עַמִּי עַמִּי־
אַתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהָי: {פ}

הושע פרק ג

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד לֵךְ אֱהַב־אִשָּׁה אֲהֻבַת
רֵעַ וּמְנָאֶפֶת כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם
פֹּנִים אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאֹהֲבֵי אֲשִׁישֵׁי
עֲנָבִים: **ב** וָאֶכְרֶהָ לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף וְחֹמֶר
שְׂעֹרִים וְלֶתֶךְ שְׂעֹרִים: **ג** וָאֹמַר אֵלֶיהָ יָמִים רַבִּים
תֵּשְׁבִי לִי לֹא תִזְנִי וְלֹא תִהְיִי לְאִישׁ וְגַם־אֲנִי

אֲלֵיךְ: **ד** כִּי | יָמִים רַבִּים יֵשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין
מֶלֶךְ וְאֵין שָׂר וְאֵין זֶבַח וְאֵין מַצֵּבָה וְאֵין אֵפוֹד
וּתְרָפִים: **ה** אַחַר יָשֻׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִיד מַלְכָּם וּפָחֲדוּ אֶל־יְהוָה
וְאֶל־טוּבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: {פ}

הושע פרק ד

א שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי רִיב לַיהוָה
עִם־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין־אֱמֶת וְאֵין־חֶסֶד וְאֵין־
דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ: **ב** אָלָה וְכַחֵשׁ וְרָצֹחַ וְגָנֹב
וְנָאֹף פָּרָצוּ וְדָמִים בְּדָמִים נָגָעוּ: **ג** עַל־כֵּן | תֶּאֱבַל
הָאָרֶץ וְאֻמְלַל כָּל־יוֹשֵׁב בָּהּ בְּחַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וְגַם־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵפוּ: **ד** אַךְ אִישׁ אַל־יָרֶב
וְאַל־יוֹכַח אִישׁ וְעַמְּךָ כְּמְרִיבֵי כֹהֵן: **ה** וְכָשַׁלְתָּ
הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם־נָבִיא עִמָּךְ לָיְלָה וְדָמִיתִי
אִמֶּךָ: **ו** נִדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הָדַעַת כִּי־אַתָּה הַדַּעַת
מָאַסְתָּ ואמאסאך וְאֶמְאָסְךָ מִכַּהֵן לִי וַתִּשְׁכַּח
תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֶשְׁכַּח בָּנֶיךָ גַּם־אָנִי: **ז** כְּרָבָּם כֵּן
חָטְאוּ־לִי כְּבוֹדָם בְּקָלוֹן אָמִיר: **ח** חַטַּאת עַמִּי
יֹאכֵלוּ וְאֶל־עֲוֹנָם יִשְׂאוּ נַפְשָׁוֹ: **ט** וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן
וּפָקַדְתִּי עָלָיו דְּרָכָיו וּמַעֲלָלָיו אָשִׁיב לוֹ: **י** וְאָכְלוּ
וְלֹא יִשְׂבָּעוּ הִזְנוּ וְלֹא יִפְרֹצוּ כִּי־אֶת־יְהוָה עָזְבוּ
לִשְׁמֹר: **יא** זְנוּת וְיַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח־לֵב: **יב** עַמִּי
בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמַקְלוֹ יַגִּיד לוֹ כִּי רוּחַ זְנוּנִים הִתְעָה
וַיִּזְנוּ מִתַּחַת אֱלֹהֵיהֶם: **יג** עַל־רָאשֵׁי הֶהָרִים
יְזַבֵּחוּ וְעַל־הַגְּבָעוֹת יְקַטֵּרוּ תַּחַת אַלּוֹן וְלִבְנֶה
וְאֵלָה כִּי טוֹב צִלָּהּ עַל־כֵּן תִּזְנֶינָה בְּנוֹתֵיכֶם
וְכַלּוֹתֵיכֶם תְּנָאַפְנָה: **יד** לֹא־אֶפְקֹוד עַל־בְּנוֹתֵיכֶם
כִּי תִזְנֶינָה וְעַל־כַּלּוֹתֵיכֶם כִּי תְנָאַפְנָה כִּי־הֵם עִם־
הַזֹּנוֹת יִפָּרֵדוּ וְעִם־הַקְּדֵשׁוֹת יְזַבֵּחוּ וְעָם לֹא־יָבִין
יִלָּבֵט: **טו** אִם־זֹנֶה אַתָּה יִשְׂרָאֵל אַל־יֶאְשַׁם
יְהוּדָה וְאַל־תָּבֹאוּ הַגִּלְגָּל וְאַל־תַּעֲלוּ בֵּית אָוֶן
וְאַל־תִּשָּׁבְעוּ חַי־יְהוָה: **טז** כִּי כְּפָרָה סָרָרָה סֹרֵרָה
יִשְׂרָאֵל עַתָּה יִרְעֵם יְהוָה כְּכֶבֶשׂ
בַּמֶּרְחָב: **יז** חֻבָּר עֲצַבִּים אֶפְרַיִם הַנַּח־לוֹ: **יח** סָר
סָבְאָם הַזְנֵה הִזְנּוּ אָהֲבוּ הֵבּוּ קָלְוֹן
מָגִנֶּיהָ: **יט** צָרַר רוּחַ אוֹתָהּ בְּכַנְפֶּיהָ וְיֵבֹשׁוּ
מִזִּבְחוֹתָם: {פ}

הושע פרק ה

א שִׁמְעוּ־זֹאת הַכֹּהֲנִים וְהַקְשִׁיבוּ | בֵּית יִשְׂרָאֵל
וּבֵית הַמֶּלֶךְ הַאֲזִינוּ כִּי לָכֶם הַמִּשְׁפָּט כִּי־פַח
הֱיִיתֶם לְמִצְפָּה וְרֶשֶׁת פְּרוּשָׂה עַל־
תָּבוֹר: **ב** וְשַׁחֲטָה שַׂטִּים הֶעְמִיקוּ וַאֲנִי מוּסָר
לְכֻלָּם: **ג** אֲנִי יָדַעְתִּי אֶפְרַיִם וְיִשְׂרָאֵל לֹא־נִכְחַד
מִמֶּנִּי כִּי עַתָּה הָזֵנִית אֶפְרַיִם נִטְמָא
יִשְׂרָאֵל: **ד** לֹא יִתְּנוּ מַעַלְלֵיהֶם לָשׁוּב אֶל־
אֱלֹהֵיהֶם כִּי רוּחַ זְנוּנִים בְּקִרְבָּם וְאֶת־יְהוָה לֹא
יָדָעוּ: **ה** וְעָנָה גְאוֹן־יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו וְיִשְׂרָאֵל
וְאֶפְרַיִם יִכָּשְׁלוּ בַּעֲוֹנָם כָּשַׁל גַּם־יְהוּדָה
עִמָּם: **ו** בְּצֹאנָם וּבִבְקָרָם יֵלְכוּ לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה
וְלֹא יִמְצָאוּ חָלַץ מֵהֶם: **ז** בַּיהוָה בָּגָדוּ כִּי־בָנִים
זָרִים יָלָדוּ עַתָּה יֹאכְלֵם חֹדֶשׁ אֶת־חֶלְקֵיהֶם:
{ס} **ח** תִּקְעוּ שׁוֹפָר בַּגִּבְעָה חֲצֹצְרָה בָּרָמָה
הָרִיעוּ בֵּית אָוֶן אַחֲרֶיךָ בִּנְיָמִין: **ט** אֶפְרַיִם לְשַׁמָּה
תִּהְיֶה בְּיוֹם תּוֹכֵחָה בְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל הוֹדַעְתִּי
נֶאֱמָנָה: **י** הָיוּ שָׂרֵי יְהוּדָה כְּמַסִּיגֵי גְּבוּל עֲלֵיהֶם
אֶשְׁפּוֹךְ כַּמַּיִם עֶבְרָתִי: **יא** עָשׁוּק אֶפְרַיִם רְצוּץ
מִשְׁפָּט כִּי הוֹאִיל הָלַךְ אַחֲרֵי־צָו: **יב** וַאֲנִי כָּעָשׁ
לְאֶפְרַיִם וְכָרָקָב לְבֵית יְהוּדָה: **יג** וַיַּרְא אֶפְרַיִם

אֶת־חָלְיוֹ וְיהוּדָה אֶת־מְזֹרוֹ וַיֵּלֶךְ אֶפְרַיִם אֶל־
אַשּׁוּר וַיִּשְׁלַח אֶל־מֶלֶךְ יָרֵב וְהוּא לְא יוּכַל לִרְפֹּא
לָכֶם וְלְא־יִגְהֶה מִכֶּם מָזוֹר: יד כִּי אָנֹכִי כַּשַּׁחַל
לְאֶפְרַיִם וְכַכְּפִיר לְבֵית יְהוּדָה אֲנִי אֲנִי אֶטְרֹף
וְאֵלֵךְ אֶשָּׂא וְאֵין מַצִּיל: טו אֵלֵךְ אָשׁוּבָה אֶל־
מְקוֹמִי עַד אֲשֶׁר־יֶאְשְׁמוּ וּבִקְשׁוּ פָנָי בַּצַּר לָהֶם
יְשַׁחֲרֻנְנִי:

הושע פרק ו

א לְכוּ וְנָשׁוּבָה אֶל־יְהוָה כִּי הוּא טָרָף וְיִרְפָּאֵנוּ יַךְ
וַיַּחְבְּשֵׁנוּ: ב יְחַיֵּנוּ מִיֹּמָיִם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִמֵנוּ
וְנִחְיֶה לְפָנָיו: ג וְנֵדְעָה נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת־יְהוָה
כְּשַׁחַר נָכוֹן מֹצָאוֹ וְיָבֹוא כַגֶּשֶׁם לָנוּ כְּמַלְקוֹשׁ יוֹרֶה
אָרֶץ: ד מָה אֶעֱשֶׂה־לְּךָ אֶפְרַיִם מָה אֶעֱשֶׂה־לְּךָ
יְהוּדָה וְחַסְדְּכֶם כַּעֲנַן־בֹּקֶר וְכַטַּל מַשְׁכִּים
הֹלֵךְ: ה עַל־כֵּן חָצַבְתִּי בַּנְּבִיאִים הַרַגְתִּים
בְּאִמְרֵי־פִי וּמִשְׁפָּטֶיךָ אוֹר יֵצֵא: ו כִּי חֶסֶד חָפַצְתִּי
וְלֹא־זָבַח וְדַעַת אֱלֹהִים מֵעֹלוֹת: ז וְהֵמָּה כְּאָדָם
עָבְרוּ בְרִית שָׁם בָּגְדוּ בִי: ח גִּלְעָד קִרְיַת פֹּעֲלֵי
אָוֶן עֲקֻבָּה מִדָּם: ט וּכְחַכֵּי אִישׁ גְּדוּדִים חֶבֶר
כֹּהֲנִים דֶּרֶךְ יִרְצְחוּ־שֶׁכְמָה כִּי זִמָּה עָשׂוּ: י בְּבֵית
יִשְׂרָאֵל רָאִיתִי שערירה שַׁעֲרוּרִיָּה שָׁם זְנוּת
לְאֶפְרַיִם נִטְמָא יִשְׂרָאֵל: יא גַּם־יְהוּדָה שָׁת קָצִיר
לָךְ בְּשׁוּבִי שְׁבוּת עַמִּי: {פ}

הושע פרק ז

א בְּרָפְאִי לְיִשְׂרָאֵל וְנִגְלָה עֲוֹן אֶפְרַיִם וְרָעוֹת
שֹׁמְרוֹן כִּי פָעֲלוּ שֶׁקֶר וְגַנָּב יָבוֹא פָּשַׁט גְּדוּד
בַּחוּץ: ב וּבַל־יֹאמְרוּ לִלְבָבָם כָּל־רָעָתָם זָכַרְתִּי
עַתָּה סְבָבוּם מַעַלְלֵיהֶם נֶגֶד פָּנַי הָיוּ: ג בְּרָעָתָם
יְשַׂמְּחוּ־מֶלֶךְ וּבְכַחֲשֵׁיהֶם שָׂרִים: ד כֻּלָּם מְנָאֲפִים
כְּמוֹ תַנּוּר בֹּעֵרָה מֵאֹפֶה יִשְׁבַּות מֵעִיר מִלּוֹשׁ בָּצֵק
עַד־חֻמְצָתוֹ: ה יוֹם מַלְכֵּנוּ הֶחֱלוּ שָׂרִים חֲמַת מְיַיִן
מָשַׁךְ יָדוֹ אֶת־לֹצְצִים: ו כִּי־קֵרְבוּ כַתַּנּוּר לִבָּם
בְּאָרְבָּם כָּל־הַלַּיְלָה יָשֵׁן אֹפֵהֶם בֹּקֶר הוּא בֹעֵר
כְּאֵשׁ לֶהָבָה: ז כֻּלָּם יֵחַמּוּ כַתַּנּוּר וְאָכְלוּ אֶת־
שֹׁפְטֵיהֶם כָּל־מַלְכֵיהֶם נָפָלוּ אֵין־קוֹרֵא בָהֶם
אֵלָי: ח אֶפְרַיִם בָּעַמִּים הוּא יִתְבּוֹלָל אֶפְרַיִם הָיָה
עֻגָּה בְּלִי הֲפוּכָה: ט אָכְלוּ זָרִים כֹּחוֹ וְהוּא לֹא יָדָע
גַּם־שֵׂיבָה זָרְקָה בּוֹ וְהוּא לֹא יָדָע: י וְעָנָה גְאוֹן־
יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו וְלֹא־שָׁבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא
בִקְשֻׁהוּ בְּכָל־זֹאת: יא וַיְהִי אֶפְרַיִם כְּיוֹנָה פוֹתָה
אֵין לֵב מִצְרַיִם קָרָאוּ אַשּׁוּר הָלָכוּ: יב כַּאֲשֶׁר
יֵלֵכוּ אֶפְרֹשׂ עֲלֵיהֶם רִשְׁתִּי כְּעוֹף הַשָּׁמַיִם אוֹרִידֵם
אַיְסִרֵם כְּשֵׁמַע לַעֲדָתָם: {ס} יג אוֹי לָהֶם כִּי־
נָדְדוּ מִמֶּנִּי שֹׁד לָהֶם כִּי־פָשְׁעוּ בִי וְאָנֹכִי אֶפְדֵּם
וְהֵמָּה דִּבְּרוּ עָלַי כְּזָבִים: יד וְלֹא־זָעֲקוּ אֵלַי בִּלְבָבָם
כִּי יְיֵלִילוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם עַל־דָּגָן וְתִירוֹשׁ יִתְגּוֹרָרוּ
יָסוּרוּ בִי: טו וַאֲנִי יִסַּרְתִּי חִזַּקְתִּי זְרוֹעֹתָם וְאֵלַי
יְחַשְּׁבוּ־רָע: טז יָשֻׁובוּ | לֹא עָל הָיוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה
יִפְּלוּ בַחֶרֶב שָׂרֵיהֶם מִזַּעַם לְשׁוֹנָם זוֹ לַעְגָּם בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם:

הושע פרק ח

א אֶל־חִכְּךָ שֹׁפָר כַּנֶּשֶׁר עַל־בֵּית יְהוָה יַעַן עָבְרוּ
בְרִיתִי וְעַל־תּוֹרָתִי פָּשָׁעוּ: ב לִי יִזְעָקוּ אֱלֹהַי
יְדַעֲנוּךָ יִשְׂרָאֵל: ג זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב
יִרְדְּפוֹ: ד הֵם הִמְלִיכוּ וְלֹא מִמֶּנִּי הֵשִׂירוּ וְלֹא
יָדָעְתִּי כַּסְפָּם וּזְהָבָם עָשׂוּ לָהֶם עֲצַבִּים לְמַעַן
יִכָּרֵת: ה זָנַח עֶגְלֵךְ שֹׁמְרוֹן חָרָה אַפִּי בָּם עַד־מָתַי

לֹא יוּכְלוּ נְקִיֹן׃ **ו** כִּי מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּא חָרָשׁ עָשָׂהוּ
וְלֹא אֱלֹהִים הוּא כִּי־שְׁבָבִים יִהְיֶה עֵגֶל
שֹׁמְרוֹן׃ **ז** כִּי רוּחַ יִזְרָעוּ וְסוּפָתָה יִקְצֹרוּ קָמָה אֵין־
לוֹ צֶמַח בְּלִי יַעֲשֶׂה־קֶּמַח אוּלַי יַעֲשֶׂה זָרִים
יִבְלָעֻהוּ׃ **ח** נִבְלַע יִשְׂרָאֵל עַתָּה הָיוּ בַגּוֹיִם כִּכְלִי
אֵין־חֵפֶץ בּוֹ׃ **ט** כִּי־הֵמָּה עָלוּ אַשּׁוּר פֶּרֶא בּוֹדֵד לוֹ
אֶפְרַיִם הִתְנוּ אֲהָבִים׃ **י** גַּם כִּי־יִתְנוּ בַגּוֹיִם עַתָּה
אֲקַבְּצֵם וַיָּחֵלּוּ מְעָט מִמַּשָּׂא מֶלֶךְ שָׂרִים׃ **יא** כִּי־
הִרְבָּה אֶפְרַיִם מִזְבְּחוֹת לַחֲטֹא הָיוּ־לוֹ מִזְבְּחוֹת
לַחֲטֹא׃ **יב** אכתוב־ אֶכְתָּב־ לּוֹ רבו רְבֵּי תּוֹרָתִי
כְּמוֹ־זָר נֶחְשָׁבוּ׃ **יג** זִבְחֵי הַבְהָבַי יִזְבְּחוּ בָשָׂר
וַיֹּאכֵלוּ יְהוָה לֹא רָצָם עַתָּה יִזְכֹּר עֲוֹנָם וְיִפְקֹד
חַטֹּאותָם הֵמָּה מִצְרַיִם יָשׁוּבוּ׃ **יד** וַיִּשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל
אֶת־עֹשֵׂהוּ וַיִּבֶן הֵיכָלוֹת וִיהוּדָה הִרְבָּה עָרִים
בְּצֻרוֹת וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּעָרָיו וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ׃
{פ}

הודפס לזכות

יהושע לוי יצחק

בן רות נ"י

ורחל בת לאה תחי'

לרפואה שלימה

ומהירה ונחת דקדושא

מכל יוצאי חלציהם

אמן כן יהי רצון.

הודפס לזכות

ולרפואה שלימה ברמ"ח
אבריו ושס"ה גידיו של

ר' מרדכי

בן חנה נ"י

ויחזיר אותו לכוחותיו
שימשיך להפיץ כל ימי חייו.
בעבור שנדבו סכום הגון
להדפסת חוברות לימוד
הבי"ת והמשניות זהר.

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת נצבים

יום **ראשון**	**כא** / **14**	**לימוד יומי:** **בבלי:** הוריות י"ג **ירושלמי:** סוטה ז' **תוספתא:** בכורות ב **נ"ך:** הושע ב **משניות:** פרה ט **זהר:** חלק ג עמ' מג-מד	**א' דסליחות** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:08 | **סו"ז תפילה** ..... 10:29 **נץ החמה** ..... 6:21 | **חצות היום** ..... 12:33 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:41 | **שקיעה** ..... 6:44 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:27 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:57
יום **שני**	**כב** / **15**	**לימוד יומי:** **בבלי:** הוריות י"ד **ירושלמי:** סוטה ח' **תוספתא:** בכורות ג **נ"ך:** הושע ג **משניות:** פרה י **זהר:** חלק ג עמ' מה-מו	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:08 | **סו"ז תפילה** ..... 10:29 **נץ החמה** ..... 6:22 | **חצות היום** ..... 12:33 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:42 | **שקיעה** ..... 6:43 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:27 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:56
יום **שלישי**	**כג** / **16**	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים ב' **ירושלמי:** סוטה ט' **תוספתא:** בכורות ד **נ"ך:** הושע ד **משניות:** פרה יא **זהר:** חלק ג עמ' מז-מח	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:09 | **סו"ז תפילה** ..... 10:29 **נץ החמה** ..... 6:22 | **חצות היום** ..... 12:33 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:42 | **שקיעה** ..... 6:42 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:28 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:55
יום **רביעי**	**כד** / **17**	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים ג' **ירושלמי:** סוטה י' **תוספתא:** בכורות ה **נ"ך:** הושע ה **משניות:** פרה יב **זהר:** חלק ג עמ' מט-נ	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:10 | **סו"ז תפילה** ..... 10:29 **נץ החמה** ..... 6:23 | **חצות היום** ..... 12:32 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:42 | **שקיעה** ..... 6:40 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:28 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:53
יום **חמישי**	**כה** / **18**	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים ד' **ירושלמי:** סוטה י"א **תוספתא:** בכורות ו **נ"ך:** הושע ו **משניות:** טהרות א **זהר:** חלק ג עמ' נא-נב	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:11 | **סו"ז תפילה** ..... 10:29 **נץ החמה** ..... 6:24 | **חצות היום** ..... 12:32 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:42 | **שקיעה** ..... 6:39 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:28 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:52
יום **שישי**	**כו** / **19**	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים ה' **ירושלמי:** סוטה י"ב **תוספתא:** בכורות ז **נ"ך:** הושע ז **משניות:** טהרות ב **זהר:** חלק ג עמ' נג-נד	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:11 | **סו"ז תפילה** ..... 10:29 **נץ החמה** ..... 6:24 | **חצות היום** ..... 12:32 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:42 | **שקיעה** ..... 6:38 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:28 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:51 **הדלקת נרות** (40 דק'): **5:58** (20 דק'): **6:18**
שב"ק	**כז** / **20**	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים ו' **ירושלמי:** סוטה י"ג **תוספתא:** ערכין א **נ"ך:** הושע ח **משניות:** טהרות ג **זהר:** חלק ג עמ' נה-נו	**שבת קודש פרשת נצבים** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:12 | **סו"ז תפילה** ..... 10:29 **נץ החמה** ..... 6:25 | **חצות היום** ..... 12:31 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:43 | **שקיעה** ..... 6:36 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:28 | **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 7:49 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 7:49**

כְּשֶׁיֵּשׁ דִּין לְמַטָּה, אֵין דִּין לְמַעְלָה; אָדָם שֶׁשּׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ - בָּזֶה הוּא מַמְתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים! מָתַי יֵשׁ דִּינִים? כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּהֶפְקֵרוּת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אָדָם שֶׁשּׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ - "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁעָלַי לְתַקֵּן, תַּעֲזֹר לִי שֶׁאֶזְכֶּה לְתַקֵּן אֶת הַכֹּל!" בָּזֶה הַמְתַקֵּן אֶת הַכֹּל!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)